

CHECKED-75
ప్రథమ సంచిక,

మణి ద్వీపము

అంభోతాత్పర్యసహితము.

3138

ప్రథమప్రచురణము 1000 ప్రతులు.

Copy Rights Reserved.

1931.

శ్రీవిద్యానుదాక్షరశాలయందు ముద్రితము.

విజయనగరము.

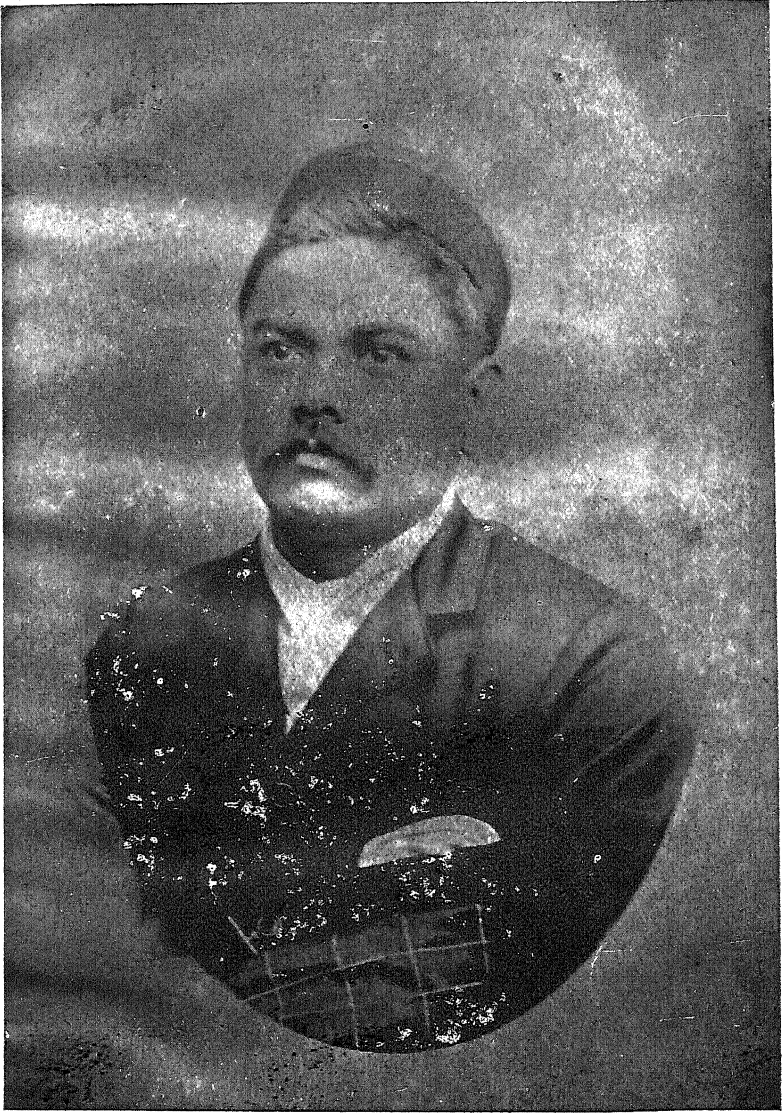
ఇదందామమణిద్వీపం మణిభిశ్శాస్త్రసింధుజైః
గౌఢితం బ్రహ్మసూత్రేచ విదాంకుర్వంతు పండితాః॥

శ్రీదేవ్యాశ్చార్పితం భక్త్యా దర్శనీయం ప్రయత్నతః
అమూల్యం నూతనందివ్యం విదాంకుర్వంతు పండితాః॥

ఈ మణిద్వీపమనుహారము శాస్త్రసముద్రములనుంచి సంపాదించబడిన రత్నములతో, బ్రహ్మయనెడి సూత్రమున గ్రుచ్చబడి, జగజ్జనసయొక్క కంఠమందుంచబడినది. ప్రయత్నించి చూడతగినది.

ఇది నూతనమైనదియై, తేజోవంతమై శోభిల్లు చున్నది. దీనికి భూలోకమందు వెల యేమున్నది ! గనుక పండితులందరును

చిత్ గించవలెను!

THE AUTHOR.

ప్రకటన.

సమస్త విద్యలకు నాలవాలంబై, సమస్త దేశములచారిత్రమును కొనియాడబడుచున్నది మన మాతృభాషయగు సంస్కృతభాషయే.

అట్టి మనభాష మనకు దురవగాహమైపోవుటయు సందర్శకును విశదమె. ఇందుకు గారణమేమన! మనదేశము విదేశజనాధీనమై యుండుటచేతను, ఈభాషాజ్ఞాన ముపాధిసంపాదనకు సాధనము కాక పోవుటచేతను, మనలో చాలమంది కుపాధులు తక్కువగుండుట చేతను, పాశ్చాత్యవిద్యాగ్రంథము ప్రబలినకొలదిప్రభుసమ్మిల్లములైన శాసనముల కుపపత్తిని జెప్పినగాని ఆశాసనములను శారవించు లోకము కాకపోవుటచేతను అట్టి క్లిష్టనిషయములకు యుక్తియుక్తముగ నుపపత్తిని జెప్పి పండితులరుదైపోవుటచేతను, సమస్త విద్యారత్న గర్భయగు మనభాషయు, అందలి గంభీరార్థావ బోధకములగు మన సనాతన ధర్మములన్నియు, క్రమశఃక్షిణించుచున్నవి. జనులందరును స్వతంత్రులై యధేచ్ఛగ సంచరించుచున్నారు.

ఇట్టి చిక్కును తొలగింపుటకై మేముక సంఘముగనేర్పడి, పండితుల సహాయమును దీసికొని, “శ్రీ లలితా గ్రంథమాలా” యను పేరున కొన్ని ముఖ్య గ్రంథములను, దేశభాషల్లోనికి ప్రకటించ జూచుచున్నాము. అట్టి సందర్భములో మాకుదొరికిన గ్రంథములలో ఈ మణిద్వీపమనునది మొదటిది. ఇదియు మాయుద్యమ మన కనుకూలించునదియె. కనుక దీనిని ముందు ప్రచురించితిమి.

దీనియందు, మనవిద్యలన్నియు శ్రుత్యనుసారముగ ప్రస్తుతనాగరికుల కనుకూలించునటుల యుక్తియుక్తముగ వివరించబడినవి. దీనినిగురించి పండితులందరును వారి వారి ఆమోదపూర్వకమైన

చూశీర్షచనముల నిచ్చియున్నారు. వాటిలో కొన్నిటి నిందు ప్రచురించితిమి. చూచినమీకే విశదముకాగలవు.

దీనిఉత్పత్తి. ఈగ్రంథకర్త 1908 సంవత్సరములో మైసూరు గ్రామములో తానుద్యోగ ప్రతిబంధితుడై యుండు కాలములో తన విరామకాలమును గ్రంథరచనకై వినియోగించుచూ “ My leisure hours ” అను పేరున దీనిని వ్రాసెను

తరువాత “ Sketch book ” అనుపేరున 1920 సంవత్సరము లో Burdwan, Bengal Presidency లో ఖేటకదర్శనమును గ్రంథమును వ్రాసెను.

ఇది జ్యోతిశాస్త్రమందలి జాతకభాగమునుగూర్చి చెప్పునట్టి నిదర్శనగ్రంథము, అంధ్రీతాత్పర్యసహితము, దీనియందు గ్రాహవిభాగము, కేంద్రకోణవిభాగము, భావవిభాగము, రాశివిభాగము, మొదలగు సంశములన్నియు అనుభవసిద్ధముగ బహు స్పష్టముగ జెప్పబడియున్నవి. ఇది పెద్ద వృత్తములతో శాస్త్రమంతయు ముఖసముగ నుండునటుల నూతనముగ వ్రాయబడినది. ఉత్తరకాలామృతమును పోలియుండును దీనియందునాహరణముగ నీయబడిన అనేక వందల జాతకములను భవములోనున్నవి నిదర్శనముగ నీయబడియున్నవి. దీనియందుగల విశేషమిదియొకటి. ఇట్టి నిదర్శనములుగ నీయబడిన జాతకములు లేకపోవుటచేతనే యీశాస్త్ర మపయశస్సు పాలగుచున్నది. అట్టి లోపము నివర్తించుటకే ఈగ్రంథకర్త ఈగ్రంథమును తిర్చి వ్రాసెను.

చూడవది “ అసందర్భ సంధ్యాసందర్భము ” ఇది సంధ్యా వందనముపై చక్కని విమర్శ. దీనికిదివరకు భాష్యము లెన్నియో గలవుగాని విమర్శలేదు. అట్టిలోపమును భర్తీ చేసి, దాని యావశ్యకతను తేటతెల్లముగ జెప్పును. దీనినామూల్యముగ చూచినవారెవరును సంధ్యావందనముచేయక యుండరని మాద్యధనమ్మకము.

మరియు సర్వతంత్ర స్వతంత్రుడగు ఈ గ్రంథకర్త తాను చిన్నతనమునుండియు అభ్యశించుచు వచ్చిన శాస్త్రములనన్నిటిని, సుఖభోగముగ నుండునటులను, శాస్త్రబాహుళ్యము లేకుండగను, యుక్తియుక్తముగను, విరళముగను తెనిగించెను. వాటిలో, సాంఖ్య సూత్రములును, వేదాంతసూత్రములును, యోగసూత్రములును, ధర్మసూత్రములును మొదలైనవి కలవు. వాటినిన్నిటిని ప్రచురింప వలయునని మేముకోరగా, లోకములో గ్రంథములు తక్కువాయెనా యని వినుకుజెంది పరిత్యజించితినిని చెప్పిరి. వీటినిగూడ మేము క్రమముగ ప్రచురింప జూచుచున్నాము.

కనుక, విద్యాభిమానులైన భనాధికులందరును, మాకుదోడ్పడి మాప్రయత్నము సరంతరాయముగ సాగించి ధర్మసంస్థాపనచేయ ప్రార్థించుచున్నాము.

ఈమా ప్రధమోద్యమమునందు వాక్సహాయమును, ధనసహాయమును చేసిన మామిత్రీనర్థమున కేతయు కృతజ్ఞులము.

ఈపుస్తకములను కోరువారు ఈకీర్తి చిరునామాకు వ్రాసి తెప్పించుకొనవచ్చును.

Apply to :—

JAMMALAMADAKA BROTHERS,

PUBLISHERS OF

Sri Lalita Grandha Mala Series,

(RÁMARAOPETA) COCANADA.

East Godavari District.

O P I N I O N S

I heard portions of the work *Manidwipam* kindly read out to me by the author *Brahmasri Jammalamadaka Suryanarayana Sastriar*.

The story is taken from the *Devi bhagavatam* and the author has given it a new & interesting setting. The similes adopted by him are apt and taken from modern sciences. The author is to be congratulated in expounding high philosophical truths in such flowing and easy verse. I have no doubt that the book deserves the careful perusal of all interested in Indian Philosophy.

VIZIANAGRAM.
30—6—1931.

} (Sd.) P. V. RAMANUJA SWAMI, M. A.,
Principal,

Mhaarajah's Sanskrit College:

I have read with great interest the work entitled "*Manidwipa*" written in verse by my friend *Brahmasri Jammalamadaka Suryanarayanasastriar*, Though an Engineer by profession, he is a sound and good Sanskrit scholar. He has a knowledge of *yoga* and *Mantra-sastras* which is not ordinarily found. Like the eminent poet *Lord Tennyson* he attempted to give a poetic expression to current scientific ideas and his success in putting flowing and melliflous verse abstruse philosophic and scientific truths is noticeable. In these days when Hindus do neither find time nor have a desire to study Sanskrit, it is rare to find a scholar-poet of his attainments. He deserves the heartiest congratulations of all interested in Sanskrit studies, for writing this charming work "*Manidwipa*".

VIZIANAGRAM:
3—4—1931

} (Sd.) K. Rangachari, M. A. B. L.,
Prof. Maharajah's College

&

Member of the Senate, Academic Council, Andhra University.
& Municipal Chairman,

“MANIDWIPA’ by M. R. Ry. J. Suryanarayana garu is an allegorical poem in Sanscrit, setting forth the need of practical worship and not mere theoretic knowledge of the Supreme. It is written in flowing, easily-understood, sanscrit verse. The style is attractive; and the descriptions picturesque. The metaphors the author employs are not conventional, but modern and novel, often revealing the author’s knowledge of modern science and wide observation and experience of men and things. The central theme of the work is ‘Advaitic’ philosophy, treated in a popular way, with ‘Devi’, as the central figure and ‘Siva’, her supreme Consort, the expounder of the problem of life and means of final beatitude. In my view, the author has succeeded in bringing INDIAN PHILOSOPHY from her lofty and sometimes unreachable heights, to within the grasp of the young and the curious, who should find ‘Manidwipa’. an entertaining work, teaching the lofty truths of the ‘Upanishad-’, and making them understandable without effort. Sanscrit, though the most appropriate medium for the author’s thoughts, is not probably within the grasp of many. In a Telugu version, “MANIDWIPA” is bound to be a very popular, useful and instructive work.

Vizianagaram } (ed.) N. Venkataraman, M. A.
19—6—31 } Professor of Philosophy, Maharajah’s College,

ఇయం మఃశిష్యపవర్ణనా మయాదృష్టా. అభ్యర్థితా ఏవ
విషయా స్మర్వత్యో దృశ్యంతే. బుద్ధిమద్భి ర్దేవేభ క్తే శ్చ అవస్య
మస్యాః పంచారః కర్తవ్యః

విజయనగరం } ముడుంబై నరసింహాచార్యస్వామి,
22-5-1919 } వీరు విజయనగరాస్థాన పండితులు.
Telugu Bhakthi Greater Telugu Website

శ్రీమత్పరదేవతాయై నమః.

బ్రహ్మశ్రీ జమ్మలమడుక సూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారిచే వ్రాయబడిన మణిదీపమను, సంస్కృతకావ్యము నామూలాగ్రముగ జూచితిమి. కవిత్వము ధారాళమై, భావగాంభీర్యము గలదియై, రసవంతమై, మృదుపద గుంభితమై యలరారుచున్నది. గ్రంథమును జదువునప్పుడు, హృదయమునాకర్షించి, మణిదీపమున జేర్చి పరదేవతాదర్శనానందమును కలిగించుటలో సతిశయోక్తి లేదు. ఈగ్రంథము సందేహవిషయములైయున్న, యనేక శాస్త్రాంశములను, నిర్మలముగా చర్చించి, యనుభూతమార్గము నుపదేశింపుచున్నది. గ్రంథములోని ప్రత్యంశము వీరు స్వానుభవముచే సాధించినదేగాని, శుకానువాదముగాజెప్పిన దిండుకేనియులేదు. ఈగ్రంథమభ్యాసకులకు, నుపాసకులకు చింతామణియనవచ్చును. శాస్త్రార్థములను సులభముగా హృదయమున కంటునట్లుచేయుట వీరికి సహజము. యేకీష్ట విషయమయినను నేర్చున సరళధారలో వ్రాయుట వీరిసామర్థిని చెప్పవచ్చును. ఇది పూర్వసుకృతఫలముగాని తెచ్చిపెట్టికొనినది కాక పోవుటచేతనే సర్వాత్మనా శోభిల్లుచున్నది.

జూబ్బిలి

22-4-31

అకెళ్ళ సూర్యనారాయణశాస్త్రి

సంస్కృతసాహిత్యాలాపరీక్షాసాధ్యాయులు.

సాహిత్యశిరోమణి

కొల్లూరి మహాదేవశర్మ

సహాయోపాధ్యాయులు.

బ్రహ్మశ్రీ జమ్మలమడుక సూర్యనారాయణగారు శ్రీమద్దేవీ భాగవతమందలి మణిద్వీపవర్ణన ననుసరించి రచించిన 'మణిద్వీపమను' గ్రంథమును, నేనామూలచూడముగ జదివితిని. ఇందు బ్రాహ్మ సముగ యోగశాస్త్రముయొక్కయును, మంత్రశాస్త్రముయొక్కయును, సంగీతశాస్త్రము మొదలగు నితరశాస్త్రములయొక్కయును, సనేక సాంప్రదాయములను సయుక్తికముగ వీరు చేర్చిరి. దీని మూలమున నీ గ్రంథము విద్వజ్జనగోష్ఠిలో బ్రశంశనీయత గాంచు నని నేతలంచుచున్నాను.

విజయనగరం }
15-7-31.

మహామహాపాధ్యాయ
తాతా సుబ్బారాయుడుశాస్త్రి
సంస్కృతకళాశాలా ప్రధానోపాధ్యాయులు.

శ్రీమద్భిక్షుజమ్మలమడుక వంశ భూషణై గృహ్మశ్రీ సూర్యనారాయణశాస్త్రి ర్విరచితం మణిద్వీప నామక మతిమనోహరం కావ్యరత్నం, కృప కూతై కేవల్యయం సాదరంశ్రావితం. సరళ మృదుళభణితిరస్యకవేస్సర్వత్రాస్మిన్మాన్యేఽఽస్మిన్నురతి. మంత్ర శాస్త్రప్రతిపాదితాని బహూని శ్రీవిద్యారహస్యాని, నవేదాంతార్థవిరుద్ధాసీతి సమర్థయితుం కృతప్రయాసో యం కవిః. కౌలాచార ధర్మపద్ధతేరపి సమాదరణియాతా తత్రోతత్రసూచితా. 'కౌళోధర్మః కస్యనాసప్రియంభవతీ'తి వాక్యమిదాసీం స్మృతివధమవతరతి.

సుప్రసిద్ధ దర్శన విముఖానాం కేహంచి దాఘనికా నామపితత్వమార్గదర్శనే సాక్షాన్మణిదీప ఏవేయం మణిద్వీప ఇతివక్తవ్యం.

అస్యకావ్యస్యాంధ్రాసువాదః కర్తవ్య స్సంస్కృతభాషాసభిజ్ఞానామాంధ్రాణాం సుఖబోధాయేతివిజ్ఞాపయే

పార్వతీపురం }
10-5-35.

మహాపాధ్యాయః
ఆచంట వెంకటరామ సాంఖ్యా యనశర్మ,
స్త్రీడరు.

శుభం.

సుఖాశ్చానందనోద్యానే మణిద్వీపస్య మధ్యగాం
బాలార్కమంకలాభాసాం చతుర్భాసం త్రిలోచనాం
పాశాంకుశశరాం శ్చాసం ధారయంతీం శివాంభజే||

ఇహాఖలులోకే సకలజగజ్జన నానివనాది లోలాంతరంగః శ్రీ
ఋరమేశ్వరః మహామోహాంధకూప చంక్రమణిపర్యాకుల లోకాను
గ్రహ జిఘ్నుక్షయా శ్రీమచ్ఛంకరాచార్యసర్వా ద్యాత్మనా నిజాం
తేనాపతీర్య శ్రీమచ్ఛాక్రీరకమీమాంసోప నిషన్ధితాసహస్రనామస్తో
త్ర సనత్సుజాతీయభాస్యాదిప్రణయనవ్యాజేన సాధుజనా స్కృతా
గ్ధయన్, తత్రితత్ర దేవతాయతనయంత్రోద్ధారాదిభిరనితరనాధ్యైః
కర్మభి ిఖలజగతాం విస్మయమాదధానో సిఖిలబుధజనాభివంద్యదే
వతాస్తోత్రకదంబకలనేన ప్రణతజనాస్కృతార్ధయన్ ఋరమపురుషార్ధ
సంపాదనధురీణాః ముముక్షునాం శ్చాసందయన్నాస్తే|

అద్యఖలు శ్రీమ త్కొండిన్యసగోత్ర జమ్మలమడకోపనా
మకసూర్యనారాయణశర్మవ గ్యః

సైవేమావాణీ జనతాపహారిణీ సుధారిణీ సంసృతి సింధు తారిణీ|
యానంతనామావళి వుణ్యాహారిణీ స్కలత్పదైర్యద్యపిసావికారిణీ||

ఇత్యభియుక్తో క్తిమవప్తభ్య రసాత్మక కావ్యస్యైవ కావ్యత్వేన
ధర్మప్రాప్తిశ్చ శ్రీమత్పరమేశ్వర చరణారవింద స్తవాదినాకావ్యేన.

‘ఏకశ్శబ్ద స్సుప్రయుక్త స్సమ్మక్ జ్ఞాతస్స్వగ్నేలోకే కామధు
గ్భవతీతి వేదవాక్యైశ్చ, సుప్రసిద్ధవేతి నిశ్చిత్వ శ్రీమన్మణిద్వీప
వర్ణనద్వారా శ్రీమత్పరాభట్టారికాం పరమేశ్వరీమారాధ్య స్వయంతీ
ర్వా పరాంసారంతుకామాః మణిద్వీపన్యనాత్మికాం స్తుతిమతల్లి

కాంసమచీకరన్. సాచేయంస్తుతిః మృదువదబద్ధాలర్ధగాంభీర్యయుక్తా
 పతనశ్రేణమసనాదినా భక్తాస్తుతూషాధేషు ప్రవర్తయంతీవరమేశ్వరీం
 ప్రీణయతి—తస్మాదుపాదేయమేవ మణిద్వీపవర్ణనం. తచ్చేదంవినా
 ముద్రణం సకలవిద్యద్భక్తజనమనోగోచరం సభవతీతిమయాతత్రతత్ర
 సంశోభ్యముద్రాపయిత్వా ప్రకాశితం

ప్రార్థయే విద్యారసికాన్ మహాశయవరా న్గుణదృష్ట్యాఽత్రన
 యణార్పణానుగ్రహద్వారా గ్రంథకర్తు ర్మనుచ పరిశ్రమసఫలీకరణా
 యేతి శం.

విజయనగరం. }
 ౩0-31-31. }

రుద్రాశట్ట రామశ్రీ.
 సంస్కృతపాఠశాలోపాధ్యాయులు.

ఓం

మహాశయాః !

పర్యవేక్షితోయం మయా మణిద్వీపాభ్యో గ్రంథః. అన్యచ
 మహాపురాణాంతర్గత దేవీభాగవత ప్రఖ్యాత మితివృత్తం. కలిగత
 పరదేవతావిషయక రతిభావస్య ప్రాధాన్యేన వివక్షణా ధ్వనిత్వం.
 పరమేశ్వరీదవ్యభూతే ర్మణిద్వీపముక్తిమండపాదే రత్రవిషయస్య సత
 ఏవోపనిబద్ధా త్సత్కావ్యత్వం. పునశ్చ సాంఖ్యయోగాది దగ్ధసవిష
 యాశ్చ కౌశలేనో పనిబద్ధా భూయిషా దృశ్యంతే.

తాదృశానాంచ విషయాణాం లోకానుగుణ్యేన సన్నివేశద
 ర్శనా త్కావ్యనిర్మితి హేతుభూత లోకశాస్త్రకావ్యాద్యవేక్షణాదిక
 మతినిపుణ మున్నేతుం శక్యతే.

ఉమామహేశ్వర సంవాద ముఖేనో వక్రమా త్పురాణచ్ఛా
 యాచ దృశ్యతే.

అతస్సదిదం కాన్సం జీయా దాచంద్రితారక మిత్రశం.
ఇద్ధంనివేదయితా సంస్కృతకళాశాలా వ్యాకరణాలంకారా ధ్యాపకః.

నామూరోపనామకో వెంకటేశాస్త్రి.

విజయనగరం, 15-3-31.

శ్రీయుత జమ్మలమడక సూర్యనారాయణాభిష స్తత్వదర్శి చిర
కాలానుస్మితానశనవ్రతపూర్వకపరదేవతారాధనః శ్రీవరదేవతాప్ర
సాదలబ్ధతత్వజ్ఞానో లోకానుజఘృక్షయా 'మణిద్వీపాఖ్యం గ్రంథ
మకరోత్. కృత్యాచ ఆపరితోసాద్విదుమా మిత్యాద్యభి యుక్తోక్త్యా
విద్వత్పరితోపపూర్వక సాధుత్వ నిర్నయాయమహతామివ మమాపి
..... తేనాహ్యమందాసందకందలితహృదయార
వింద స్తోప్యధికతర పాండిత్యప్రదానేన పరమేశ్వర స్తమనుగృహ్యోష్వతి
శతకృత్వ స్సహస్రీకృత్వ స్సంస్కారయె.

ఏవంవిజ్ఞాపయితా సంస్కృతకళాశాలాన్యాయమిమామాంసాధ్యాపకః

గంటి సూర్యనారాయణాస్త్రి,

విజయనగరం, 20-3-31.

శ్రీ జమ్మలమడక సూర్యనారాయణాస్త్రిణా విరచితం 'మణి
ద్వీపం' నామగ్రంథమహం
ఏతద్గ్రంథరచనాతు అత్యుదారాశయపరిపూర్ణత నూ గ్రంథకర్తు
రేవవ్యాఖ్యా మపేక్షతఇతి మదాశయః. ఏతద్గ్రంథద్వారా శ్రీశాస్త్రి
వర్యశ్చ పరంఖ్యాతింగత్వా పుత్రీపాత్యాభివృద్ధ్యాచిరంవర్ధతు.

విష్ణుదాసః, దివాస్పహద్దూర్,

విజయరాపురపు అనంతరామః

Retired Dewan of Vizianagram Samasthanam.

మణిద్వీప వినరణముఁగూర్చిన పలుకు.

బాల్యమాదిగ నాకుఁ బరిచితులును బూజ్యులును నగు బ్రహ్మశ్రీ జమ్మలమడక సూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారి కృతముగు నీమణిద్వీపమును వీరు ప్రారంభించిన దాదిగ నేను జూచుచునే యుంటిని. నేను విద్యాసముదు్రులు బ్రహ్మశ్రీ భమిడిపాటి అచ్యుతరామసోమయాజి పూజ్యపాదములతో దర్శన గ్రంథముల సభ్యసించిన సిమ్మట నీగ్రంథకర్తృ ప్రతిభావిశేషము నాకు బోధ పడినది. వీరి తీస్రనిమయను ప్రసర్తనము సమన్వయజ్ఞానము సత్య ద్భుతములగుటచే నీమణిద్వీపగ్రంథములో వీరనుభవపూర్వకముగ వ్రాసిన విషయములను వీరిముఖముననేగ్రహించి జ్ఞానవిద్యయందలి సుదేహమును దొలఁగించుకొని శాస్త్రవిషయముల ననుభవమున నుండెచ్చుకొని ధన్యుడనై తిని.

ప్రజోత్పత్తి సంసత్సరారంభమున మేముభయులము బ్రహ్మశ్రీ మహోపాధ్యాయ ఆచంట వేంకటరాయసాంఖ్యాయనశర్మ గారిని దర్శించి తత్సమ్మఖమున నీగ్రంథమును వినిపించితిమి. వారు చాలసంతోషించి దీని కాంధ్రమున వివరణమువ్రాయ నన్నాజ్ఞాపించిరి. గ్రంథకర్తయదేశమునదియే కాని శుకానువాదముగ శాస్త్రముల సభ్యసించిన నేనీమహాకార్యమునకుఁ దలపడుట సాహసకృత్యమని భయపడితిని. హాస్యాస్పదుడ నగుదునేమో యని సంశయించి తిని. కాని గ్రంథకర్త నాకు బోధించినరీతిని వారి వాక్యములనే సందర్భముగఁ గూర్చితిని. నేనూహించి వ్రాసినదింతయులేదు. ఆయనుభవమును నాకులేదని ఘంటాపథముగఁ జెప్పఁగలను. కావున చేనుభయపడనక్కర లేకపోయెను. వీరి గ్రంథమునందఁ మాయకు

బ్రహ్మమునకుఁగల సంబంధము, ఉపాసనయందు మంత్రములకుఁగల ప్రాముఖ్యము, యోగాభ్యాసావశ్యకత, పరదేవతోపాసనయందలి ప్రాశస్త్యము, పరదేవతాస్వరూపము, మణిదీప నిర్మాణమునకు, శరీర నిర్మాణమునకు గల సంబంధము, షట్పక్రముల స్వభావము బంధత్రయీయావశ్యకత, పూజానిధానము, జపవిధానము, కుండలినీపర శక్తుల కభేదనిరూపణము, జీవేశ్వరుల విభాగము, మొదలగు నుపాసనములను తమతీవ్రతపస్సుచేఁ బూర్ణపట్టాభిషిక్తులయి స్వానుభవమునకు దెచ్చుకొని వాసినే లోకోపరార్థము తమకుఁగల సంగీత, చిత్రలేఖన కర్మవిద్యలందలి (Engineering)యమేయ వైదుష్యమున హృదయ యంగమముగ బోధించి ప్రకటించిరి. ఈవివరణమందలి విమర్శన మంతయు గ్రంథకర్తచే. భాషాదోషములు మాత్రమునాయవి. అందఱకు సులభముగ బోధపడుటకయి వాడుకలోనున్న ప్రయోగముల నక్కడక్కడ నట్లెవ్రాసితిని. కావున పండితులు క్షమింతురుగాక! ఈగ్రంథమును బాఠకుల కప్పగింపఁబడుచున్నది, కావున దీనిప్రాశస్త్యిని వారేగోపింపవలయును గాని నేను చర్చించివ్రాయుట యుక్తముగా నుండదని ఇంతటితో ముగించుచున్నాడను.

ఇట్లు విధేయుడు,

బుర్రా బాలకృష్ణశాస్త్రి,

ప్రధానాంశ్రోపాధ్యాయుడు,

బొబ్బిలి సంస్థానం హైస్కూలు.

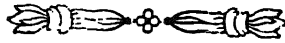
బొ బ్బి లి. }

3-5-1931 }

శ్రీలలితాంబికాయై నమః.

అవతారిక.

యీ గ్రంథము దేవీభాగవతమునందు ద్వాదశస్కంధములో 10, 11, 12 అధ్యాయములు మణిద్వీపవర్ణనమని వ్యాసమహర్షి చే వర్ణింపబడియున్నది. దానిని సేను 1900 సంవత్సరమాదిగఁ బారాయణచేయుచు అనుష్టుపుశ్లోకములలోనున్న యాభాగమును పెద్దివృత్తములుగా వ్రాయబూనితిని. లోకములో పారాయణార్హమైన, ఉపనిషత్తులు, భగవద్గీతలు మొదలైన గ్రంథము లనేకములున్నప్పటికిని సేను వానినన్నిటిని వదలి దీనినే యేల పారాయణ మొనర్చితి నో పెద్దలకు కొంత సూక్ష్మముగా మనవిచేయుచున్నాను.

ఉ ప ని ష త్తు లు.

కీర్తనావల్లి : — దీనియందు మనము నడచుకొనవలసిన రీతిని (సత్యంవద—ధర్మంచర—స్వాధ్యాయాన్మాప్ర)మదః—మాత్రుదేవో భవ—పితృదేవో భవ— అనియు— సయపఘోంతరహృదయ ఆకాశః—

అని యీ అనవకమందు ఉపాసనాపద్ధతిని గొంచెము సూత్రప్రాయముగ వర్ణించియున్నారు. కనుక దానియభిప్రాయము మనము తెలిసికొని అప్రోకారము నడుచుకొనవలసినదేకాని ఆమాటలను నిత్యము చారాయణ చేయుటవలన లాభమేమి ?

ఆనందవల్లి:— దీనియందు బ్రహ్మానందము, మనుష్యానందముకన్న నెంతఘనమైనదో ఆనంగతి క్రమముగా చక్కని పద్ధతిని చెప్పబడినది. గనుక అట్టి మహావైభవము మనకెట్లు ప్రాప్తించునో దానికై ప్రయత్నించవలయునే కాని “ బ్రహ్మానందము గొప్పది, గొప్పది ” అని యనుకొనిన లాభమేమి ! ?

భృగువల్లి :— దీనియందు వరుణుడను మహర్షి తన కుమారునకు బ్రహ్మాపదేశము చేయుకాలమందు అతని యధికారతారతమ్యమును బరిశీలించుచు గ్రామక్రమముగా, నీదురవగాహ మైన బ్రహ్మతత్వము నుపదేశించిరి. అందువలన అట్టి ప్రజ్ఞ మనకును గలుగునట్లు ప్రయత్నించవలయునేగాని వరుణమహర్షి భృగుమహర్షికి బ్రహ్మతత్వమిట్లుపదేశించెనని మనము మూడువేళలను బాగాయణ చేసినందువలన లాభమేమున్నది ?

ఇక భగవద్గీతలు :— ఇదియును ఉపనిషత్తులతోఁ దుల్యమైన గ్రంథమే అయిన దీనియందలి విశేషమేమో పరిశీలించి చూడము. ఇది భారతమునందు శ్రీకృష్ణభగవానుడు యుద్ధఘట్టమున భీష్మద్రోణాచార్యులనంటి గురు సంఘమునంతను నికూలింపవలసినవతి, దుఃఖాకాంతుడై నిశ్చేష్టుడైన అర్జునునకుపదేశించిన యుద్ధగ్రంథము. దీనిలో “ చంపెడివారెవరు! చంపబడెడిదెద్ది! మరణమననేమి! మానవుడేమిచేయవలయును! ” అను సంగతులను స్పష్టముగా బోధచేసి తుత్రియధర్మమైన యుద్ధమందు నియోగించి యుద్ధమును సాంతముగా జేయించినాడు కనుక మనమున్నూ అట్టికులోచి

తమైన కర్మలనాచరించవలయునేగాని భుష్కూలాపములు చేసినందు వలన లాభమేమున్నది?

యోగవాసిష్టము:— ఇదియును రాజ్యకాంక్షనునదలి పిచ్చి వానివలె కూర్చుండిపోయిన రామచంద్రునికి వట్టిస్తమహరి “మాను ష్శైవయశ్శేన యాతాదేవేంద్రముచ్యతాం” అను మొదలైన మాటలను మరికొన్ని చిత్రమైన కథలను బోధించి రాజ్యమందు నియోగించి రామాయణ కథనంతటిని సాంకేతికముగ నడిపించినారు. కనుక మనమున్ను వాటిలోని సంగతులనెల్ల నామూలాగ్రముగనెరిగి యాప్రకారమాచరించవలయునేగాని పారాయణమాత్రాన మనకెట్టి లాభమును కలుగదు. అయిన బోకములో చాలమంది పెద్దలై యుపనిషదాది గ్రంథములు నిత్యము పాగాయణ చేయుచుండుట మనము చూచుచునెయున్నాము. దీనికెట్టి యర్థమునులేదా! కలదు. వానిని నిత్యము పాగాయణచేయుటవలన వానిలోని సంగతి సదా స్ఫురించి యావిధముగా మనము నడచుకొనునట్లు చేయగలగనను నట్టి నమ్మకముతోడనే వారట్లాచరించుచున్నారు గాని కేవల పారాయణ మాత్రముననే ప్రత్యేక ఫలమున్నదని చేప్పఁ గూడదు.

అయిన పారాయణకర్తమైన గ్రంథములెవ్వి? భగవన్నామ సహస్రీములు చరిత్రీరూపకమగు గామాయణాదులును పాగాయణ చేయవచ్చును అట్టి సందర్భములో ఈమణిద్వీప మెందులకు నేను స్వీకరించితినో చెప్పెదను. ఇది పరదేవతయొక్క పురస్కార దీని యందు గలప్రాకారములును అందందుగలతోటలు మహాపద్మాటవి మొదలైనవి. నామనస్సున కధికాహ్లాదకరముగా నున్నందున దీనినే నేను పరిగ్రహించితిని. ఉపాసనాకాండయందనేక పురుషవిద్యలండ నీపరదేవతా రూపమునేల ఉపాసించవలయునో దానినిగూడ కొంత విమర్శించిచూతము.

బహుజన్మార్జిత కర్మ వాసనావాసితమైన మనస్సునకుఁ బ్రీతి బంధహేతువగు అవిద్యయే బ్రహ్మ తత్వ సాక్షాత్కారము కాకుండ అవరోధమును గలిగించుచున్నది. దాని నివృత్తి కొరకే పరదేవతను మనమందరము నారాధించితీరవలెను. యీవిషయము నేనువ్రాసిన 'అసందర్భసంధ్యా సందర్భమందు' విపులముగ విస్తరించ బడినది. పంచదళీయ అదే. ఈవిషయమును బహుస్పష్టముగా శివ అధ్యాయమందు 'సాధ్యం బ్రహ్మనకర్మభిః' అనికూడ చెప్పితిని గనుకనే మనభాష్యకర్తయగు శ్రీజగద్గురు శంకరాచార్యులవారు అద్వైత మతస్తాపకులైనప్పటికిని పరదేవతనే మిక్కిలిగా నారాధన చేసి పీఠత్రయమందును శ్రీచక్రస్థాపనచేసి ఆతంత్రమంతయుఁ జక్కగా నడిపించిరి. వ్యాస సూత్రములలో శివ అధ్యాయము శివపాదమందు పాసనావిషయమేకలక్షు. కనుక యిదితప్పమనకు వేరుదారి లేదు. దీనిననుసరించియే విశ్వామిత్రీమహర్షి మనసంధ్యా వందనమందు స్త్రీరూపముగ 'ధ్యానముచేసి, తత్పవిత్రుర్వశ్యాం ధీమహి' అనివిరుద్ధముగా సంధ్యావందన కల్పనచేసినారు.

తరువాత రెండవది యోగశాస్త్రము దీని ప్రాముఖ్యమును విశేషించి వ్రాయనక్కరలేదు. ఏమనగా ఏకర్మను ప్రారంభించ బోవునపుడును “ పునఃప్రాణానాయమ్య ” అని ప్రాణాయామము చేయనిదీ ప్రారంభించుటలేదు కనుక దీనినినేనెట్లు నేవించితినో యా ప్రకారము కూడ దీనియందు సూక్ష్మము గఁ గలదు అట్లుకాదేని

“ యథాసింహో గజోవ్యాఘ్రో భవేద్వశ్యశ్శనైశ్శనైః |
 తద్దైవసేవితోవాయు రన్యధాహంశి సాధకం || ”

అనినట్లు దీనిని చూచి లోకులు ధయపడి పరిత్యజించి ప్రాణానాయమ్య అనియొక్కసారి వదులుగా ముక్కుపట్టుకొని వదిలివేయ చున్నారు. ప్రాణాయామములేనిదీ యేకర్మయును చేసినలాభములేదు.

మరియు బ్రహ్మసూత్రములయందు వ్యాసులవారు “ ఏ షేన యోగప్రత్యక్షః ” అనె సూత్రముచే సీమతమునుఖండించి పిమ్మట నారే దానికి భాష్యము వ్రాసినారు దీనితాత్పర్యమేమో బుద్ధిమంతులూహించి తెలుసుకొనవలెను.

విషయ సూచిక .

త్రికుటములకుసమానముగా శిలధ్యాయములేర్పరుపబడినవి దీనిమూలగ్రంథముకూడ శిలధ్యాయములే. 1 ప్రథమాధ్యాయమందు ఆపరశేవత శంకరునికోరి యీమణిద్వీపనిర్మాణము చేయించుకున్నట్లు నీలకంఠదీక్షతులవారి వ్యాఖ్యానమువల్ల తెలియుచున్నది. ఇందు 18 ప్రాకారములు మహారాజాధిరాజ వైభవముతో బహుచక్కగా గాయాభాగములు వేర్వేరుగా నిభజింపబడియున్నవి తరువాత మహాపద్మాటవీ వర్ణనము బహు చమత్కారముగా (Fingering feats) జెప్పబడినది. అపైని చింతామణి గృహవైభవమంతయుఁ గన్నులకగుపడునట్లు చెప్పబడినది.

2 అధ్యాయమందు పరదేవతాపరమేశ్వరులయొక్క సగవదనూపకముగనుండును. ఇందు మన శాస్త్ర సాంప్రదాయములన్నియు గలవు. ముఖ్యగా జగద్వీమర్శనము చేయబడినది. అందు మంత్రశాస్త్రము యోగశాస్త్రము, కర్మవివాకము, గర్భోపనిషత్ ప్రహస్యములునూ పంచాగ్నివిద్య క్రమమున్ను బహువిపులముగ నున్నవి.

3 ఈ అధ్యాయము నిదిన్యసనాధ్యాయము. దీనియందు సమస్త శాస్త్రములున్నా బ్రహ్మతత్వమును దెలిసికొనుటకెట్లుమనకు పచరించునో ఆసంగతీయును బ్రహ్మశక్తులయొక్క పరిశీలనమును కరతలామలకములవలె కనుపరుపబడినవి.

ఇదిగాక మన హిందూదేశమునకు గర్భభూమియనిపేరు. ఇట్టి పుణ్యభూమియందు పాశ్చాత్యకీద్య ప్రబలినకొలది మనవిద్యలన్నియు నశించుచున్నవి. జనులందరు సోమరులై ఉపాధులులేని కారణము చే గేవలకుష్ఠింభరులై పండితులు సహితము మననశీలురుగాక ఉద్యోగ ప్రతిబంధితులై కాలము గడిసి వేయుచుండుట కడు శోచనీయము గ నుండుట గాంచి నేసీగ్రంథము ప్రచురింపబడుట కంగీకరించితిని. ఇదిగాక పాశ్చాత్యకీద్య ప్రబలినకొలది ఆపిద్యాధికులందరు మనమత సాంప్రదాయములను తెలిసికొనుటకు మన గ్రంథరాజములన్నియు సంస్కృతభాషలోనే యుండుటచేతను వాని రహస్యములన్నియు నామూలాగ్రము గఁ దెలుసుకొనఁజాలక ఈపనినిట్లు చేయకపోయినే “మూర్ఖాతెవిసతివ్యతి” అని ఉపనిషత్తులయందుగల బెదిరింపులను లక్ష్యపెట్టక Dam nonsense అని కొట్టివేసి యిచ్చునచ్చి నట్లు ప్రతిమనుజుడు నొక్కొక్క మతమును గల్పించుకొని ఉన్న ధర్మములను విడనాడి చెడిపోవుచుండుట కడుంగడు నాకు దుఃఖ హేతువైనది. ఇంతేగాగ ఆడుదానికి పురుషునితో సమానహక్కులుండవలెనను చిత్రవిచిత్రములైన కల్పనలనుచేసి యధేచ్ఛగా ప్రశంసించుచున్నారు. ఈవిషయము నాయీగ్రంథమందు సిద్ధాంతము చేయబడినది. చూచితీరవలెను. వీనినన్నిటిని జూచియే, పూర్వము వలెబెదిరించిన లాభములేదనికనిపెట్టి మన మత గ్రంథములందుగల గూఢములైన విషయములన్నిటిని యుక్తి యుక్తముగా విస్తరించితిని గాని నాదొక ప్రోత్తమతము కాదు. మన మతగ్రంథములన్నియు అగాఢజలముగల మహాసముద్రవలెనే నా కగుపడుచున్నవి. అందులకే నాయీపుస్తకముఖపత్రమునందు ‘మణిశిశ్యాశ్రుసింధుజైః’ అనివ్రాసితిని. ఇది వ్యర్థపదముకాదు. నాగ్రంథములయం దెవటను అట్టివి గానరావు. అందువలన, నేను మంత్రశాస్త్రము యోగశాస్త్రము, మొదలగువాని ఆవశ్యకతను మాటలకు సామైంపంతువరకు వ్రాసితిని. గనుక బుద్ధిమంతులగువారు నాయీగ్రంథము

మునామూలాగ్రముగఁజూచి దీనితత్వమును గనిపెట్టి వారివారి కులో
 చిత ధర్మములను విడనాడక, సన్మార్గప్రవర్తకులై చెలంగెదరుగాక!
 నాయీప్రాయత్నము నిర్వృష్టముగా కొనసాగుటకు హేతుభూతుడై
 చిరకాలమునుండి నన్ను కంటికి రెప్పపలె కాపాడుచు, కష్టసుఖము
 లన్నిటిలోను సానుభూతుడైయున్న నామేనమామగారైన బ్రహ్మీ
 పెండ్యాల వెంకటాచార్యుగారికి, మిక్కిలి కృతజ్ఞుడను.

ఇట్లు
 గ్రంథకర్త

ప్రస్తావన.

సుధాకూపారాంత ప్రేదశతరు హేమాద్రి విలస
 న్మణిద్వీపే చింతామణివిరచితాః నందభవనై
 విరాజచ్ఛిద్రూపం సకలజగదాధారమమలం
 శరీరాభ్యామేకం పరమశివయోక్తామి సతం॥

తా॥ సుధాసముద్రముయొక్క మధ్యను దేవతావృక్షములతోను, బంగారు కొండలతోను, నిండియున్న మణిద్వీపమందు, చింతామణులతోఁ గట్టఁబడిన ఆనందభవనమున రాజిల్లుచు సమస్త లోకములకు ఆధారమై, అతిమంగళకరమై చిద్రూపమై, రెండు శరీరములతోఁజేయబడిన పార్వతీ పరమేశ్వరుల యేకాకారమును నేనుసమస్కరించుచున్నాను. అనగా జీవేశ్వరులని తాత్పర్యము. యీవిషయము అద్వైత మతానుసారముగా గ్రంథాంతమందు సర్వమతసమ్మతముగా సిద్ధాంతము చేయఁబడినది.

శివాభ్యాం పత్రాభ్యాం హృదికవనచూతాంకురమిదం
 తదీయవ్యాసంగా త్ర్యక్పతికఠినం విఘ్నతిమిరం
 హానాదూర్ధ్వంభిత్యా గతమిహ గురూద్రోధజలము
 గ్ననాఁసారైర్ఘ్నూనా దపిసుమఫలాలంకృతతరుః॥

తా॥ ఇప్పుడీకవిత్యమనెడి మామిడిమొక్క పార్వతీపరమేశ్వరులనెఱి రెండాకులతో వారివిషయమై నేను చేసిన నేవాబలముచే, నైస్కరికమైన, విఘ్నాంధకారమును, పగులగొట్టుకొని, బయలు వెడలినది.

మరియును గురూపదేశములనెడి నర పాతముచే క్రోమశః పెరుగు
చున్నది. ఈపైని పుష్పములతోను ఫలములతోను అలంకరించబడిన
మహానృక్షమై శోభిల్లుంగాక.

యద్ధై నచాకాశముపాగతాఃసనా
నృధై నజల్పంతిసో వాయుతాడితాః
తద్ధై పవాచాలతయా వదామ్యహం
కథామృతం వ్యాసమహర్షికల్పితం॥

తా॥ ఆకాశమందుఁజేరిన మేఘములు గాలిచేఁగొట్టబడి యెట్లు
నిర్దైతుకముగా గర్జించుచున్నవో అటులనే నేనును, వ్యాసమహర్షిచేఁ
జెప్పబడిన యీసత్కథను చూచి వృథాప్రలాపమును గావించు
చున్నాను.

అచేతన శ్చా సిద్ధివస్య తాండవే
ననాదసూత్రాణి కరాహతః పురా
అరణ్యవాసీ చనిరక్షణోపివా
సకాళిదాసో భవశుత్రమః కవిః॥

తా॥ పూర్వము శివునియొక్క తాండవకాలమం దచేతనముకూడ
పరమోత్కృష్టమైన వ్యాకరణ సూత్రములను బలికెను. మొదట
అరణ్యవాసిగానుండి అక్షరాభ్యాసమైన నెఱుగని కాళిదాసు మహా
కవియని పేరుపొందెను.

నిరంతరం నిత్యమనన్యగీర్ష్యరం
తయో స్పృహ్యం కృతవానతందితః
కృపాచజాతా మయిపామరేధునా
నకింభవేయం కషిర ప్యనావిలః॥

తా|| విరామములేకుండ చిరకాలమునుండి నిత్యమును సోమరి తనములేక వారి పూజను నేనుజేసితిని. ఇప్పుడు వారిదయ పామరుడ నై నప్పటికి నాయందమితముగఁ గలిగినది. అందుచే నేనుఁగూడ స్వచ్ఛమైనకవి నెందుకుఁగాకూడదు ! అట్లు కాదేని నేనేమి! కవిత్వము చెప్పఁజేమి ?

తయోః ప్రభావా త్ర్యధితాభవంతివై
నిరామయా స్థావరజంగమాశ్చతే
ఇతోఽధికాభక్తి రనన్యచింతనా
భవెత్తయోర్జన్మ శతేషు వామమ||

ఆపార్వతీపరమేశ్వరులయొక్క ప్రభావముచేత లోకములోని అచేతనములును చేతనములును, నిర్బాధకమైనవియును, ప్రతిష్టకలని యును అగుచున్నవి. అందువలన, నాకు ఎన్ని జన్మములు కలిగి నప్పటికిని వాని అన్నిటిలోను వీరియందు యింతకంటెను అధికమైన భక్తి కలుగుగాత మని ప్రార్థించుచున్నాను.

గోదావరీజలపవిత్రిత భూనివాసం
శాంతాలయం గృహగణై కనిబద్ధలక్ష్యం
శ్రీవేంకయార్య మపితాత మఖండదీక్షం
కామేశ్వరీం చజననీం ప్రణతో స్మి నిత్యం||

తా|| గోదవరిజిల్లా కాపురస్తులు బహు శాంతస్వరూపులు సదా గృహసంచార మందుంచబడిన దృష్టికలవారు (అనగా వీరికి జ్యోతి శ్శాస్త్రమందుఁబూర్ణప్రజ్ఞకలదు) అట్టి శ్రీమాతండిగారైన వెం కయ్యగారిని, తల్లిగారైన కామేశ్వరమ్మగారిని నిత్యము నమస్కరించుచున్నాను.

తాదృక్ప్రశస్త జనసేజనకస్సినూత
 స్సంసేవ్య సాధుజనసంఘ మసానిధస్యః
 స్వాత్మ్యాం సుజాతఘనశుక్తి గతోదబిందుః
 కింపూక్తికం నహిభవైదసి కుంతితాంగం॥

తా॥ అట్టి తల్లిదండ్రులకు జనించిన నేను సజ్జనసేవచేసి గన్ముడ
 నైతిని. స్వాత్మివాన ముత్యపుచిప్పలోపడి వంకరకలిగిన కలుగుగాక!
 ముత్యముకాకమానునే!

అనాసర్వరసాన్వితం యదకరో త్కావ్యం పురాణోముని
 ర్యన్నూనం పఠనా త్పునాతి పతితా న్నాయో దదాతీష్ఠితం
 యద్వాసిష్ఠకథామృతం స్ఫుటమగా ద్ద్రుహ్మేతి సర్వంజగ
 తైవాత్మీకీకృతే చతౌమునివశా శ్రీరామచంద్రం స్తువే॥

తా॥ ఆదియందు, అనగా ఛందోబద్ధమైన కావ్యము లేనినాడు
 ననరసభరితమైన మహాకావ్యమునే మహామహుడు రచించెనో, దేని
 యొక్క పారాయణ పాఠకులను పావనులనుగాఁ జేయుచున్నదో,
 యేవసిష్ఠకథామృతము సర్వము బ్రహ్మమని అతిస్ఫుటముగాఁ జెప్పెనో,
 అట్టి వాత్మీకి మహారిచే రచింపబడిన రెండుగ్రంథములను ఆవాత్మీకి
 నసిఘ్నలనుభయులను శ్రీరామచంద్రుని స్తోత్రము చేయుచున్నాను.

భోభో! పండితపుంగవాః! సవినయా విజ్ఞాపనా శ్రూయతాం
 ధ్యానేధావతిమెమనః ప్రతిదిశం త్యక్త్వా భవాన్యాఃపదం
 తస్మాదస్య జయాయ కల్పితమిదం తన్నిగ్రహప్రగ్రహం
 వైదుష్యం మమనాస్తి పద్యరచనే మత్సాహసంక్షమ్యతాం॥

తా॥ పండితులకొక విజ్ఞాపన. ఏమన ! నామనస్సు నెంతకాలము
 నుండి ప్రత్యాహారముచేసి దేవీపదధ్యానమందుంచుటకుఁ బ్రయ

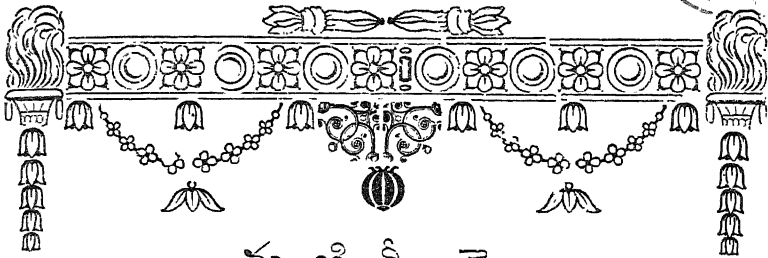
త్నించినను దానిదుర్గుణమునుమాని స్థిరముగ నుండుటలేదు. అందు లకీగ్రంధరచన యను కల్యేములను తగిలించిపట్టుటకు బ్రయత్నించిన పనిగాని, నాపాండిత్యప్రకర్షను వెల్లడిచేయుటకుగాదు. గనుక యీ సాహసకృత్యమునకు నన్నుక్షమించెదరుగాక.

భోభో! పండితపుంగవా! సవినయా విజ్ఞాపనా శ్రూయతాం
గ్రంథస్యాస్యహిపాఠకాచ్ఛహృదయే తైస్త్వైర్వినారంజకైః
కృత్స్నంద్వీపమిదం సకాన సనదీప్రాకార శైలోదధి
స్సూర్జచ్చిత్రీక మాల్ఖిమి పతనా దేహాప్రతిజ్ఞామమ॥

పండితులకింకొక మనవి. ఏమన! నాయీగ్రంథమును బఠించు వారిస్వచ్ఛమైనహృదయ ఫలకమందు రంగులు, కుంచలు మొదలైనవి లేకుండగనే యీమణిద్వీపముసంతను అరణ్యములు, నదులు, ప్రాకార ములు, సుధాసముద్రముతోను శాశ్వతమైన యొక చిత్తరువును వ్రాసెదనని ప్రతిజ్ఞచేయుచున్నాను.

భోభో! పండితపుంగవా! సవినయా విజ్ఞాపనా శ్రూయతాం
జన్మానేక సహస్రీసంస్కృతిరసావైశై కలుభేంద్రియైః
పాషాణై రభిభూతచండకీరణం చైతన్యచింతామణిం
ద్వీపస్య స్మరణా ల్లభేత సుకృతీ త్యేషా ప్రతిజ్ఞామమ॥

పండితుల కింకొక విజ్ఞాపన యేమన! వేలకొలది జన్మముల నుండి సంసారసౌఖ్య వాసనలకుఁ జిక్కి విడువలేక యానందించు స్వభావముగల ఇంద్రియములనెడి పాషాణములచేఁ గప్పబడినను నామణిద్వీపముయొక్క స్మరణమాత్రముననే స్వయంప్రకాశమాన మైన ఆత్మచింతామణిని వారు శీఘ్రముగఁ బొందగలరని ప్రతిజ్ఞ చేయుచున్నాను.

మణి ధీ వె.

ప్రకాశమోహయః

అథ కథాప్రారంభః.

శ్రీమాతా ప్రేమచూపా సకలమునిగణై స్సుగ్రరై సిద్ధసాధ్యైః
 స్రష్టాద్యై ర్లోకపాలై రహమహమికయా సాంగనైరానదక్షైః
 సానందం సేవ్యమానా కనకమణిమయై ర్భూషణైర్వ్యోతితాంగీ
 హేమాఽభా మంజులెమా వికసితవదనా చంద్రమాళింబభాషె॥

దయామయస్వరూపురాలగు ఆజగజ్జనని యొకానొకకాలమం
 దు, బంగారు కేహకాంతికలదై చక్కని దుస్తులను కించి, నవరత్న
 స్థగితమైన యాభరణములచే బ్రకాశింపబడుచున్న దేహకాంతికలదై
 తమస్త్రీజనముతోఁగూడుకొనియున్న విద్యాధరులు మొదలగు వారి
 తోడను బ్రహ్మాది దేవతలతోడను, సేవించబడుచున్నదై మంద
 హాస వికసితవదనారవిందయై చంద్రమాళితో నిల్లనియె.

కాంతారోద్యానభాగై ర్విచిత్రఫలధరైః పుష్పవద్భి ర్విశాలైః
 కాసారై ర్నిమ్బగాభి ర్నవనిధిసహితైః పర్వతై రున్నతాగైః
 ప్రాసాదైశ్చిత్రచిత్రైర్విజనరనివహైర్యావహైరజంతుయూ ధై
 గ్గీలార్ధం వాసయోగ్యాంవిరచయవసశింసర్వసంపత్సమృద్ధాం॥

నమస్త ఘలములు, పుష్పములు, కలిగి విశాలములైన అరణ్యములు, తోటలు, సరస్సులు, నదులు, నవనిధులతోకూడి యెత్తైన పర్వతములు, చిత్ర విచిత్రములగు మేడలు, చిత్ర చిత్రములగు వాహనములు, నిత్ర చిత్రములగు జంతుసమూహములు, వేయేల సర్వసంపత్త మృద్ధికలిగిన నాకు వాసయోగ్యమైన యొక స్థానమును వినోదార్థము కట్టించవలయునని పరమశివునిగోరెను.

భూతేశ శూలపాణి ర్విధిహరిదివిజై శ్శిల్పిభి శ్చిత్రకారై
ద్వీపస్మి ద్ధిగుగసింధౌ మణిగణబహుభై గోపురారామసాలైః
వై కుంతాత్పశ్యలోకాత్సులలితనగరం స్వస్వలోకా త్సమాస్థా
త్క్రీడార్థం లోకమాతు స్సరభసముచితం నిర్మమై దీప్యమానం॥

తా॥ అంతట పరమశివుడు శూలమునుధరించి బ్రహ్మాది దేవతల చేతను విగ్రహములు చెక్కనేర్చిన వనినాండ్రచేతను చిత్రకారుల (Artists) చేతను యీ సుధాసముద్రమందలి మణిద్వీపమందు గోపురములు, తోటలు, ప్రాకారములు కలిగి వైకుంఠముకంటెను సత్యలోకముకంటెను, తన కైలాసముకంటెను మనోహరమ. వసతిని లోకమాతయగు పరదేవతయొక్క వినోదార్థము శీఘ్రము గట్టించెను.

ఆస్తి తత్పరిత స్సృధాద్భిరమరై రాసెవ్యమానో న్వహం
సిహ్మాజ డ్డయమానపత్నినివహ వ్యాకీర్ణ దిగ్మండలః।
యాతాఽయాత సువర్ణప్రోతజవనాఽ లోలోర్మ మాలాకుల
స్తీ రెస్మి న్సువిశాలరత్నపులిసే మోదంతనోత్యా శుగః॥

ఆమణిద్వీపమును జుట్టుకొని దేవతలచే సేవింపబడుచు ట్టిన్ని ధ్వనిచేయకుండా విలాసముగా నెగురుచున్న (షికారు) ప సంఘముకలిగిన ఆకాశముతోగూడినట్టి ద్వీపమునకు జనులను

మఃశీర్షిపె పృథమోధ్యాయః.

దాటించుచున్న బంగారుపడవల వేగముచే బయలుదేరుచున్న తరం గమాలికలు కలిగినట్టి సుభాసముద్రము కలదు. దాని ఒడ్డున రత్నముతోఁగూడి విశాల సైకతమందు గాలి సుఖమును గలుగుజేయు చున్నది.

దుర్గాఘోర్వ నరణో స్తి మానసఇవాఽ మోధాతునా నిర్మితో రక్షార్థం నివసంతి యుద్ధసిపుణా ద్వారేషు నక్తం దివం | లోకానా మవనెచ క్షణవిభౌ దక్షాశ్చ భూమిశ్వరా శ్శాంతానెవ సకాతుకాః | బుధవరాం సైప్రెషయంత్యం తరం ||

ఇది యానుముతోఁజేయబడిన మొదటిప్రాకారము దీనియందు యుద్ధమందు నిపుణతకలిగి లోకములను రక్షించుటకును క్షీంచుట కును గూడ సమర్థులైన రారాజు లాయాద్వారములయందుదీనిరక్షణ కొరకు రాత్రి బగళ్లు కాచుకొనియున్నారు వీరు శాంతులైనట్టి మహా సుభావులైన పెద్దలనె లోపలికి పంపించుచున్నారు.

అన్యఃకాంస్యమయోస్తి భూరుహాలతావృందై రవంధ్యైస్సదా గుంజన్మత్తమధువ్రతై ర్భ్రుగవరై ర్షీఢోద్భవై సైవితః | రత్నన్వర్ణవినిర్మితాప్తశ్శర పాసాదబద్ధవ్యజ వ్యాప్తః కామిజీనాశ్రయోస్తి వినదత్రోన్తస్విసీతలః ||

ఇది కంచుతో జేయబడిన రెండవప్రాకారము. ఇందు దట్టముగాఁబెరిగిగొడ్డువికానివృక్షములతోనులతలతోనురొదచేయుచున్న తుమ్మెదలతోను మృగములతోను బక్షులతోను గూడియున్నది.

మరియు రత్నములతోను బంగారుతోనుగట్టబడిన 8 బురుజులయందు నెగురుచున్న జెండాలతోనిండి గల గల ధ్వనిచేయుచున్న నదీశీతలోదకముచే జల్లనై కాముకులకు వాసయోగ్యమైయున్నది.

4

మణిదీప్తిపె పృథమోధ్యాయః.

3 ఉద్యద్భానుసహస్రకాంతినదృశ స్తామాకల శోభతే
 భార్యాభ్యాం తమలంకరోతిశతధా భృత్యై ర్వసంతస్సమం
 వాటికల్పతా కులా పరభృత్యైః పారావత్త రాశ్రితా
 గాయంత్యత్ర సుగాంగనా శృతిశ్చిఖం తూర్యస్వనై స్సం
 ధ్యయోః॥

ఉదయించుచున్న నేయిసూర్యులకాంతితో సదృశమగు కాం
 తిగల రాగిప్రాకారము మఱియొకటికల్గిదు. దానిని వసంతుడు మధుశ్రీ
 మాధవశ్రీ యనెడు నిద్దరు భార్యలతోడను తనపరివారముతోడ
 సనేక విధములుగా నలంకరించుచున్నాడు. ఇచ్చట, కల్పలతలతో
 నిండిన తోటయొకటి కలదు. దీనియందు రెండువేళల శ్లోత్రమునో
 హారముగా, ‘‘ఘంకానాబత్తులను’’ దేవతాస్త్రీలు నాయించుచు
 న్నారు. 6 ఋతువులకు 12 మాసములు భార్యలుగా మూలమం
 దుజెప్పబడియున్నది.

4

సాలె నీనవినిర్మితై ర్నస్యపిశుచి స్సంతానవాటివిభ
 ర్ధాదాయంత్రీ క్షణోరనాశసలిలై స్సంతర్షయన్భురుహాన్ |
 తెషాం కెచి దనూనకోరకసుమైః కెచిత్ఫలై ర్దుంఘితాః
 క్రీడంత్యాశుమ్మగాంగనా స్సశిశుకా ఛాయాశ్రితావీరుధాం॥

ఈప్రాకారమునీసముతో నిర్మింపబడినది. గ్రీష్మర్తువిందు
 గల సంతానవాటికను నీటి పంపులతో చెల్లను దడుపుచున్నది. ఆ
 చెల్లు విశేషముగా, మొగ్గలతో, పుష్పములతో, ఫలములతో
 నిండియున్నది. ఆడుమృగములు, తుప్పలమొదట నీడయందు చేరి
 తమపిల్లలతోగూడ నాడుచున్నవి Lead is not a good conductor.

మణిద్వీపె ప్రథమోధ్యాయః.

5 క్రూభృన్మధ్యఘనాటవీముపగతాః ప్రావృష్టసారీతికే
 సాలే విద్యుదపాస్తగాఢ్మతిమిరా గర్జంతివిద్యుత్సమం |
 ఆసారోణవనం నిరంతరదళగ సించంతి తచ్చాందనం
 నద్యస్తాః ప్రవహంత్యఖండితరయా నార్యోయధా ఖండితాః ||

పర్వతపంక్తులనుధ్యనున్న గీయిత్తడివళికారమందు వర్షకాలమేఘు
 ములు తమ మెరుపులచేత చీకటులదొలగించుచు మెఱయునప్పు
 డెల్ల గర్జనచేయుచున్నవి. అచ్చటి చందనవనమును తడుపుచు నాకు
 రాలకుండఁ గాపాడుచున్నవి. నదులును ఖండితానాయికలవలె నఖండ
 వేగముకలవై ప్రవహించుచున్నవి. కొండలమధ్యఁ బెరిగినంత దట్ట
 ముగ నితరచోట్ల నడవిపెరుగజాలదు అట్టిదట్టమైన అడవి యున్నచో
 టగాని, మేఘములుచేరవు. చందనవనము, విశేషవన గపాతముగలచో
 టగాని యితరచోట్లఁ బెరుగ జాలదు. ఖండితానాయిక లక్షణములు
 యిక్కడి నదులకు సరిగాఁబట్టియున్నవి. కావున వ్రాయనక్కరలేదు.

6 సమ్రాపుష్పభరణ భూజవితతి ర్వాంతిపానన్నానిలాః
 క్రీడాయోగ్యసరిత్తటాని సికతాకీర్ణాని దృశ్యలతివై |
 నిత్యంయచ్ఛతి పుష్పదామపిటకా న్మందారవాటీభవా
 హేమామ్యుత్తమపంచలోహఘటిత ప్రాకారనుధ్యేశరత్ ||

ఇది బంగారుమొదలైన పంచలోహములతోను గట్టించిన ప్రా
 కారము. ఇందు శరదృతువునాయకుడై నిత్యమునూ పువ్వులదండలను
 దయారుచేసి పరదేవతా లంకారార్థము గంపలతో నంపుచుండు
 ను. చెట్లన్నియుఁ బుష్పములతో వంగియున్నవి. వాయువుచల్లగావీచు
 చున్నది. నదీతీరము లిసుకకలిగి విహారార్థ మెయున్నవి.

1 సాధే శౌప్యమయే తధేందునికరజ్యోత్స్నా సముద్భాసితే
 శాల శ్యేవ్రితమనోజ్ఞపుష్పనివహా మోదేన సంవాసితాః |

నీరంధ్రోన్నతపారిజాతగహనై హేమంతసౌధాంతరే
తంత్రీవాదస లాలసా శ్చలలితాం గాయంతి దివ్యాంగనాః॥

నెండితోజేయబడిన యీప్రాకారము, శరత్కాల చంద్రులనంటి కాంతికలిగియున్నది. ఇండ్లన్నియుం దెల్లనిపుష్పములచే నలంకరించబడినవై, పరిమళింపజేయబడుచున్నవి. దట్టమైన పారిజాతారణ్యమందున్న, హేమంతమున కనుకూలించు మేడయందు, దేవతాస్త్రీలు, వీణలతో లలితాంబికను గానముచేయుచున్నారు. దీనినిబట్టి యేయేరంగు గల లోహములతో నేయేప్రాకారములు కట్టబడినవో ఆయారంగుల పుష్పము లందుగలవు. (This is up to date system of decoration.)

4

నిత్యాభ్యాసవశీకృతై స్థిరతరై ర్జాలంధరాద్యైస్త్రిభిః
ఖచర్యా దిభిరుద తేంద్రియమనః ప్రేతాననాదిధష్టితాం
కూటసాం కుశయోగినీ మవిరతంధ్యాయంశిబద్ధస్పృహః
స్పిద్ధాః పుష్కరచుంబిహేమకీర్తిర ప్రాకారకుంజస్థితాః॥

ఇదిశిశిరుని బంగారుప్రాకారము. ఇందునిత్యాభ్యాసముచే స్వాధీనమై స్థిరమైన, జాలంధర బంధ, ఉడ్డాణబంధ, మూబంధములతోను, ఖచరీమొదలగు, దశవిధముద్రలతోను శాంతింపయ్యబడిన మనః ప్రేతములనెడి సింహాసనాసీనురాలై దాగలిప నిర్వికారమై, మూలాధారముమొదలాజ్ఞా చక్రమువరకును, బ్రసరించుచున్న యీపరవేదము నిత్యమారాధించుచున్న సిద్ధులుకలదు. ఇంతవరకులోహప్రకారములు. ఇందు దహింపబడిన యోగశాస్త్రసాంప్రదాయములు శివలభ్యాయమందు విస్తరింపబడినవి.

9

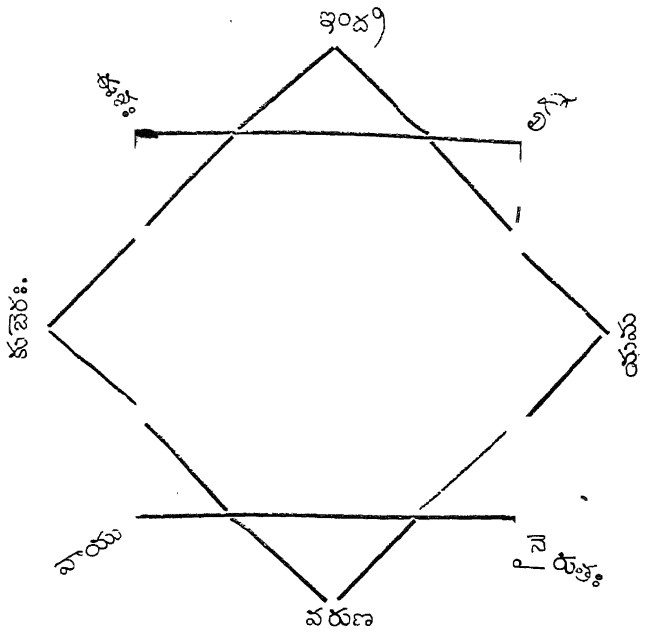
ప్రాసాదా శ్శుభపుష్పరాగరచితాః ప్రాకారమధ్యంగతాః
తేష్వింద్రాగ్నియమా స్తధైవనిర్మతి స్వస్వాంగనాస్రాయుధాః॥

మణిద్వీపె పృథమోధ్యాయః.

7

సంత్యన్యై నరుణానితా చధనదో రుద్రా స్వకోణం గతః
 ప్రాగాద్యష్ట దిగీశ్వరాశ్చ దనుజ త్రాసం వినారక్షితాః॥ 12

పుష్పరాగ మాణిక్యములచే గట్టబడిన ఈ ప్రాకారమందు, రాక్షసబాధలేక అష్టదిక్పాలకులు, తమతమస్త్రీలతోడను, ఆయుధములతోడను, ఈక్రిందిరీతిని సుఖముగానున్నారు.

సంఖ్యాతీత గజోష్ఠిసింహ తురగం సంతర్సితం జగ్గిభిః
 సంగ్రామోచిత యాన శస్త్రనివహం శ్చైవతాతపత్రీవ్యజం!
 సెనానాయక మంత్రీపుంగవగణం సైన్యంతు యుద్ధోత్సుకం
 ప్రాసాదే ఘనపద్మరాగరచితే సజ్జంభవంత్య న్వహం॥

13.

మణిద్వీపే ప్రాచీనమోఢ్యాయః.

పశ్చరాగ మాణిక్యములతోఁ జేయఁబడిన దీప్రాకారము. ఇచ్చట లెక్కలేని, యేనుగులు, లొట్టిపిట్టలు, సింహములు, లెన్నగా బలిసినవై యున్నవి. అవియుఁగఁగిడియందు, యుద్ధమందు నుత్సాహముకల, యుద్ధభటులును, నేనాధిపతులును, మంత్రులును, జేరాలు అస్త్రములును, ఖడ్గములును, శ్వేతాతపత్రములును, శిండాలును, గలవు. ఇది నేనలు వానిసామగ్రియు నుండుస్థలము.

11 రథ్యాచిత్రితపంకజైస్తతప్రసంగ్మీకృతా ౭నోకస్తాః
పంచాస్యభ మరాశనుందర బిలాంకార శృంగాటకైః
ప్రాలయాంబు జలాశయై ర్జలచరై గోమేధి క్షే క్షుటిమైః
సంపుష్టోరు కదంబ చంపకనుమైః క్రీడాననం రాజశే|| 14

ఇది గోమేధిక మాణిక్యములతో నిర్మించబడిన పరదేవతా క్రీడాననము. ఇదిబాటలయందుగల షడ్మములతోను (వీటియందనేక రంగులుగల రాళ్లతో బద్మాకారములుగాఁ జిత్రించఁబడినవి) అక్కడక్కడ గుంపులుగాఁగూర్చఁబడిన చెట్లతోను (Crotons) చతుష్పదములయందుంచబడిన సింహము, ఏనుగు, హంగనమొదలగు రాతి శిల్పములతోను, శీతలోదకములుగల సరస్సులతోను, వాటియందు గల మత్స్యములతోను, గోమేధికపు రాళ్లతోను కట్టబడిన కట్టడములతోను, లెన్నగావికసించిన కదంబ, చంపకపుష్పములతోను రాజిల్లుచున్నది.

2 ధీక్కుర్వంతి లతాప్రీనూన విహితా సైమండపా నేదికా
శ్చిండంశోరవిదీధితిం శతముఖై స్త్వీరాశ్మభి ర్నిర్మితాః|
గీర్వాణప్రీమదాః కళానుకుశలా స్తత్తద్వహః ౭రామగా
దేవ్యారాః నయుక్త నస్తునికరా న్సంపాదయంత్యా ద గాత్ || 15

ఈ నజ్రములతో గట్టబడిన ప్రాకారమందలి మండపములను అరుగులును (Seats) లతలతోను, పుష్పములతోడనుఁ గట్టబడినవై నప్పటికి నూర్యకాంతిని ధిక్కరించుచున్నవి. యిక్కడనున్న, 64 విద్యులయందు పూర్ణులైనదేవతాస్త్రీలు వారివారి గృహములయందు పరదేవతా పూజార్థమై నవస్తువులను సంగ్రహము చేయుచున్నారు. ఇదివారిదాసీజనముండు సలము.

వైడూర్యోసలమందు గాసు నిహితాన్తా మాంగభూసాంచితా
 స్సామ్యాఽనర్తమనోహరాః శ్చతురగా న్సుక్లద్వీపేంద్రాన్తధైః |
 13 ఆశుండాంతవి లిప్తధాతుపటలై రైవైయైకై రామభి
 స్సజ్జీకృత్య విమానయానశకటాం సిషంతితైసాదినః || 16

వైడూర్యపు పలకరాళ్లతోఁగట్టఁబడిన, గుఱములసాలలో నుంచఁబడి మంచినుట్లకలిగి, బంగారపుసామానాలచే (జీనులు)నలంకరించఁబడిన గుఱములను, మఱియునేగుఱులపై వేసెడి ముఖములు ఘనపడములతోను తుండముల చినరభాగములపరకు వేయఁబడిన రంగులతోను గంఠమందుంచఁబడిన పూసలదండలతోను అలంకరించబడిన ఐరావతమును ఆకాశమందు వెల్లునట్టి విమానములను, మఱియులచే మోయఁబడినట్టి సనారీలు, టండ్లములను, జంతువులచే లాగఁబడునట్టి బండలను, యా యానౌఖరులు సామగ్రినంతటిని సిద్దపఱచి యాపరదేవత యాజ్ఞకై నిరీక్షించుచుందురు.

యత్రామగృహాంతరప్రభృతయో నీలోపలై శ్చిత్తితా
 స్తంనీలోత్పలవన్నిభం పరిజనాక్రాంతం నమామ్యున్నతం |
 14 మెథాద్యా నిససంతి షోడశమహారూపా శ్చివాయాః కళా
 ప్రాణిభ్యో వితరంతిశక్తి ముచితాం తాభ్య శ్చశశ్వన్నమః || 17

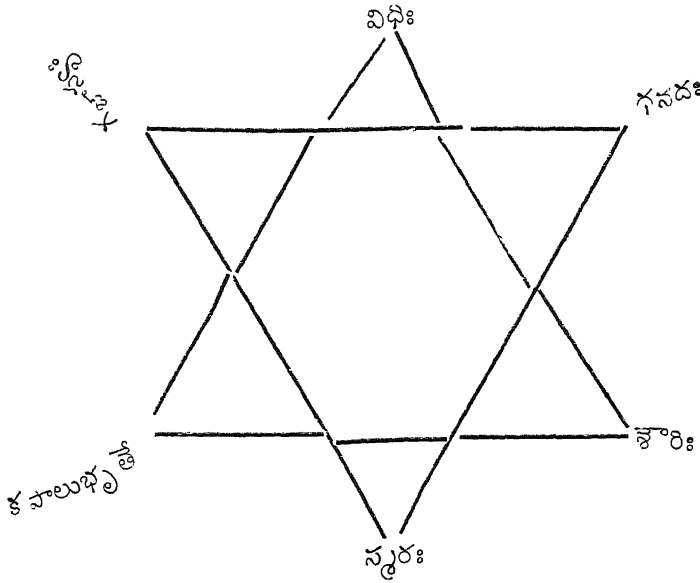
ఇక్కడితోటలు, గృహములు, ఇంద్రీ నీల మాణిక్యముల తో నిర్మించబడినవి నల్ల కలువరంగుగల ఈప్రాకారమునకు నమస్కరించు చున్నాను. ఇక్కడ 1 కరాళీ 2 వికరాళీ, 3 ఉమా, 4 సరస్వతి, 5 శ్రీ, 6 దుర్గా, 7 ఉమా, 8 లక్ష్మీ, 9 శృతి, 10 స్మృతి, 11 ధృతి, 12 శ్రీధా, 13 మేఘా, 14 మతి, 15 కాంతి, 16 ఆర్యా అనే పరదేవతయొక్క 16గురు శక్తులు, ప్రాణులకందరకు వారి వారి కుచితశక్తుల నిచ్చు చున్నారు. గనుక వారికి మాటి మాటికి నా నమస్కారశతము లర్పించుచున్నాను.

హ్యవ్యద్వార గవాక్ష మండప ముఖ ప్యాలంబి ముక్తావళీ
 మధ్యానద సువర్ణ రత్న శకలజ్యోతిచ్ఛతా భాసురే।
 15 అస్తీరాజిరుణ కంబళాసనయంతే సామ్రాజ్య యుక్తాః ప్రియా
 మంత్రినోష్ట్ర వసంతిమాక్తి కమయే గాజ్యాంగ చింతావరాః॥ 18

ఇదిమాక్తి ప్రాకారము. ఇందలి ద్వారముల యందును, గిటికీలయందును, మండప ముఖములయందును, పోలుచున్న బంగారుపూసలు, నవరత్నపు పూసలచే గూర్చబడిన పరజాలున్నూ. (Door curtains) పరచబడిన రక్తకంబళ్లుగల మేడలయందు, రాజ్యాంగాలోచన చేయుచు 8 మంత్రినీలు మహారాజువై భవముతో వాసము చేయుచున్నారు. (all offices are located here)

దుర్గే మారకతే భవంతి విపులాఽగామాశ్రితాష్టద్భృహా
 గాయత్ర్యా విధిరస్తి పూర్వసదనె రత్యా స్మరఃపశ్చిమే।
 ఆగ్నేయాది చతుర్దశే ఘననదో లక్ష్మ్యాఽఽ ధశౌరిః పున
 సావిత్రియా చకపాలభృ ద్దిరిజయా తుష్ట్యాగజాన్యఃక్రమాత్ ॥ 19

మరకతప్రాకారిము, షట్కోణముగా నున్నది. దీనియందీ క్రిందఁ కనుసరచిన రీతి నాయాదేవతలు వారి వారి భార్యలతో నున్నారు.

సస్యాఢ్యా పృథివీ విభాతి సరితాం తోయం చనిష్కల్మషం
 చండాంశౌ నహించండతా చపవనో నీత్వాతు పుష్పాసనం|
 మందంవాతి సమస్తభేటభువన గ్రాహక్షమం నిర్మలం
 వ్యోమాప్యత్రవసెస్తి భూతనివహ స్తస్మిన్నప్రి వాళేశుభే|| 20

ఈప్రివాళ ప్రాకారమందాపరదేవతకు స్వాధీనమై పంచభూ
 తములు సీక్రిందిరీతి నున్నవి.

పృథివి, సస్యసమ్మది కలిగియున్నది.

సదులలోని నీరు^{స్థి} స్వచ్ఛమైయున్నది.

సూర్యకాంతి దుర్భరముగా లేదు.

వాయువు పుష్పాసనమును వహించి మెల్లగవీచుచున్నది.

సమస్త గ్రాహగణమును భూమినికూడ దరించుచున్న మహాకా

శము స్వచ్ఛమై విలసిల్లుచున్నది.

ముక్తావిద్యుమ చంద్రకాంతమణిభిః కుడ్యేషు శృంగేషుయా
 సల్లర్య స్సుమకోర కాణి విహగాః కంఠీరవా ఛ్చిత్రితాః |
 ౧౪ తేషాంకాంతిభి రింద్రీచాపసద్వృత్తై ర్వాప్యప్తం సభశ్శోభతే
 తంవిద్యానిలయం భజేసుకృతినాం స్థాసం జగన్మండనం || 21

జగత్తున కలంకారభూతమై పుణ్యపురుషుల స్థానమై యలరు
 నిది విద్యాలయము. (Library.) దీనిగోడలయందును బురుజుల
 యందును ముత్యములతోడను, ప్రవాళముల తోడను, చంద్రీకాం
 తమణులతోడను, లతలు, పుష్పములు, మొగ్గలు, పక్షులు, సింహ
 ములు, మొదలైన చిత్రప్రాయముక్క కాంతులచే దిక్కులన్నియు,
 నింద్రీశునిస్సులచే వ్యాపింపబడినట్లు కాన్పించుచున్నవి. దీనినినేను
 సదాసేవించు చున్నాను.

మహాపద్మాటవీవర్ణనం.

శైలాగోచ్యత సానుపాతశిథిల స్రావై రఖండోద్దకై
 ర్గంభీరోస్తి జలాశయోతిమధురై రాపూర్ణమాణో నిశం |
 సీరంయాతి సశైవకం కలకలం పూర్ణాధికం నిర్లమా
 ద్విప్యాభాతి తదంబుసంభవమహా పద్మాటవీ విశ్రుతా || 22

ఈజలాశయము, కొండలశిఖరమునుండి, క్రిందిచరియలపై
 తెంపులేకుండగఁ బడుచున్న మధురోదకములచే నిత్యము నిండింపఁ
 బడుచున్నది. అధికమైననీరు పొద్దు కళింగలదవ్వారా కల కల ధ్వని
 చేయుచు బోవుచున్నది. ఇందున్నదియే సుప్రసిద్ధ మహాపద్మాటవి.

సంశ్యస్మిన్నభ సంగమాః కటురవం త్యక్త్వాఽ బ్రవత్ప్రేక్ష్యహాః
హీం హీం హీంమితి ఘోషయంతి మధుపాః పంకెరుహః

స్వాదినః|

ముక్తాభూణ మహర్షే శం సప్రధుకా బుద్ధ్యా మరాళా స్తై
స్నా త్వచంచుపుటెన పత్రానినహం సంగోభయంత్యాతపే|| 23

ఓహో! యీసరస్సున, పక్షులు విశేషధ్వనిచేయక తామర
పత్రములయందు నిలబడియున్నవి. తుమ్మెదలు, పంకజముల నా
స్వాదించుచు హీంకారధ్వని చేయుచున్నవి. (దీని తాత్పర్యము
మంత్రి శాస్త్రనేత్రలకే తెలియతగినది.) హంసలు తమపిల్లలతో
ముత్యముల గుంజునుతినె, సరస్సు నందీతలాడి యొడ్డున నెండలో
కెక్కలను ముక్కులతో సవరించుకొనుచున్నవి.

తత్రాఽఖాతజలె సురాసురగణా స్త్రీపుత్రలీనిర్గమై
గాసాధాగ్నిఃకీగ్ వాఠివిసరై ర్వాస్యలోలపుష్పచ్ఛదైః|
ముక్తారత్నకుశేశయవృతతిభిః ప్రాసాదమత్యద్భుతం
చకుశ్చిత్రసమాకులం మృగమదాఽమోదై శ్చవిభ్రాజితం|| 24

ఇదే చింతామణిగృహము, ఇది యీ యగాధజలము గల
సరస్సునందుఁగట్టఁబడినది. ఆడబొమ్మలవలన నెగురఁ గొట్టబడుచు
న్న, నీటితుంపరలతోడను గదలుచున్న పుష్పమాలికల చేతను ను
త్యములతోడను రత్నములతోడను, చిత్రింపఁబడిన, లతలతోడను
బద్మములతోడను నందందమర్చబడిన బొమ్మలతోడను, పునుగుజ
వాదీ మొదలైన పరిమళద్రావ్యముల తోడను, సురాసురగణముల
త్యశ్చిత్రముగా నీ సాధము వామూలగ్రామముగ నలంకరించిరి.

చత్వార శ్శుభమండపా విరచితా శ్చింతామణి ప్రసరై
స్తత్ప్రీతగతా కృపారసమయీ లోకానవత్యన్వహం|

మార్గాస్సంతి చదుర్దళైషు సలిలం తర్తుం చతుస్సంక్రమా •
 ద్వ్యాభ్యామేవవిశంతి తత్రఃఖిబుధా ద్వ్యాభ్యాం బహిర్యాంతిచ ||25

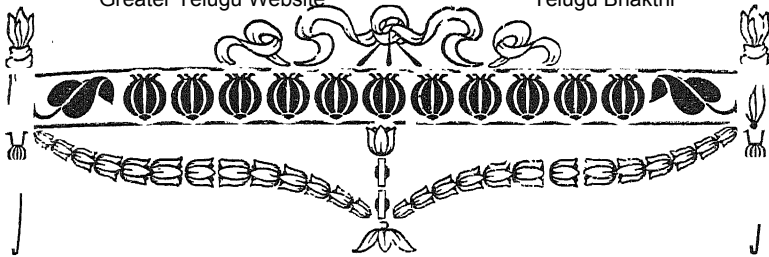
చింతామణులచే గట్టఁబడిన యీసౌధమందు శాలుమండప ములుకలవు. వీటియందు సింహాసనాసీనురాలై యాజగజ్జనని దయతో లోకములును సంరక్షించు నాలోచనచేయుచుండును. దీనిచుట్టునుగల సీటిని చాటుటకు నాల్గు వంశైసలుకలవు. వీనిలో రెండు దేవతలు లోనికిజోవుటకును, రెండుబయటకు వెడలుటకును నిర్ణయపబడినవి. 1 శృంగారమండపము, 2 ముకముడపము, 3 జ్ఞానమండపము, 4 ఏకాంతమండపము, అను వీనివిమర్శమందు చెప్పబడును.

శాణోల్లీఢప్రథూపలాచ్చమణిభి ర్యైమండపాశ్చిత్రితా
 సత్తత్కాంతి కలాపముద్రితమభూ త్పాఠోముఖం నిర్మలం|
 కౌశే గాంబర కెతుపంక్తి పటలై స్సర్వైపి తెమండితా
 స్తచ్చింతామణి మందిరస్య సకలం సంకల్పసిద్ధం ఖలు|| 26

సాసలపై ననువుచేయఁబడిన చింతామణులచే గట్టఁబడిన యీసౌధముయొక్క ప్రతిబింబముచే నీరంతయు నాసౌధపురంగు కలిగి విలసిల్లుచున్నది. మరియుఁ బట్టుబట్టలతోఁ గట్టఁబడిన జెండా లెల్లడను నెగురుచున్నవి. ఇకచెప్పెడిదేమి. ఈ చింతామణి గృహ మున సమస్తము కంకల్ప మాత్రముననే సిద్ధమగుచున్నవి.

ఇది ప్రథమోధ్యాయః

అధ ద్వితీయోధ్యాయః.

దైన్యే తద్వినమందరైః పరిజనై ర్భ్రుంహారకై స్సంకులం
 నిర్దిశ్యాహ ఓవోంతరీపమఖలం నిర్మాసితం యన్నతః |
 జాత్యా ఛందముదీరితస్య సుభగా ద్రాగ్నోష్వమయానంగాతా
 త్సైనామా కృతకౌతుకా తదఖలంద్రిష్టం ప్రశస్తి స్యయం || 1

ఇట్లు మందిరములు, వనములు, సేనకులు, దేవతులతో కూడిన ద్వీపమును నిర్మించి దానిఁగూర్చి విస్తరముగాఁ బరమేశ్వరఁడు దేవతతోఁపలికెను. అంతటనామె దానిఅభిప్రాయమును దెలిసికొని, అక్షణమే యాకాశ విమానముపై నెక్కి కామేశ్వరునిచే ఉత్సాహపరుపబడినదై, ఆయననుగూడి, ఆకట్టడములను జూచుటకు బయలు కేరెను.

ఏలాంభోరుహా నారికేళ కదళీఖర్జూరపూగాదయో
 ద్రాక్షానాడిమనింబచూతపసనా స్తాంబూలవల్యాదయః |
 జాతీచంపక పారిజాతవకృశా శోకాః కదంబాదయ 2
 సుస్యాఞ్శ్యాః కుసుమాన్వితాశ్చ లలితే! వగధ్యా నసంతు్యద్భిదః ||

ఓ లలితా! యిక్కడ, ఏలకులు, పద్మములు, కొబ్బరిచెట్లు, అరటిచెట్లు—కహారపుచెట్లు—పోకచెట్లును ద్రాక్ష—నిమ్మ—సేప—మా

మిడిచనసలు_తములపాకుతీగెలు మొదలైనవియు_జాజి, చంపక, పారిజాత, పొగడ, అశోక, కదంబ మొదలయిన పూలచెట్లను, ఫలించెడివన్నియు ఫలములతోడను బుష్పించెడివన్నియు పుష్పముల తోడను కూడుకొనియున్నవిగాని గొడ్డుచెట్లన్నవి లేవునుమా! అని దేవితో శంకరుడు చెప్పుచున్నాడు. రెండు శ్లోకములతో నుద్యా నవనవర్ణన చేయబడినది.

చూతంపశ్య శీలీముఖై శ్శుకకులైః పుంసోక్తిలై ర్నాదితం
 తన్మూలై నవమల్లికాం చ వికసత్సుష్ప ద్రవస్యందిసీం
 శాఖాభిః పరివేష్టితాపి నిబిడం ద్రాగ్వాయునాభ్రీస్యతై
 గాఢాలింగన విహ్వాలింగలతికా రుప్తా నవోఢా యథా॥ 3

శుకములచేతను, గోయిలలచేతను, ధ్వనిచేయబడుచున్న యీమామి డిచెట్టును దానిమొదట పుష్పద్రవమును వెలిబుచ్చు నవమల్లికను జూడుము. అది మామిడిచెట్టుయొక్క కొమ్మలచే గొగలించుకొనబడి నప్పటికి గాలిచేకొట్టబడినదై, కోపముతో బ్రీయుని కౌగిలిచుండి, తప్పించుకొని, పారిపోవుచున్న నవోఢవలెనున్నది చూడు! చూడు!

మిత్రవేమ లనత్కరాగ్రవిదలత్పత్రత్రుటత్కంచుకా
 మిానాస్సాలితపంకజోరుముకుళ ప్రస్పందినక్షోరుహా
 కోశత్పత్రికులోరుపత్రవిసరవ్యాధూత భృంగాలకా 4
 రమ్యోద్యానమహీస్రియోప విరహే మోదంతనోత్పృత్యకా॥

మిత్రుడనగా=సూర్యుడనియు నర్థముగలదు. అతని ప్రేమకలి తమైన కరస్పర్శచే విడుచుచున్న పత్రములనెడు, నదలింపబడు చున్న కంచుకములు గలిగినట్టియు, మిసములచేగొట్టబడి కదల్చ బడుచున్న తామరమొగ్గలనెడి వక్షోరుహములు కలిగియున్నట్టియు, కెవ్వున కేకలువేయుచు నెగురుచున్న పక్షులయొక్క పెద్దరెక్కలచే

గొట్టబడిన తుమ్మెదలనెడి ముంగురులుల యీసుండవోద్యావవనము విరహకాలమందు నత్యుత్సాహముగల ప్రియురాలినమా వేశము నలనే ఆనందమును కలుగజేయుచున్నది.

ఇట్లుపైన నరణ్యములయందలి విశేషములను గనఁబరుప బోవుచున్నారు.

జంఝూమారుతవెగ కంపిత జరచ్ఛాఖాగ్రో నిషేషక్షై
ర్ణాయద్వంశిఘనాంధకార సుషీరపాంతసస్థుల్లీశతైః
సీరాధారగలజ్జలై శ్చసతతం శాఖామృగైః కాననే 5
నృత్యద్భిఃక్రియతేమయూరమిఘనైః కోలాహలస్రూయతాం॥

పెనుగాలిచేఁగదల్పబడుచున్న యెండుకొమ్మలయొక్క రాపిడి చేతను, గానమ చేయుచున్న నెదురుపొదలయందలి బిలద్వారముల యందున్న కీచుగాళ్ళచేతను సీరాధారములనుండి పడుచున్న నీటిప్రవాహములచేతను, కిచకచలాడు కోతులచేతను, నాట్యముచేయుచున్న నెమలి దంపతులచేతను నీయరణ్యము కోలాహలముగనున్నది వినుము.

మా శ్చేషీ ర్దిగహ్వరాంతరగతా గగంతికంఠీరవాః
ప్రావృణ్మేనుగభీరభీషణరవం మత్తాభృశం జృంభయా 6
శాద్దూలాః ప్రతిబింబితై స్సహజలై యుధ్యంతి సాకోశనం
కాభీత్రిజ వాహనా ద్గిరెసుతే దైత్యా స్త్రీయా ఖండితాః॥

భయపడకుము! పర్వతగుహలయందు మడించిన సింగములు, నరాకాలమేఘములవలె నిద్రాబద్ధకముచే భయంకరముగ నఱచుచున్నవి. పెద్దపులులున్నూ, నీటియంపు కనబడుచున్న తమప్రతిబింబమునుచూచి దానితో రోషావేశముగలిగి యుద్ధము చేయున్నవి.

అ యో ఎంత పొరపాటు ! నీస్వంతవాహనమైన జంతువులఱచిన
 నీకేమిభయము ? యిదియుఁగాక నీవు పర్వతరాజపుత్రివి. రాక్షసులు
 కూడ నీచేసంహరింపబడినారు అని కొంచెము సరిహాసమాడెను.
 ఇచ్చట పెద్దపులులయొక్క నైసర్గికమగు కోపావేశము కనపరుప
 బడినది.

సందగ్ధా విపినేదుమీమా ఇతిశుచం ప్రజ్ఞానిధే! మాకృధాః
 పూర్వం రాజ్యమదేన దర్శితన్మపాస్సుంక్షోభ్యలోకాన్వృధా
 ప్రాప్తాస్థావరతాం దవోనిధనకృత్తక్మర్మతానామయం
 విద్ధీదంకృపయా మయా విరచితం దాతుం సుజన్మాంతరం॥ 7

యీఅరణ్యమందుండు చెట్లు కారుచిచ్చుచే గాల్పబడుచు
 న్నవని నీవు భేదపడకూడదు. ఏమన ! పూర్వము రాజ్యమదముచే
 గ్రోవ్విస గాజులందఱుఁ బర రాజులనందఱును నిర్దేశేతుకముగి బాధించి
 యీస్థావరజన్మము నొందినారు (శరీరజైః కర్మదోష్టైర్యాతి స్థావర
 తాంసః, మనుశ్రుతి) వారికి మరల సింహాక మంచిజన్మమిచ్చుట
 కు నీదావాగ్నివారియందుగల ప్రీమచేతనే నాచేఁగల్పింపబడినదని
 నీవు తెలిసికొనవలెను. అట్లుకాదేని వీనికిమఱోగము తలస్థించును?
 అని శంకరుడు తాను లయకర గనుక తనయందు కూర్వముకల
 దని ఆమె దురభిప్రాయపడునని ముందుగ తానేదానికి సమాధానము
 చెప్పకొనెను.

భల్లూకాః కథమప్యపెత్స్య శన్తకై ర్విక్షాగ్రసంధానితం
 మధ్వాఘారమపాస్య తద్గతరసం నిశ్శంకమాపీయ్య హః!
 ఘోషాంతర్గత మక్షికాభిరనిశం వాశ్యంత్యమీ దంశీతా
 హ్యోశాపాశనశంకతాల్పమనసా మేవం విపత్కల్పతే॥ 8

చెట్టుకొనయందు వ్రేలుచున్న తేనెపట్టునెట్లో నెమ్మదిగనెక్కి
 దానినూడబెరకి వానియందుగల తేనెను లెప్పగదావి ఆహా! ఆసమయ

మందు ఘ్రాణరంధ్రములలో దూరికట్టుచున్న తీనెటీగలచే బాధపెట్టబడినవై, చెవులు బిడ్డలగునట్లు ఆయెలుగుబంట్ల అచుచున్నవి. లోకములో నాశాపాళమునకులోనైన దుర్బుద్ధిగలవారి కిట్టిదురవస్థ కల్పింపబడుచున్నది, “అశాయా దాసానోతే దాసానర్యశోకస్య ఆశాదాసీ యేషాంతేషాం దాసాయతే.శాకః॥” అనేన్యాయమిక్కడ బోధించబడినది.

యెవ్వారా స్తరుకోటరాంతరగతా నత్తుం కులాయోద్భవా నారోహతి ఖగై ర్విదారితఫణా వ్యగ్రా లునంత్యంజసా సాధునా మవకారమాకలయితుం నిశ్చేతుకం యెరతా స్తేషాంనుర్మనసాం తదేసఘటతే దైవా త్నదా నుందరి! ౧౧

ఓ నుందరి! చెట్లతోట్లలోనున్న పక్షిగుడ్లను ఫినుటకై బయలుదేరి చెట్లెక్కుచున్న త్రోచుపాములు పక్షులచేబట్టబడిన పడగలుగలవై, బెదిరి త్రోళ్ళినలె క్రిందకు వేలుచున్నవి. సాధులైన జంతువులకైన సపకారముచేయుటకు యత్నించువారలకెల్లప్పుడు నిట్లే విపత్తు సంభవించుచుండును సుమా!

శాషాశై రాసమంతావిధితగమనాఘోషచుంఘోషనాంతా నూర్ధ్వం విత్తైపయంతో జలజననికరాం సత్త కుచ్చాచపాఘైః గంభీరానరవేగా స్తటరుహనివహా న్నాయాంత స్సమగ్రిం 10 కూజద్భిః పక్షిసంఘైర్నిల్లితజలచరా శ్చైలధారాఃప్రయాంతి॥

నల్లెడలను బెద్దపంజుకరాళ్ళుచే నడ్డుపెట్టబడినవేగముగల వగుటచే ిధిలమైన గమనముగలవై, అందండు, యెత్తయిన ప్రదేశములనుంచి పడుటచే నీటినంతటను తూర్పుముగ పైకెగగొట్టుచు గొప్ప సుడిగుండములతో తీరమందున్న చెట్లను నమూలమూడబెరికి కిలకల ఘ్నినిచేయుచున్న పక్షులచే మ్రింగబడుచున్న మత్స్యములుగల యీ

మణిద్వీప ద్వితీయోధ్యాయః

నదులు పగిలహించుచున్నవి. యీనదీపాతమువలన తటసమైన మడుగులో ఏనుగులుచేయు క్రీడనుగూర్చి శంకరుడామెత్తో సిట్లు ముచ్చటించుచున్నాడు.

శుండాంతస్థస్యైవలోరునశీసీకాండైశ్చకౌభిద్రోదే
శుండాపీతజలైశ్చకెచిదనయాః క్రీడంతిమత్తద్విపాః
శుండాగ్రైశ్చనయంతి మత్తకరిణీః క్రీడార్థమన్యేబలా 11
తైశుండోభయపార్శ్వరూఢరదనాఃప్రెత్త్యాస్త్వయామాంసలాః॥

తుండములయందు ధరింపఁబడినట్టి నాచుతోఁగూడిన తామ రతీగెలతోను తుండములతోఁ బీల్చుబడినసీటితో సీమదపుఁతునుగులు క్రీడచేయుచున్నవి. మఱికొన్ని ఆడేనుగులను తుండమునఁబట్టి క్రీడ కొరకీడ్చుచున్నవి. తుండములయొక్క యభయపార్శ్వములయందు ను పెరిగిన దంతములుగల యీమనపుఁతునుగులు సీచేజూడదగినవిగా నున్నవి.

ఇంతవఱకును దాగుచూచిన జంతువులన్నిటిలోను పురుష జంతువులే అందముగా నుండుట గాంచి ఆపరదేవత, శివునిట్లు ప్రార్థించుచున్నది.

శంభో! పూర్ణపక్షపాతమ కరోత్స్పృష్టే విధాతాస్సుటం 12
నర్వేపాం మృగపత్రిణా మసిదృఢం రమ్యం నపు గ్దత్తవాః
పశ్యత్వం మృగగాజకుంజరవృషా న్పారావతం బర్హిణం
కిందినార్య స్త్విబలాః కృతా బలవిధేః కిం! తన్నదుశ్చేష్టితం!

ఓశంకరా! శృష్టియందంతటను బ్రహ్మ పురుష పక్షపాతమును జేసినట్లునాకుస్పృష్టమగుచు దివమనఁగా! సమస్తమృగములకు, పక్షులకు గూడ దృఢమైనట్టియు, సుందరమైనట్టియు శరీరమీయఁబడినది. దానికి

నిదర్శనము చూడుము! సింహము, ఏనుగు, ఆఁబోతు, పావురము, నెమలి, మొదలైనవన్నియు పురుషజంతువులై చక్కనివియు, బలము కలవియునై యున్నవి. ఆయబలలగు యువతులీ బ్రహ్మ కేమిచేసినారు! అది తప్పవనికాదా ? అనిశివునిఁబ్రశ్నించెను.

బాలే! సృష్టివిజృంభణాయ విధినా జాతిద్వయం కల్పితం
 సుంయోగం లలనావ్రజంతి ముదితా దానాదిభి ర్గ్రాభితాః |
 స్త్రీణాం దాసజనాస్త్వయం యదకరో త్రాప్తజ్ఞాన్వీవేకోన్నతా
 న్నత్కిం! పూరుషపక్షపాతమధవా! స్త్రీపక్షపాతం వద! 13

ఓచిన్నదానా! సృష్టివిజృంభణ కొరకీ జాతిద్వయము కల్పించబడినది. (శ్లోతి — “ స ఏ కాకీ నరమతె నద్వితీయమైచ్ఛత్ ”) స్త్రీలు, దాసముచేతను, మధుకోక్తులచేతను సుంయోగమునొందుచున్నారు ఇంకేకాక, ప్రిజ్ఞులై వివేకులైన మగవాఁడిని స్త్రీలకు దాసజనులుగా నృప్తించెనే! — అది పురుషపక్షపాతమందువా! లేక స్త్రీపక్షపాతమందువా! చెప్పుము. అని శివుడు ప్రశ్నుత్తరమిచ్చెను.

దాసీభర్తుఁడతి బృవంతి మునయో వామాం కథం శంకర!
 వ్యత్యస్థాని వచాంసి కై శవ ధిమా బ్రాహ్మే నయుక్తం తవ
 స్యత్యస్తం వనకై తవంఘ నతథం దేవి! త్వయా హంశశపే 14
 దాస్యంకిం! శృణుపాదతాడనమపి ప్రాప్నోతి వాహో యథా॥

ఓశంకర! పెద్దలు, అడదానినే భర్తకు దాసినిగాఁచెప్పిరే! అట్టి స్థితిలో నీవు కపటముతోనిట్టి తలకొందు మాటలు చెప్పుచుంటివి నీకుశగదు; — ఓదేసి! నీయాన. నేనుతలకొందుమాటలు చెప్పుటలేదు. యిందు కపటమున్నూ లేదు అబద్ధమంతకన్ననులేదు. పురుషుడుదాసత్వమేగాక గుఱమువలె తావులనుకూడ అనుభవించును. యిదిసామా

22

మణిద్వీపె ద్వితీయోధ్యాయః

న్యముగా లోకములో జంతువరసమును నిత్యమును జూచుచునే యున్నాము.

లుబ్ధత్వం ఖలురమ్భవస్తునిచయె యుష్మాకమజ్జాననే!
బాలానామసి బాలసో విధివశాదా యశావనం మాతృషు 15
దారెచ్చా సముడెతి సంతతమహో! పుంసాంకిమాలంబసం
సాందర్యం యదినాస్తి పూరుషగణె వ్యగ్రా భవేయుర్జనాః॥

ఓసుందరీ! మీకందరకు సదాసుందరమైన వస్తువులయందు ప్రీతికలదు. సిల్లలకు యశావనపాదుర్భావమగు సంతవరకు అనసర మగుటచే తల్లులయందు ప్రేమగలదు. పురుషులకు దారెచ్చె యెల్ల ప్పడుచు దయించుచున్నది. కానవారి కేమిసాధనము? పురుషులయందు సాందర్యమేలేనిరెండ సృష్టయొక్క విజృంభణమెట్లు?

లోకే సుందరతాజనస్య సతతం భోక్తుః ప్రమోనాయవై
తస్మాదేన మనూనసుందరజసం భోగార్థమాసాం దచౌ
కాంతస్తాం చతురాననోపి దయితాం సంప్రాప్య హీ!మోదతే
కింవా? పూరుషసక్షపాతమకరో త్త్రిపక్షపాతంవద?॥ 16

లోకములో నొకనస్తువయొక్క అందము దాని ననుభవించు వారికిగాని తన సాందర్యమువలన తన కెట్టిలాభమునులేదు. అందువలన మీ స్త్రీజనముయొక్క మోదముకొరకే సృష్టికర్త యిట్టి అందమైన పురుషులను సృజించెను. మణియు నాతడు మనోహరుడైనను తన స్త్రీని స్పృహించుటకు సీక్రమించి పాసము! సుఖించుచున్నాడే. ఇప్పుడు పురుషసక్షపాతము చేసినాడందునా? స్త్రీపక్షపాతముచేసినాడందునా?

స్వర్ణాద్యాభరణాని చుంబననఖచేదాని దానానినా
రత్యున్నాకకభేషజాని భువనేస్త్రీతోషణాన్యే వహి
పుంసామెషు నచైకమప్యభిహితం రత్యంతసేవాం వినా
కింనాపూరుషసక్షపాత మధనాత్త్రిపక్షపాతంవద?॥ 17

బంగారుటూ భరణములు రతిశాస్త్రమందుఁ జెప్పబడిన, చుంబనాదూయ, దానములు, ఉద్యోగము కలిగించునట్టి ఔషధములు, కూడ స్త్రీలయానందముకొరకే. వీనిలో రత్యంతమువరకు వాడినైన తప్ప నొక్కటియైనను పురుషామోదము కొరకు జెప్పఁబడియుండలేదే! ఇప్పుడు పురుష పక్షపాతమగుదావా? స్త్రీపక్షపాతమగుదావా? చెప్పము.

యన్యూతే భువనాని యస్యనిగమా శ్వాసా రసిమేషాః కలాస్సల్వేభ్యః ప్రబిభజ్య స్తప్త మఖిలం హృత్తోశమధ్యం గతః మాయావీవ నిగూఢవచ్చరతియ స్సాధ్యో నవాగాదభి 18
స్తంబంద్యం నహినక్తు మీదృశముమె యక్తం యభేష్టంవిధిం

ఏమహామహాదు లోకములన్నిటిని సృజించుచుండునో యెవని శ్వాసలు, వేదములై గాజులుచున్నవో యెవని రెప్పపాట్లు దినములుగా పరిణమించుచున్నవో యేమహానుభావుడు సృష్టించినదంతయు సందఱకుఁ బంచిపెట్టి తానుండుజోటులేకజీవుల హృదయాకాశచూలో బ్రవేశించి మాయదారినలై సర్వానుస్యూతమై చరంచుచుండెనో, యేమి తామహాదు నాగాదీంద్రియములకు సాధ్యుడుకాడో, అట్టి పూజ్యుడైనవిధిని సేయిచ్చ వచ్చినట్లు మాటాడుట యుక్తముకాదు. ఇంతదనుక కనపరచబడిననెమళ్లు, కోతులు, ఏనుగులు మొదలైననాని చేష్టలను పరిశీలించినదై ఆమెకోవునితో తిరిగి పలుకుచున్నది.

వీణాచ్ఛాదితమాసనం పరిచయా ధ్ధావె ర్వినా నెత్తరైః
కామిన్యః ఖలుసూచయంతి నిరహః దేతే శువుంజంతవః
కామోన్మాదవిముక్తధర్మవినయాః కూర్దంతి తాభి స్సమం
స్త్రైణం శ్లాఘ్యమనిందితంచ భగవన్ధగరి తం పౌరుషం 19

మణిద్వీపే ద్వితీయోధ్యాయః.

స్త్రీలు తమయొక్క చిత్తన్వత్తిని పరిచయము కలిగినవెనుక హానభావాది చేష్టలచే గనపరచెదరేగాని పురుషజంతువులు తమ ఉద్యేకమునంతటిని దుశ్చేష్టలచే వెల్లడింతురుగానె స్త్రీలన్యాపారము ల్లాఘనీయముగ నున్నది. ఛీ, పురుషజంతువులచేష్ట ఎంత దౌర్జన్యముగానున్నది! అని విప్రనితోడేని మఱియు నిట్లు పలికెను. దౌర్జన్యము మృగపక్షులలో కూడకనిపెట్టి మరల కేవి యిట్లనుచున్నది.

త్యక్త్వాసిడ మరణ్యానస్యమభిత స్సంపాద్య కంఠస్థితం
 పోషేభ్యః ప్రవిధక్తు మస్యవిమాగై రాయాంతి ఖమాతరః
 భుక్త్వా స్వోదరపోషణాగ మఖలం ధావంతి పుంపక్షిణః
 క్షేదార్థం కరుణానతేషు భగవన్ నిగర్థితం పౌరుషం॥ 20

మఱియు తల్లిపక్షులన్ని యుగూళ్ళనువదలి అరణ్యములందంతటను తిరిగి అక్కడక్కడ సంప్రాప్తమైన గింజలనుతాము దినక నోటియందంచుకొని తమపిల్లలమేపుటకు దొందరగానెగిరివచ్చుచున్న యాడు పక్షులవెంటఁదగిలి యీపురుషపక్షులన్ని యు దొరికినదంతయు దమ కడుపుకై తినివైచి విహారాఢము పరుగిడుచున్నవి. వీటికావంతయు దయదాక్షిణ్యములున్నట్లు కనుపించుటలేదు. ఛీ! పురుషచేష్టబహు దౌర్జన్యముగానున్నదే! ఇంతకన్నను క్రూరమైన పెద్దపులుల చేష్టలను గూర్చిచెప్పుచున్నది.

వ్యాఘ్రాణాం శృణువచ్చి కామజనితంఘోరంమహాత్పాతకం
 హత్వాకుంజగతాన్ధనంఘనరా నప్రాప్తవైత్రాన్సునః
 జాతాఽపశ్యవినాశో శోకవిధుడాం వ్యాఘ్రీం రజసాఽవినోర 21
 చంచద్వాలగురూత్తమాంగకలితా శ్చుంబంతి ధిక్తాడితాః॥

ఇకను పులులయొక్క మహాఘోరమైన మన్మథ చేష్టలను చెప్పెదను. మగపులి తనకుంగల కామచికారముచే నీనిన ఆడుపులి

యొక్క కల్పై నతెరివని పిల్లలనుచంపి రజస్రావమైననుతగ్గని ఆయాశు
పులిచుట్టును దిరుగుచుఁ దోకనుదలనుదిప్పుచు అది కసరుచున్నను
చుంబనము చేయుచున్నదే! ఛీ! యెంతదారుణము?

పుంసఃకర్షతితీన్రమేవ కిమహో! కామేశ గుశ్యోంద్రియం
బాలే! భూమిరసాత్మకం తదధునా వాతోద్ధతం తైజసం
స్వాధిష్ఠానమితీరితం చసూఖదం సర్వేంద్రియాప్యాయకం 22
గామ్యా తద్వషయైకభోగజనితా నాంఛా నరాన్కాధి జె॥

ఓశంకర! గుశ్యోంద్రియము పురుషుల నింత తీన్రముగ
బాధించుచున్నట్లుగు పశుచున్నదే! దీనికిగారఃమేమి! ఓచిన్నదానా! ఈ
ఇంద్రియము స్థూలభూతమగు భూమినుండియు, నుదకముఃంశియు
బయలుదేరుచున్నది. ఉత్పత్తికి హేతుభూతములై స్థూల్యామును
బాంధవ తుదిభూతములివి. అంతేగాక వాయుతేజస్సులయొక్క ప్రసే
హకూడ దీనిపైకలగు. అందువలననే యాపుటకుసాధ్యముకాక విశే
షమైన వాంఛను బుట్టించుచున్నది. స్త్రీకీటిశాన లేదుగనుక నీవింత
సులభముగ నీవిషయముచుగూర్చి మాట్లాడుచుంటివి. దీనినే స్వాధి
ష్ఠానమంకురు. ఆనగా ప్రతిజంతువుయొక్క యావత్సత్వము ఇందుఁ
గలదు. అందువలననే దీనినిమితి మీరి వ్యయపరచినవారికి దేహదా
ర్శ్యము తగ్గునని చెప్పుటకావంతయు సందియములేదు.

దేనిభాగవతము—యోనాకామీగహసి వీర్యత్యాగం కనోతిచ
భూమిరేణుప్రమాణంనర్షంతిషట్టివైరవౌ॥

అన యెవరైనను కామోద్యేకముగలవారలై భోగార్హమైన
స్త్రీలభ్యముకానిచో ఇట్లుచెడిపోవుట మనమెరుగుదుము. అట్టివారు
ఆవీర్యత్యాగముచే నెన్ని భూరేణువులు తడియునో అంతకాలము
కౌరవమందుండెదరని చెప్పబడినది. మరియు వాత్స్యాయనః

సూ॥ శ్రోత్రశ్చక్షుర్జిహ్వఃపాణీశానామాత్మసంబంధేన మన
 సాధిష్టితానాం స్వేషుస్వేష్యానుకూల్య తఃప్రవృత్తిః కామః=అందుచే
 నిది నింద్యకృత్యమైసప్సటికిని దేనతలనుగూడ మిక్కిలి బాధించుచు
 న్నుది. వాల్మీకిః=తీక్ష్ణకామాస్తుగంధర్వాః = యీవాంఛ యనవగ
 తము పుట్టి బాధించుచున్నదని తాత్పర్యము. సర్వేంద్రియాన్వాయకమని
 చెప్పటకు మరియొక యుక్తి కూడకలదు. జ్ఞానేంద్రియము
 సంగతి మాత్రము చెప్పుచున్నాను.

- శోశ్చేంద్రియము = ఆమె మధురాలాపములుచేతను,
 - త్వేంద్రియము = ఆమెగాత్రస్పర్శచేతను
 - చక్షురింద్రియము = తన్ముఖావలోకనముచేతను
 - జిహ్వేంద్రియము = చుంబనాదులచేతను
 - ఘ్రాణేంద్రియము = ఆమెదేహమందలి సౌరభముచేతను
- ఆప్రాయమును పొందగలవు.

ఇటువలెనే కర్మేంద్రియము సంగతినకూడ బుద్ధిమగతులూ
 పించుకొనవలయునేకాని నేను వక్కాణింపజాలను.

ఘోరాఋణ్యతిరోహితాద్రిశ్శిఖరధ్వజతాంతరే బస్తిణం
 దృష్ట్యాన్వాయంచ తడిత్ప్రభాసు శిఖినీ సాకూత ముద్వీక్షితే
 న్యక్త్రాప్యసి ఘనస్యగర్జనమహోరూక్షం హికెకాయతె
 ద్విష్యంతి ప్రమదాశ్చమానిని నచేత్యంభావితా ఆర్తనె॥

మేఘునృతమైస మహారణ్యమందలి ఘోగాంధకారమందు
 మెఱుపువెలుతురులయందగువడుచున్న తన మగనెమలి మఱియొక
 యాడునెమలితోఁ గ్రిడించుటచూచి మేఘగర్జనమునుగూడ మించి
 తీనిముగ నఱచుచున్నది. మీస్త్రీలుమాత్రము ఆర్తవమందుగౌర
 వించకపోయిన యెడల ఘోషగించుటలేదా! జయమంగళః=రక్తజాః

మణిదీప్తిపె ద్వితీయోధ్యాయః

క్రీమయస్సుక్ష్మా మృదుమస్యోగ్నిశక్తయః స్మరసద్మనుకంఢూతిం
జనయంతియథాబలం॥ అనునట్లు జగతుసంఘములో నిట్టి తీవ్రోద్రేక
ము ఆర్త ప్రమందగపడుచున్నది.

పూర్వోపార్జితకర్మసంచయనశా ద్యేపాగ్నినో వీహితాం
సంప్రాప్తాః పునరేవతేప్రభవతుం పుంసాం శరీరంగతాః
తద్రేతఃప్రసవార్థమేవసపుమా స్సృష్టాం కరోతీదృశీ
మాసన్నే ప్రసవే కదాపి లలనా భక్షేక్షణం కిం! శుం॥

పూర్వార్జిత కర్మవిపాకముచే జీవులు తిరిగి పుట్టుటకు ముం
దుగఁ గాయధాన్యాది జన్మమునొంది పురుషశరీరమందు రేతో
రూపమును దాల్చియున్నారు. ఆరేతఃప్రసవార్థము యీపురుషజగతు
వులీ విధిమైన చేష్టలను చేయుచున్నారు గాని శార్జన్య మనరాకు.
స్త్రీలుకూడా ప్రసవమాసన్నమైనప్పుడు క్షణకాలమైనను శిశువును
ధరించగలరా! అదియే పురుషునియందుగల బొన్నత్యము. అట్టి
శక్తికలవాఁడె మహానుభావుడు అట్టి శక్తిహీనుఁడు పశుతుల్యుఁడే
యీసంగతి ముందు వివరించఁబడును. ఇదియే పంచాగ్ని విద్య
ఛాందోగ్యముండు ద్యు, వర్జన్య, సృధివీ, పురుష, యోషితలని, చెప్ప
బడినది.

యావచ్ఛక్తిముదేతిధాతుగిహనె తావత్పరీరంభణం
ప్రేయస్యాః పరిచుంబనం తదవరం నిర్భుగ్నపీనస్తనం
చక్షుభ్యామసినేక్షతే త్యజసఖ త్యుచ్చైః కతోరంవచ
స్సోత్తంతాం దయాతాం చశాంతవిరహో బ్రూతే రతాంతేయువా॥

ఎంతవరకు, రేతో రూపకమైన జీవులయొక్క తేజస్సుపురుష
శరీరమందుఁ బ్రవహించుచుండునో, అంతవరకే యా ప్రియురాలి
యొక్క పరిరంభణము, చుంబనము మొదలగు శృంగారచేష్టలుగాని

మఃశిష్యోపే ద్వితీయోధ్యాయః.

సిమ్మట నాస్రియురాలి వక్షోజములనైన కండ్లతో చూడడు, సరో కదా, కరోరవాక్యములనుగూడ నెట్టి యువకుడైనను బలుకును, అందువలన సీపురుష జంతువులుచేయు దుశ్చేష్టలన్నియు, నారేతః ప్రసానార్థముకాని, యీపురుషజంతువుల నై సర్గికమని అర్థాత్సిద్ధ మగుచున్నది.

స్త్రీపుంభేదవిరుద్ధధర్మకథనా జ్ఞానాసి తత్సంకివే
దక్షశ్శుక్రవిధారణే తుపురుషోబీజస్య ధాతాపునః
నస్త్రీదేహబలాన్వితా పిరజనస్సానం నిరోద్ధం త్మమా
తస్మాత్తామబలాం వదంతి మునయస్తాప్తస్యవై పోషికాం॥

ఇంతేకాక స్త్రీపురుషులయొక్క విరుద్ధదేహ ధర్మమును జెప్పిన, సీకిందలి నిజము తెలియగలదు. శుక్రము యావజ్జీవము న్నూ న్యయపరుకుండు నాపుటకుఁ బురుషుడు సమర్థుఁడు, బీజమును నాటవూడును నగుచున్నాడు. కాని స్త్రీకట్టి సమర్థులేదు. అందులకు బ్రాయత్నించినను లాభములేదు. అందువలననే యాడుదాని నబలును గాను, ఆనాటఁబడ్డ బీజమును పెంచుటకై నియోగింపబడినదానినిగా జెప్పుచున్నారు రజస్సుసంధుఁబ్రాణములేదు. బీజమే ప్రాణము, జీవస్సును అందులకే పురుషుఁడట్టి తేజోధారణ చేయువాఁడు గనుక యుత్తముడని చెప్పఁబడుచున్నాడు అంతేకాని, పక్షపాత బుద్ధితో నిట్లు నృజంపఁబడినారని చెప్పఁగూడదు. సంఘాభివృద్ధికై ఆ కూజంతునహజమైన గుణములనుబట్టి కార్మవిభాగ మొసరించిరి గాని, పక్షపాతమని యనకూడను. అట్లుగాక, స్త్రీలకు పురుషధర్మ ములప్పగించిన నన్నియు ధ్వంసమయిపోవును. పిల్లలను పెంచుపనిని పురుషులకప్పగించినయెడల ? పూడు ప్రపంచమందుండు మనుజులలో నాలనవంతు జనముకూడ నుండనేరరు అందులకే “ మాతృదేవో భవ ” సితృదేవోభవ ” అన్నచోట తల్లియెందులకు ముందుచ్చరించిన “ గర్భాధారణపోషణాభ్యాం పితూర్మాతాగరియసీ అని తండ్రి

మణిద్వీపే ద్వితీయోధ్యాయః

కంటె తల్లికెక్కుడు కమ్మత్తును ఆపస్తంబులవారిచ్చియున్నారు. గాన పెద్దలు చెప్పిన కట్టుబాట్లను దాటుటకుఁ బ్రయత్నించుట చాలతప్పు. ఆఘనికులందరు బుద్ధిమంతులైన కావచ్చునుగాని తపోబలములేని వారలగుటంజేసి దేనినియు మార్చుటకు తలచనైన గూడకు.

హేమాభా నవయావనా మదవతీ మత్తేభకుంభస్తనీ
దీర్ఘాపాంగవిలోలతారకదృశా సంలాపయంతీ ముహూః
వృద్ధస్యాసి తనోత్యనూనకుతుకం స్వాంతఃపురస్థాసతీ
సేఘచ్ఛన్నమపీందుఖండముదయే సింఘోర్యథా సుందరి॥

ఏకాంతమున జేరిన యొకయువతి బంగారు దేహకాంతిగలదై గజకుంభములనంటి స్తనములు కలదై కీగంటి ప్రసారములచేఁ చూచుచు సరససల్లాపములాడించుచున్నదై యెంతటిముకునల్లికైనను మేఘావృతమైన ఇందూదయము సముద్రము నుప్పొంగించురీతిని నుత్సాహము పుట్టించకమానదు. విషయేందియ నన్నికరగలిగిన ఇంద్రియములు పూర్వానుభవ స్మరణనుజేసికొని చలించక మానవు. దీనికొకొక కారణమునుగూడ చెప్పెదను ఏమన రుచిగల పదార్థము కనఁబడినప్పుడు నోచూరకమానదు. పాటపాడినచో శివులు, పాములు, గోవులు మొదలైనవికూడ మోదమొందుచున్నవి. కనుక అట్టి చాపల్యములేకండ చేసికొనుటయే సాజ్జత.

ధాశూనాం ఖలువీర్య వస్తినికరం ప్రాణ శ్చతేజస్తథా
తేనాఽసాపురుషోబలాధికజనిః స్సర్వేషు జుతుష్వసి
నైతాదృక్కిలశోణితంతు లలనాదేహోద్గతం మృత్యుమం
తస్మాత్తా మబలాం వదంతి మునయాస్తస్యాః పుమాన్శ్చోషకః

శుక్రము పురుషశరీరమం దితర షడ్ధాతువులయొక్క సార మున్నా, తేజస్సును, అదియే ప్రాణమునయియున్నది. అందువలననే

పురుషుడు బలాధికుడై పశుపక్షులతోఁగూడ బుట్టుచున్నాడ
 స్త్రీ దేహజనితమైన శోణితమునకిట్టి సామర్థ్యములేదు. అందువలన
 స్త్రీని యబలయనియు నామెను సంరక్షించువాడు పురుషుడేయనియ
 పెద్దలు చెప్పుచున్నారు. బురుషునియందుగల ధైర్యసాహసముల
 స్త్రీలకుండకపోవుటకదియే కారణము. మరియు వీరికి మజ్జాఘాతున
 దగ్గరనుంచినో, బలముతగ్గి, కండబలములేక, యెంతబలముగ
 స్త్రీకై నను కండబలముండనేరదు. (Muscular formation) భీష
 బలుడైన (Sandow) దొరయును స్త్రీలకెంత కసరత్తుచేయించినను
 పుండేపాలక్షణముండనేరదని తన Physycal culture యను పుస్త
 కమునందు స్పష్టముగ వ్రాసెను. ఇంతేకాక ఇంకొక నిదర్శనము
 కూడ జెప్పెద ? ఏమన, ఈకారణముననే వారికి పురుషునివలె ఆపాద
 మస్తకము రోమములుండక, ఏకదేశమై, నక్క శీరస్సుయందె విశే
 షముగ మొలచును. అట్టి మజ్జాఘాతున విశేషించి దేహమందిమిడి
 యుండుటచేతనే నస్తాదులకును దేహమందు రోమగాఢీ విశేషముగ
 నుండనేరదు. అనగా మాంసమందణియున్నదని తాత్పర్యము.
 మరిన్ని స్త్రీలరక్త బలమంతయు, యశావనకాలమందు స్తన్యరూపముగ
 మారిపోవును ఈకారణములచే స్త్రీనైనర్లికముగ నబలయేగాని
 నబల కానేరదు.

1 | యానారీ పతిమేవచిత్తఫలకే సంస్థాప్యహృస్యత్యుమ్మె
 తస్యాస్సంతతి రప్యపాత్రవిభవా స్యాన్నిర్మలా కీర్తితా
 యావాస్వైవపహారిఃః భవతి తద్గోత్రం భవేత్కుచ్ఛితం
 తస్మాత్సాకులపాలికా సహచరీ గోప్యా ప్రయత్నాన్నరైః॥

ఏస్త్రీయనవరతము తనభర్తను చిత్తఫలకమునం దుంచుకొని
 ఆనందించుచుండునో ఆమెసంతానముకూడ నిర్మలమై కీర్తిప్రీతిషలు
 కలిగి మెలగుచుండును. ఎవతె యధేచ్ఛగా సంఠరించుచుండునో వారి

వంశమంతయు భ్రష్టమయిపోవును. అందువలన స్త్రీని “కులపాలికా” అని నక్కాణించి దానిని సర్వవిధముల గాపాడవలయునని చెప్పినారు. వాల్మీకి— సపిత్ర్యమనువర్తంతెమాత్మకంద్వీపదాః Children take more after their mother అనికూడ కలను. కనుక యెచ్చట స్త్రీలు చెడెదరో వారినంశమంతయు చెడ్డదనియె యూహింపక తప్పదు. ‘స్త్రీపుంసచ్చస్రభవతి. యదాత్థగేహం వినష్టం.’ అడది పురుషునివలె నెన్నడు వీధికెక్కునో ఆనాడే కొంచెచేసినదిని యగ్రము. గనుకనే మనహిందూదేశమునకీ దురవస్థ నచ్చెసని నాసిద్ధాంతము.

ప్రజ్ఞావాన్యది సంహతేంద్రియబలో గాంగేయతుల్యోభవే
 ధైర్యోత్సాహబలపితౄణాముదితస్సాన్యత్కామచారస్సదా
 స్వచ్ఛందంమృతిమేష్యతి స్వతపసా లోకాననత్యాదగా
 న్నోచె న్నశ్యతీ పండితోపి సచిగా ద్వీరోయధారావణః॥

కనుక ప్రజ్ఞావంతుడైన మహాపురుషుఁడొంద్రియ వేగము నాపుకొన గలిగెనేని భీష్మునితో సమానమైనవాడై ధైర్యోత్సాహముతో గూడుకొనినవాడై కామచారుడై తపశ్శిష్టకాలమందే మృతినొందును. తనతపోబలముచేతనే లోకముల నుద్ధరించును. అట్లుగాక ఇంద్రియబోలుడయ్యెనేని మహాపండితుడైనను రావణుని వలె నచిరకాలములోనే నశించును. కావుననే ప్రాయశ్చిత్తకాండ యందు పరదారాసంగమము చేసినవారికి ప్రాయశ్చిత్తము నిర్ణయించుటలో ఆపస్తంబులవారు “ ఖరాజనం బహిర్లోమపరిధాయ దారవ్యతిక్రమణే భిక్షామితి సప్తాఽగారాణి చరేత్ ” అని విధించినారు. మరియు “ శిశ్నచ్చేదం సవృషణస్య ” అని చెప్పియున్నాఁడు. ఈ తేజస్సును నిరర్ధకముగా వ్యయపఱచెడు నభాగ్యులకు మఱియొక నరకమునుగూడ నక్కాణింపబడియున్నది.

మణిద్వీపే ద్వితీయోధ్యాయః

థాఃఊనాంమలమోచసంశుసహజం కేశాస్తుమజ్జోద్భవా
స్సస్తీనాంనఖదంతపంక్తినిచయం తచ్చోణితస్యస్రవః
శుక్రస్యాసివినాచ్యుతిర్షహిభుమా స్థర్తుంక్షేమస్యాశ్కతా
యావన్మూలనదీ రసాధికజలా జహ్వీరసాన్స్యందతి॥

సప్తథాఃకుపులకు మఱోత్సగ్గనము సహజమైయున్నది. ఎట్లనగా మజ్జనుండి రోమములు మొలచును ఎముకలనండి నఖములు, దంతములు మొలచును. స్త్రీదేహమందుత్పన్నమగు రజస్సునకుఁ బ్రీతి నెలకు నై సర్గికముగ సోనము కలుగుచుండును. కాని పుగుషునిదేహమందుదయించెను శుక్రమునకట్టి నై సర్గికమగు ప్రావమేసి ! కనుక దానినాపుటకు మిక్కిలి కేశపచునుగాని “ జితే రసి జితంచర్వం” మను నట్లెంతవఱకు జిహ్వేద్రియముతో మహ్మిచులతోను మానవులు భుజించుమరో యంతవఱకు దానినాపుట కసాధ్యమగును. దీనిని నా పగోరెడి మహాపురుషులు ముందు జింహ్వేంద్రియము నరికట్టవలెగు అట్లుకాదేని వేరొకసాధనము లేదు.

చరకః— రసాత్ప్రజ్ఞాంసమేనోస్థిమజ్జాశుక్రాణిధాతవః .
మలాని— స్తస్యరజశ్చ మాంసవసా, స్వేదం, దంతాః కేశాః ఓజః.

శాస్త్రాణాంఖలుసారమేకమధునా నక్ష్యైమతానాం శివే
యంభోగా నవిమోహయేయు రఖిలా రాజాధిరాజస్యవా
నార్యోవా సవిలాసవిభ్రమలనచ్చేష్టాభి రుద్రోక్రితా
యంభక్ష్యోశేనుసంస్కృతావ్యసి సుధీ శూరస్సవై పండితః

సమస్త శాస్త్రములయొక్కయు, సమస్త మతములయొక్కయు సారమైనమాటయొకటి చెప్పుచున్నాను వినుము. ఏమహానుభావుని మహారాజువై భములన్నియు మోహపెట్టలేవో యేమహామహుని, వివరీతోద్రోకముగల టక్కులతోకూడిన స్త్రీలును మోహపెట్టలేరో యేనీరుని చక్కని రసవర్గములతో గూడిన పంచవిభక్త్యములును

నాకర్షించలేవో వారేశూరులు, (శ్లో॥ ఇందియాణాంజయీశూరః) వారెమహాపండితులు. (ఆత్మజ్ఞేత్తాచపండితః) పుస్తకములు చదివిన వారు కారని తాత్పర్యము. ఇంతకంటె విశేషమేదియిలేదు.

మాయాకౌశలశూన్యజంతునివహై ర్లోకేతు సంశ్లాఘితైః
జహ్వోపస్థనిమిత్తకాః పశుసమాః కుర్యు ర్నకిం మానవాః
కామ్యేష్వేవనియోజయగతిసరతతం కర్మాణి సాపెరతా
స్తైమాముద్ధరణే త్వమేవకుశలా నాన్యాగతిఃసావని॥

మాయయు బుద్ధికుశలతయులేని జంతుసముదాయము చేతనే లోకములిట్లు బాధింపబడుచుండగా జహ్వోపస్థలనిమిత్తమై జీవించు చున్న మానవులేమిచేయరు! మఱియుఁ గర్మలన్నిటిని, గామ్యముల యందే వినియోగపరచుచు బాపమందే మానక్తి గలవారై యుండు వారినెట్లుద్ధరించవలెనో సీకేతెలియవలయునుగాని ఇతరులెరుంగరు. (అనగా ఆవిద్యానివృత్తి చేయుటకామెకే సమర్థత కలదుగానియితరుల కెంతమాత్రమును శక్తిచాలదని భావము.)

ఇత్యాకగ్న్య నచక్ష్మివేసభణితం రోమాంచితాంగీ మనా
క్కందర్భేందు సమాన కోమలరుచం సర్వాంగరమ్యాకృతిం
కించిద్వీక్ష్యశివం దృశామస్మణయా వీడాననాచెంగితం
జ్ఞాత్వానేచ్ఛతి సాప్రీయేణ సహసా వక్తుంలిఖంతీభవం॥

శివునిచే జెప్పబడిన యీపలుకుల నన్నిటినిఘని, మస్మధుని తోను చంద్రునితోను సమానమైన యాకారముగల చూపరమశివుని ప్రేమప్రవాహముగల దృష్టితో గొంచెము సాభిసాయముగజూచి, పులకాంకితయై సిగ్గుపడి యతని మనోగతము తెలిసికొని శీఘ్రముగా మారుపలుకుటకేమియుదోపక ముగ్ధాంగనవలె కాలు క్రిందరాచుచు నూరకుండెను. అంతట శివుడు మరలఁదానుకట్టించిన కట్టడములను బ్రాకారములనుగూర్చి చెప్పటకారంభించెను.

మణిద్వీపే ద్వితీయోధ్యాయః

క్షూభృత్పంక్తి సమాప్యతైఃతతిగహనే ద్వీపేసుధాభ్యంతశే
లీలార్ధం విపులం మయాః రచితం పూర్వం యథోక్తం త్వయా
సాసాదాగ్రీ నివేతనాఽచ్చకలశస్యస్త ప్రదీపాళిభిః
పశ్యేదం తనదేవి! రంజితపురం పూర్ణేందుబింబోపమం॥

ఇదిగో చూచుము? ఈపర్వతంకుల మధ్యనున్న చెట్లచాటున
నున్నదే సీవు పూర్వము. గోరినపద్ధతిగా గట్టబడిన మణిద్వీపము,
ఆసాధాగ్రీభాగమంచుబడిన గాజుబుడ్లయందుగల దీపపుఁగాంతు
అచే నీని పూర్ణేందు సదృశమై రాజిల్లు చున్నది.

సమ్యక్సేత్యే తృణావిరహితే దేశకాలానురూపం
బీజామ్యప్త్యా కృషిక్మతమతి స్మీరపాణి స్సమంతాత్
భూయస్సించన్సలీలసినసౌ స్సస్యన్యద్ధిం కరోతి
క్షీరాజ్యాదీస్ప్రతి దినమసౌ ప్రేషయత్ప్రంతరీకపం॥

అస్సగాదున్నబడిన (సీత్యంలాంగలినాహతం ఇత్యమరః)
యీప్రదేశమందంతట నేభూమికి నేఋతువున నేసస్యమనుకూలమౌ
దానినరసి నిత్యముల నెల్లడలఁజల్లి నీటిని సమృద్ధిగనిచ్చుచు సస్య
సృద్ధిని కేయుచు బాలను నేతిని నిత్యము మహద్వీపమునకు న్యవసాయ
మందు నేర్పరియగు బలరాముడు (సీరపాణిః అన్నది సాక్షకమిక్కడే)
పంపుచున్నాఁడు.

ద్రోణక్షీరాస్తదనుజముఖైః పాలితా అత్రోగాన్
జగ్ధ్వాఽసాయం మృదుళయనసం మాంసలాస్తై మహోత్తాః
సంఘీభూతాః ప్రచురనినదా మృద్విలిప్తోత్రమాంగాః
కోడంత్యారా న్మదకృతరయాః కాశపుష్పేషు లీనాః॥

కుంభవృష్టిగ బాలనిచ్చునావులును, పెద్దమూపురములుగలిగి
అంబాయనియటచుచు గట్లను కుమ్మివేయుటచే తలనిండ రాచుకొన్న

మణిద్వీప ద్వితీయోధ్యాయః

బురదకలిగి ఆబలరాముని తమ్ములు మొదలగువారిచే బాలింపబడిన
వై యాసాయము లేతకసవును లెస్సగదిని మదించినవై రెల్లుపువ్వుల
చాటున గ్రీడచేయుచున్నవి చూడుము!

క్షీరోదన్వత్రటవినిహితా స్నాదిభిర్ధారితాస్తై
హేషారావైః కవికహననైః ఘనరాశింవమంతః
నృత్యంత్యూర్ధ్వం ముహూరపిశనై ర్లాలితా వెగవంతో
ధారాయోగ్యాః కనకరచితన్యందనా బద్ధవాహః 38

యీక్షీరసాగరమొడ్డన నుంచబడిన బండ్లకుఁ గట్టబడిన
గుఱ్ఱములు అశ్వసాలకులచేఁ బట్టుకోబడి లాలింపఁబడినవై సకిలించు
చుఁ గల్గెములను గొరుకుచున్నవై నురగలను గ్రోక్కుచు మందర
కాళ్ళతో బైకెగరుచున్నవి. ఇవి ధారాయోగ్యాః (ఆస్కందితం,
ఘోరితకం, కేచితం, నల్లితం, పుతం, గతయోమి పంచధాగా ఇత్య
మరః) యీవిదు వికములగు నడకలయందు నారితేరినవి. చురుకైన
గుఱ్ఱమొప్పుడును నాల్గుకాళ్ళను నేలమోపి సమముగ నిలువనేరదు.
కొంతదూరము పరుగిడి నలసినకొలది దానికి తీవ్రము హెచ్చు
చుండును. అందులకె అశ్వసాలకులు వాటిని నిలచుండుకాలమందు
సదాలాలించుచుండురు.

సింహాయాతపతత్రిసంభ్రమరవై శ్రేణింగతామర్కరై
స్నాన్ద్రాక్షోహతటన్రమాః కిసలయైః పుష్పైఃఫలైరంచితాః
క్షీగాఙ్ధాప్రశ్నినివితా అభిముఖం నిక్షాపితాదర్యకై
నూనంవాసకసజ్జికా ఇనశివే సందర్శనీయామమ॥ 39

యీదట్టముగా పెరిగిన వృక్షములు, గూళ్ళకువచ్చిన పక్షుల
కిలకిలధ్వనులతోను ఆయాకుల ధ్వనులతోను, చిగుళ్ళతోను, పుష్ప
ములతోడను, ఫలములతోడను యీక్షీరసాగరమునో ప్రతిఫలించి

యెదుటనుంపఁబడిన అద్దములో తనముఖమును జూచుకొనుచున్న వాసకసజ్జకలవలె నాకు చాలదర్శనీయముగనున్నవి చూడుము. సీ యందుఁగల బ్రీతిబింబమును గూడ నీకవి వర్ణించినారు.

వశ్చైతాన్విబుధాన్సుధోర్ణవచలత్తుంగోర్మిమాలాజలా
 స్ఫులక్షాల్లితసాంద్రీసాను విలసదోత్ప పృభామండలే
 నౌకామధ్యగతానుపెత్త్యరభసం సంస్తుత్యసాంయాత్రికా
 స్నింధుంతారయితుం నమంతి విబుధాస్త్విద్దర్శనోత్తంకితాః॥

యీసుధాసముద్రీమందలి తరంగముల తాకుడుచే గడుగఁ బడిన సానువులయందు బ్రీకాశించుచున్న రత్నకాంతి పుంజమం దుంచబడిన పడవలలోనున్న సరంగులను బ్రతిమాలుకొని సుధాసముద్ర ము దాటించుమని నీదర్శనమందాసక్తి గలవారలై వారికి నమస్కరించుచున్నారు. చూడు! చూడు!

అష్టోలోహమయాని సంతి దశవై దుర్గాణి రత్నై శ్శివే!
 యద్యద్యైసకృతం తదేవయదిదం పుర్యష్టకం దేహీనాం
 ఆధివ్యాధిజరావివత్తిరహితా స్సంపూర్ణకామాః ప్రజా
 స్సంపశ్యంతిముదాన్వితా శ్చలలితే! త్వోమేవ విద్యున్నిభాం

8 లోహములతోను, 10 రత్నములతోను యిక్కడి కోటలు కట్టబడినవి. ఏది యేయే లోహముతో నిర్మింపబడినదో దానియందు సమస్తము నాలోహమేకాని యితరములేదు. ఇదే శరీరములోని పుర్యష్టకమని చెప్పుచున్నారు. (పుర్యష్టకంసూక్ష్మ శరీరమా హుః 5 కర్మేంద్రియములు, 5 జ్ఞనేంద్రియములు, 5 ప్రాణాది వాయువులు, మనో, బుద్ధి అహంకారములు మొత్తం 18 అగుచున్నవి

ఈప్రకారమే వ్యాసమహారి పురాణములు 18 దింటినిగాను అందులో భారతము 18 పర్వములక్రిందనే దోర్పాటుచేసి 18 అక్షా హిణుల బలగముతో 18 రోజులు యుద్ధము జరిగినట్లు వ్రాసినారు. గీతలుకూడ 18 అధ్యాయములుగానే చెప్పినారు కనుగ యీ 18 కింత యర్థమున్నది.

మరియు ఆధి (అనగా మనోవ్యాధి), వ్యాధి, ముసలితనము, నాశము లేక, సంపూర్ణకాములైనవారు అనగా, ఆత్మకాములైనవారు ఆ ప్త కాములగుదురని శృతి చెప్పుచున్నది. శృతిః “ ఆత్మకామస్తప్త కామ ఆకామగ్ంఽపగ్ం శోకాంతరం” అట్టి ప్రజలు విద్యుత్సమా నమైన కాంతిగలనిన్నుఁ జూచుచున్నారుచూడుము. తట్టిల్లతాసమ రుచిషుట్టుకొని పరిసంస్థితా అని లలితా సహస్రీనామమందు చెప్పబ డినది. అటువలె అట్టి ఆత్మకాములైనవారికితప్ప యీషుట్టుకొనిం త ర్వరియగు పరదేవతాలోకనశక్తి కలుగదని తాత్పర్యము.

గీర్వాణోమణిమందిరాంగణముఖే స్వీకృత్యదాస్యస్థితాః
 జాతీచంపకమల్లికాసుమచయం పాద్యంచ సీరాజసం
 ఏష్యోహ్యర్చితుమాదరేణ మధురం గ్ంఽంతైమంగళం
 పాణిదేహి మరాళమందగమనే మందంసఽఽమ్యుక్తిః॥

ఈచింతామణిగ్రహాంగణమందు సురస్త్రీలు, జాజి, చంపక, మల్లి మొదలగు పుష్పములను, పాద్యమును, సీరాజసను, దీసికొని సీమంగళము సతి మనోహరముగాఁ బాడుచున్నారు. రమ్ము. రమ్ము నీచేతిని నాకిమ్ము. సీవు మరాళమందగమనవు. నేను ముందు నడచుచు లోనికి నిన్ను నెమ్మదిగనే తోడ్చుకొనివెళ్ళెదను. ఈ shake hand పద్ధతి పాశ్చాత్యుల యందే కాక మనలోకూడ చిరకాలమునుండి యుండగలదు. వాల్మీకి రామచంద్రుఁడు సుగ్రీవ సఖ్యమొనరించు

మణిదీపె ద్వితీయోధ్యాయః

కాలమున, “ గృహ్యతాంపాణినా పాణిర్మర్యాదా బద్ధ్యతాంధృవా”
పాణిగ్రహణమునుచేసి స్నేహముకలుపుకొన్నట్లు వ్రాసినారు యిదియే
మనలోగల పాణిగ్రహణోత్సవము ఈమెనుకూడ పరమశివుడు వివా
హమాండలచుకొనియే విశేషముగ స్నేహభావమును గనపరచుచు
పాణిగ్రహణమొనరించుకొనెను.

గాయద్భిస్సురకిం నరోరగ గృణై ర్విణాదివాద్యాంచితైః
స్తోత్రై రుద్యదనల్పకంఠమధురస్వానై స్తథా సామగైః
కర్పూరాగరుమిశ్రోపుణ్యసలిహోపైతై ర్మునీంద్రై ర్ముదా
శ్రీమాతు ర్మణిమందిరే శుభదినే పట్టాభిషేకః కృతః॥ 43

వీణాది వాద్యవిశేషములను ధరించిన సురకింసరాది సంఘము
చేతను, గంభీరధ్వానములతో స్తోత్రములను చేయుచున్న సామవేద
గాయకులచేతను, గర్పూరము, అగరు, జవ్వాది మొదలగు పరిసేళ
ద్రవ్యములచే నువాసితములగు పుణ్యనదీతోయములచేతను, బంచా
మృతములచేతను, నాజగజ్జననికా చింతామణిగృహమందు శుభదిస
మన నత్యాదరమున పట్టాభిషేకము కావింపఁబడినది.

త్యక్వ్యాభైక్షం కపాలం విషధరవలయా స్తర్చశాం శుష్కకృత్తిం
గంగామాచ్ఛాద్య విభ్రాత్సవినయనటనైః కోటికందర్పరూపః
లీలాభిర్నర్మవాక్యై రుపవననదనే కీడియన్దర్పయంస్తా
స్పీయూషం పాయుయిత్వా స్వనశమకృతతాం మోహనాంగీం
మహేశః॥44

తరునాత నాపరమశివుడు తాను భిక్షాటనమొనర్చు కపాల
మును బాముల కడియమును నెండిన యేనుగుచర్మమును, పారవైచి
గంగనుదాచి, కోటికందర్పరూపుడై (కోటికందర్పలావణ్యశృతుర్బా
హుః త్రిలోచనః) దివ్యాభరణభూషితుడై అనేక లీలలను గనబర

చుచు నాయూరమ్యోద్యాసముల యందామెతో నాడుచు నందందు గల చమత్కారములంగనబడుచుచు సమృతపాసముచేయించి యా మోహనాంగిని దసవశమొనరించుకొనెను.

పార్శ్వస్థాః ఖలువీజయంతి ముదితాశ్చ చ్యాదయశ్చామైః
స్వచ్ఛేద్యాభరతాదయో మునిపరా మాద్దంగికావైశికా
శృంభామంజుముఖాంబుజాం స్మితముఖం సింహాసనాధిష్టితాం
గాయంతి క్షణదాసు తామనుదినం శృంగారకే మండపే|| 45

చింతామణి గృహమందుఁగల నాల్గింటిలోను మొనటిదైన యీశృంగారమండపమందు, శచీదేవిమొనలగువారు సంతోషపూర్వ కముగా జామరముల వీణారంభ, ఊర్వశి మొదలగువారు మృదుగము వీణ మొదలగు వాద్యవిశేషములం దారితేరిన భరతముని మొనలగువారును నిద్రామాంద్యముచే నవ్వుచు సింహాసనాధిష్టితు రాలైన యీనాపరదేవతనుగూర్చి నిత్యము రాత్రులయందు బాడుచుందురు. నేను చిరకాలమునుండి యీదర్శారులోను యీద్వీప మందే సంచించుచున్నవాడనగుటంజేసి ఈసంగతులునన్నిటి నింత స్పష్టముగా నాచదువరులకుఁ జెప్పగల్గితి. నేను చూడనిది, నేనువినిని టు దేదియునులేదు.

యెపూజ్యాశ్చతోటిజస్మసుకృతాఽసీకై శ్రుయీకర్మభి
రురాంతేంద్రియమర్దనై కచతురై ర్యోగై శ్చబంధానుగైః
విజ్ఞానేనచ సాత్త్వికేనతపసా వ్రాప్తాఃకథంచిత్రదం
తేభ్యస్సాదరమేనముక్తిసదనే ముక్తిం దదాత్స్యంబికా|| 46

రెండవదగు ముక్తి మండపము. దీనియందాపరదేవత యేయే మహానుభావు లనేకజన్మములందొనర్చిన సుకృతములచేఁగాని అనగా దేవాలయ నిర్మాణములు, నన్న సత్రనిర్మాణములు, వాక్కుపాపతటా

కాదినిర్యాణములు, వివాహాది శుభకార్యములుచేసి కొనుటకు ధన సహాయమునర్చుట, లేక వేదపఠితమైన యజ్ఞాదికృతువులు చేయుటచేగ్గాని, శమదమాదులచేగాని బంధత్రయముతోగూడిన యోగా భ్యాసము చేగాని నిత్యమైన జ్ఞానముచేగాని, నిష్కామ్నమైన తపస్సు చేగాని, మతేవిధముగగాని, యీస్థానమునకు జేరినారో వారికండటకు సాదరముగ ముక్తినిచ్చుచున్నది. అసగా జ్ఞానబోధచేయుచున్నది.

ఏకాంతే మృదుశూలికాసనగతా తాంబూలరక్తాఫరా
 సీచై స్సుస్థితచేటికాకరతలై స్సంవాహితాంఘ్రిద్వయా
 ఇంద్రాద్వైష్టదిగీశ్వరా వ్యసచిపస్మత్యాదిశక్త్యావృతా
 తత్తత్కర్మవృధక్ష్పృగ్విధిమఃఖా న్నైరూననా వృచ్ఛతి॥ 47

నాల్గవదియగు ఏకాంతమండపము. ఇందుల మార్గవమైన హంసశూలికానిర్మితమగుసింహాసనమందాసీనురాలై, తాంబూలమా ర్జించుచు గ్రిండనుగూరుచున్న చెలికత్తెలచే బాదసేవచేయఁబడు చున్నదై, ఇంద్రాద్వైష్టదిక్పాలకులతోడను, దన యష్ట మంతుల తోడను స్మృత్యాది 16 మహాశక్తులతోడను గూడుకుని, బ్రహ్మాదులను వారివారి కృత్యములనుగూర్చి ముందుఁజెప్పబోవురీతిని మం దస్మితవదనారవిందయై ప్రశ్నించుచున్నది. ఈ అష్టదిక్పాలకులు, నష్టమంతులు షోడశమహాశక్తులు, పూర్వము ప్రాకారవర్ణనా ఘట్ట మందు కన్పదించఁబడిరి.

బ్రహ్మాహ్! భూరుహజీవహండజజన్గ్లోకే కథం స్యాత్త్రిధా
 సత్యైహంత్రీపిఠైర్నరాః పునరమీ పాపై ర్భవంతి త్రిధా
 తతాద్వైరఫలగ్రీహదుర్మలతా శ్శాల్యాదియః కాయికైః
 కీటాఃపంచనఖాజయో జలచరా సీఠోద్భవాఃఖాచికైః 58

శ్లోతిః— “ భవత్యండజంజీవజముద్భిజ్యమితి ” అను శ్లోతి కలదు ఆప్రకారము, మూడువిధములైన జన్మములెట్లుకలుగుచున్న

నని మొదలు బహును ప్రోక్షింపగా గాయన యిఠిని బ్రత్యుత్తర మిచ్చుచున్నాడు. కాఱిక, వాచిక, మానసములచే మూడువిధములగు పాపములను మానవులొసరించుచున్నారు. అనగా, కరచరణాదులతో, నితరులను కొట్టుట, తన్నుట మొదలైనవి కాఱిక పాపములగుండును. వాచికమనగా నితరులను దూషించుట యబద్ధము లాచుట మొదలగునవి. మానిసికమనగా నితరులకు హానితలచుట మొదలగునవి. ఈమూడు విధముల పాపములచేతను మూడువిధములగు జన్మముల నెత్తుచున్నారు. 'నరాః' అనేపదముయొక్క విషయోగము కొంచెము విశదపరచెదను. నరునకుండప్ప నితరజంతువులకిట్టి పాపముండదని యభిప్రాయము. ఏలనన! వానికి వివేకము లేదు. అందునలన, నాయాజన్మలయందు నాపూర్వార్జిత పాతకానుభవమేకాని మరల నాజంతు జన్మలయందు జేసిన పాతకమంటదు. అందులకే పవేక చూడఱమఱిమయందు శంకరభగవానుఱు 'జంతునాం సరజన్మ దుల్లభి' మని నక్కఱించియున్నారు. ఇఱ నామొదటివగు కాఱిక పాపముచే, ఫలించని, పుష్పించని చెట్లు కాయథాన్యైకములగు మొక్కలునగుచున్నారు. 'అఫలగ్రహః' అని యెందులకిట్లు నక్కఱించనలసినదన, ఫలించు మామిడి, పనస మొదలగు ఫలన్యక్షములకు, చిక్కఱు, కాకర, ద్రాక్ష మొదలగు లతలకును, పుష్పించు గుఱాబీ, మల్లీ, బాకి మొదలగువానికి మనమెట్లు దోహదముచేసి నీటినిచ్చి పోషించుచుంటిమొ అందరకు విశదమె. అనునలన, నట్టియాదర శూన్యమైన నీటినేదుపాయములేని ఆరణ్యకవృక్షజన్మములనెత్తి బాధపడుచుండురని తాత్పర్యము.

రెండవదియగు వాచికపాపముచే క్రిమి కీటకాదులును క్షోణి గోళ్ళుగల కుక్క, పిల్లి, పులి మొదలగు మాంసాహారజంతువులును రాఱుండు, ఱేఱ మొదలగు పక్షులు నగుచున్నాగు.

మణిదీప్తిపె ద్వితీయోఽఘ్యాయః.

వ్యాధిగ్రస్త శరీరణశ్చ వృషలా భిల్లాదయో మానసై
ర్మితై స్సాత్వికరాజసై స్సుకృతినస్తస్మిన్జడే జన్మసి
స్థానంపాప్య సుఖాన్వితం తవకృపాలేశా త్రమాజ్జన్మనా
మంతేయాంతి దివౌకసామపిషదం హేతుర్ననాహం ఏవే॥ 4॥

మానసిక పాపముచే, అమరణాంతము బాధించునట్టి శ్రేష్ఠాది మహావ్యాధిగ్రస్తులున్నూ, నీచజాతులును, కిరాతులును నగుచు న్నారు. వీరు పచ్చిమాంసమునే దినుచుందురు. అయితే అట్టి పాపకృత్యమందు సాత్వికరాజస గుణములు జేరికయుండినవో చెట్టు జన్మకలిగినప్పటికిని తులసిచెట్టు మొదలగు పూజింపబడు వృక్షముల గుదురు. పశుజన్మ కలిగి పాలనిచ్చుగోవులును ఆబోతులునై య ధేచ్ఛగ విహరించుచుందురు.

ఇకకగుాలిపనిచేయువారైనను యోగ్యత కలిగి, ఐశ్వర్యము తోనుండు వారలను మనము జూచుచునే యున్నాము. ఇట్లుకొన్ని జన్మముల వెనుక నీచయగలిగిన మీదట క్రమశః దేవతాజన్మకూడ నొందుచున్నారు గాని నేనేమియు నిందు కారణభూతుడనుకాను. సినేమైనఁ జేసినఁజేయఁగలవు. నీవేకారణమని ద్వన్యర్థసూచనలో సాగనేమన! నీపరదేవతానుగ్రహము గల్గినవో నవిద్యానాశమై కర్మ లద్వారా జ్ఞానోదయముకలిగి, క్రమముగముక్తుడగునని తాత్పర్యము.

మనసనాతసభర్మపద్ధతిలో నీకర్మవిపాక రహస్యమే రెండవ చమ త్కారము. ఇట్టిసాగుసులనేకములు కలవు, ఆయా ఘట్టమంపవానిని గొలఁదిగనిండు బొందుపఱచుచున్నాను.

లక్ష్మీనాథ! కుతూహలం భవతిమె శోతుం జగత్పాలనం
నిస్వస్వాదపి భూపతి స్వచరితై ర్భూపోపి భిక్షాశనః
భూపోత్సంగగతా భవంతి మలినాశ్వాసః కురంగాదయ కి
స్వాత్మత్రయంమనునాస్తి కర్మవశగా బ్రహ్మాదయో ప్యంబికే॥

మణిదీప్తిపె ద్వితీయోధ్యాయః

తరునాత నాపరదేవత విష్ణుమూర్తిని జగత్పరిపాలనమును గురించి యడుగగా నాయన యిట్లు పలికెను. తన కర్మలవలననే గర్భదరిమృడుకూడ నొకప్పుడు రాజగుచున్నాఁడు రాజుకూడ నొకప్పుడు భిక్షాటకుడగుచున్నాఁడు. మలినమైన కుక్క, కోతి మొదలగునవికూడ రాజుగారి తొడపై నాడుచున్నవి. ఇది నిత్యము లోకములో జూచుచునేయున్నాము. కాని నేనుస్వతంత్రుడనుకాను.

క్రూరత్వం త్వయిదృశ్యతే హరఃజనా శోషించంతి యుక్తంనశే
 ఘోరం మారయసీతి నిర్భ్రణత గూ కింపాతకం తైఃకృతం
 తథ్యంతత్కథయామియత్పరిణితం పూర్వార్జితం దేహినాం
 కర్తుంకర్మఫలం మనాగపినయం న్యూనాధికం నక్షమాః 51

ఇందు దేవి శంకరునిజూచి హర! అని పిలచి మాటలాడు చున్నది. హరించువాడు హరుఁడు అనగా తనకిష్టమైనవాడు గనుక యాయనకిట్టి చంపెను నధికారమిచ్చి యాయనచేయు వ్యాపారమం దయిష్టము కనపరచుచున్నదై దారుణముగా సీవు జంతువులను హింసించుచుంటివి. జనులు నిన్నుఁగూర్చి చాల భేదపడుచున్నారు. వారే మి పాపముచేసిరి? అని ప్రశ్నించెను. అంతట శంకరభగవానుఁడు వినుము దానినిజము నేను చెప్పుచున్నాను. ఈనాశనమనునది జీవులు తాము పూర్వమొనర్చిన పాతకముల పరిణామముచేతనే కలుచున్నది గాని, యాకర్మఫలమును తగ్గించుటకుఁగాని హెచ్చించుటకుఁగాని మాకావంతయు నధికారములేదు. సీవుచేసినఁ జేయగలవని తాత్పర్యము

- మంత్రాధీన మిహాస్తి దైవతమితి ప్రోచుః కథం! తత్ప్రభో?
 క్లికాంరాంసతమంత్రోశక్తి మఖిలాం దేవి! బ్రవీమ్యాదరాత్
 ప్రాణాయామవశంగతాంతరధి రూ ధ్యాయస్వతీకాకృతిం
 మంత్రోపాసిత దైవమేతి మననాత్కీటోయధాన్యద్వపుః||52

మంత్రాగ్రీనంతు దైవతం అను న్యాయమునుబట్టి యిది యెట్లుగునని శంకరునే స్రోక్షించుచున్నది. క్షీంకారముచే నలంకరింపబడిన మంత్రశక్తిని సీయందుగల ప్రేమచోప్పున నీకుంజెప్పుచున్నాను దీని రహస్యము మంత్రశాస్త్రవేత్తలకే తెలియనగునుకాని యితరులు తెలుసుకొనగూడదు. అందుచే చెనుకటివలెనే సిస్టరించలేదు. ప్రాణాయామముచే నిందియి నిరోధము చేసికొని అనగా బ్రాణాయామముచేయక యెంతటి మహానుభావునికైన నిండ్రయములు స్వాధీనము కావుగనుక అట్లు స్వాధీనము చేసుకొనబడిన అంతరిండ్రయములతో దానుపాసింపు దేవతాసూపమును ధ్యానింపుచు నాదైవమును భ్రమరకీటక న్యాయముగ బొందుచున్నాడు. ప్రాణాయామమనగా ప్రకర్షణ అనతి గచ్ఛతీతి, ప్రాణః అనగా విశేషముగ జలించునది శేషాయామః బంధః వానిబంధము వీటిని నిరోధింపక మనోనిరోధము కాజూదు ఏలనన మనస్సు వాయువులో 1/2 అంశయున్నా ఆకాశములోని 1/4 గనుక ప్రాణాయామము చేయనిదీ మనోనిరోధము కాజూదు.

శిచిదాః కలిదోషదూషితధియో జల్పంతి వై తండికా

మంత్రాగ్రీనై వఫలోదయా నహి ఫలత్యప్తాంగ యోగస్తథా
 మంత్రార్థం గురుణాప్రచారమఖిలం జ్ఞాత్వాకృతంచెత్తపఃశీ
 ప్రాప్తవ్యం లభతేహినిశ్చితమిదం దృష్టం చగుప్తంమయా॥

అల్పజ్ఞానముతో వితండవాదముచేయువారు మంత్రములవలన ప్రయోజనము లేదనియు యోగమంతకన్న నుపయోగములేదనియు ననుచున్నారు. కాని మంత్రవిధానమంతయు సమగ్రముగ దెలిసికొని విధ్యుక్తముగ తస్మై సమరించినయెడల బొందఁదగినదంతయు బొందఁబడును. ఇది నేను స్వయాముగ శేషి యనుభవించితిని, చూచితిని, కాని రహస్యముగ నేయుంచతిని. ఏలనన! నదియనుభవైక వేద్యమే కాని మాటలచే బోధింపఁదగిన విషయముకాదు.

పంచాశద్భిర మిభవంతిమసవష్టశ్చైకమధ్యస్థితై
 ర్వర్ణైఃసైఃప్రభవంతి మంతురఖిలా భీష్మప్రదాః సావనాః
 యేనిత్యంమనసావిభావ్యమననం కుర్వంతి యోగన్వితా
 జానంత్యేవ మహర్షయ స్సుకృతిన స్తవీతహవ్యాదయః॥ 54

యీమంత్రములన్నియు, శరీరమందారోపింపబడిన 4 మూ
 లాధార, 6 స్వాధిష్ఠాన, 10 మణిపూరక, 12అనాహత 16 విశుద్ధ 2
 ఆజ్ఞాచక్రమందు నాలీనముచేయబడినవి.యీ50 వర్ణములతోడను పవి
 త్రమైనట్టిన్ని, ఉపాసకులకు సకల్యాసంధానముచేయు నవియు నగు
 చున్నవి. ఎవరీయంశములనుండిని సమగ్రముగ గురుముఖతః తెలి
 సినోని యోగసంపుటితో మననము చేయుదురో మననాత్మై
 యత్యతి మంత్రః అని చెప్పబడినది గనుక విశేషమైన మననము
 చేయనిదీ యేమియు ప్రయోజనములేదు. అందువలననే లోకములో
 ప్రస్తుతము ప్రజలు రోజునకు బదిసార్లు మ్రొక్కుతీర్చుకున్నట్లు మం
 త్రము నుచ్చరించి ఫలించుటలేదని విసుకుచెందుచున్నారు “మంత్రో
 షధితపస్సమాధి జాస్సిద్ధయః అని పతంజలికూడ యిట్టి సిద్ధినొప్పా
 కొనియున్నారు. ఈసంగతిని యోగవాసిష్టమందుఁ జెప్పబడిన
 వీతహవ్యుఁడు మొదలగు మహర్షులే యెరుగుదురుగాని కేవలనేషధా
 రులై జరించు గుక్షింబరు లెరుగజాలరు.

ఆధారలింగానాభా ప్రకటితహృదయే తాలుమూలె లలాటె
 ద్వైపత్రై షోడశారె ద్విదశదశయుతె ద్వాదశార్ధై చతుష్కె
 వాసాంతె బాలమధ్యై డశకతసహితె కంఠదేశే న్వరాణాం
 హంక్షం తత్వార్ధయుక్తం సకలతనుగతం వర్ణరూపనమామి॥

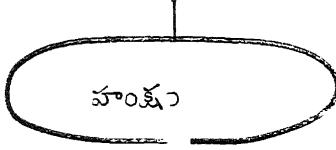
ఈ శ్లోకము దేవీభాగవతమందు గలదు. దీని ప్రకారము
 షట్చక్రములయందు బీజవిన్యాసము చేయబడి యీప్రకృతుల
 యందు ముద్రింపబడినది.

46

మణిద్వీపి ద్వివీతీయోధ్యాయః

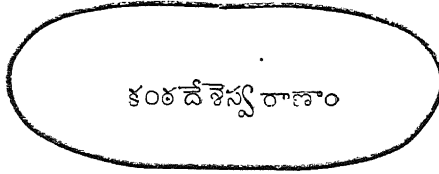
తత్సార్థయుక్తం సకలతనుగతం వర్ణరూపంనమామి॥

లలాటే

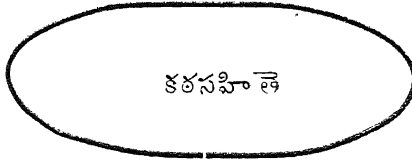
ద్వైపాతై

తాలుమూలై

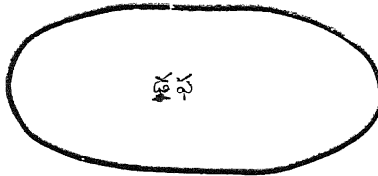
షోడశా
శారై

ప్రకటిత
హృదయై

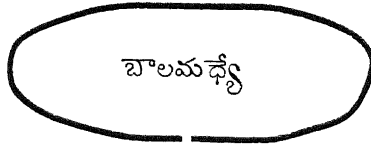
ద్విదశ

నాభా

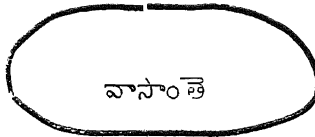
దశయుతై

లింగ

ద్వాదశార్ధై

ఆధారై

చతుష్కై

మఃశిష్యపె ద్వితీయోధ్యాయః.

ఆధారే=మూలాధారమండు, చతుస్క, వాసాంతే=న మొదలు న
నరకున్నా న, శ, ష, స, అని 4 వర్ణములును

లింగ=స్వాధిష్ఠానమందు, ద్వాదశార్ధ, బాలమధ్యే=బ, భ, మ, య
ర, ల, అని 6 వర్ణములును

నాభౌ = మఃశిషారకమందు దశయతై, డఫ = డ, ఢ, ణ, త, ణ,
ద, ధ, న, ప, ఫ, అని 10 వర్ణములును

ప్రకటితహృదయె, ద్విదశ, అనాహతమందు=కత సహితై=క, ఖ, గ,
ఘ, జ, చ, ఛ, ఙ, ఝ, ఞ, ట, ఠ=అని 12 వర్ణములును

తాలుమూలై=షోడశార్ధ, విశుద్ధచక్రమందు=కంఠదేశే స్వరాణాం=
అ, ఆ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ, ఋ, ౠ, ఌ, ౡ, ఏ, ఐ, ఓ, ఔ, ంః అనె
16 అచ్చులు

లలాటై=ద్వైపత్యై. ఆజ్ఞాచక్రమందు=హంక్షుగ=హ, ఊ, అని 2 వర్ణ
ములును మొత్తం 50 వర్ణములును విన్యాసము చేయ
బడినవి.

సూత్రప్రాయముగ నింకొక్క సూచన చేసెదను. ఆయా
మంత్రములందలి బీజము లామూచక్రములయందలి అక్షరములచేత
క్షేర్పబడుచున్నవి. వీటిలో గాయత్రీ, పంచదశీ, పంచాక్షరీ అష్టా
క్షరీ మొదలగునవి సాత్విక మంత్రములనియును, కామ్యములకొరకు
వినియోగపర చబడునవి, రాజసమంత్రములనియును, ఇతరులను బాధించు
మారణమంత్రములు తామసములనియును విభజింపబడినవి. వీటి
ఉపపత్తి ముందు జెప్పబడుచున్నది.

భీతిరైవ శవదర్శనాత్ప్రీతిభవతి ప్రాణాం కుతో! జాంగలాత్
మిత్రోత్పం ఖచరస్య తద్దినమణెః పంకేరుహాణాం కుతః?

మణిద్వీప ద్వితీయోధ్యాయః

శక్తిర్ద్రావి విభేదినీచ మహతీ చాగ్నేయచూర్ణేకథం?
 తత్తక్ష్మా మహత్త రోతపసా జ్ఞేయం వృధాఽస్యత్తులు॥ 55

దానికి నిదర్శనమేమన? కాలుచేతులైన కదల్చుటకు శక్తి లేక నోరావులించుకొని పడియున్న శవమును జూచినను, నిర్మాణమైన మరుభూమిని చూచినను స్త్రీలకు భయమెట్లు? అనేకనేల యోజనముల దూరముననున్న సూర్యుని కాంతి చూచినమాత్రాన పంకేరు హములకు వికాసమెట్లు? కొండలు పిండికొట్టనట్టి మహత్తరశక్తి తుపాకివంగుకెట్లు! ఆయంశములన్నియు, సవితర్క సమాధియందారితేరిన మహానుభావు లెరుగవలసినదేకాని వృధాలాపములచే దెలియబడనేరదు.

శూన్యార్థా ధ్వనిమాత్రకా స్పరిగమా గీతాముదంతస్వతే
 శూన్యార్థం ధ్వనిమాత్రకం శిశుకృతం దైన్యంచ తద్రోదనం
 కింబ్రాయా ధ్వనమంత్రశక్తి మనఘే? స్వర్గాపవర్గప్రదాం
 చిత్రకాగ్ర్యిబలాచ్చ తస్యమననా త్తచ్చైతితద్రాయతా॥56

సంగీతవిద్వాంసులు పల్లవి పాడునప్పుడు స్వరకల్పనచేయుట మనము వినుచునేయున్నాము. అట్టి అగ్రశూన్యములై కేవల ధ్వని మాత్రకములైన సరిగమలు, ఆయారాగ భావముతో శేర్చిపాడబడిన మాత్రమున సుఖమునిచ్చుచున్నవి. కేవలధ్వనిమాత్రమున శిశు రోదనము దైన్యమును బుట్టించుచున్నది. స్వరభేదముకలిగిన కేవల ధ్వనిలోనే యింతమార్పు కలుగుచున్నదే! ఇట్లుండ గంభీరారావబోధకముచేయు మంత్రముయొక్క సామర్థ్యమేమి చెప్పగలను. ఉపాసనాదార్థ్యము కలిగినవిదవ చిత్తమేకాయత్తమై తదాకారాకారితమగుచున్నది. ఈవిషయమింకను దృతీ యాధ్యాయమందు వివరించబడినది.

కల్యాణ్యాఃప్రతిమన్యమె యదిభవె దైకై వసీచాకళా
 భ్రష్టాస్యా దహంచలీందియమనోబుద్ధ్యాదభి రాభితః
 ప్రాణంచైకమథావలంబ్యకురుతె కర్మాణి కామ్యేచ్ఛయా
 కింస్యాత్తస్యయమాదికేషు విధిషున్యూనం తదేకం యది॥ 57

కల్యాణిరాగములో ప్రతిమన్యమంకు నొక్కకళతగ్గిన శంక
 రాధరణమగును. ఇక్కడ సంగీతశాస్త్రము కొంచెము చెప్పకతీరదు.
 మేళకర్తలు. మొత్తము 72 వీటినే జనక రాగములందురు. వీటినుండి
 అనేకవేల రాగములు పుట్టుచున్నవి. ఇవి జన్యరాగములనఁబడు
 చున్నవి. వీటినే మన శరీరమందు 72000 నాడులు కలనని పెద్దలు
 చెప్పదురు. యీ 72 జనక రాగములలోను 36 ప్రతిమన్యమరాగ
 ములును, 36 శుద్ధమధ్యమరాగములును గలవు. వానిలో ప్రతిమన్య
 మరాగ గణములోనిది కల్యాణిరాగము, దానిలో నొక్కప్రతి మన్య
 మందు నొక్కకళతగ్గిన శుద్ధమధ్యమమై శంకరాధరణమైపోవునె !
 అట్టితరి ఈవిషయామలగూర్చి అనుక్షణము పరుగులిడుచున్న 10
 ఇంద్రియములతోను అంతఃకరణ చతుష్టయముతోను బాధింపబడుచు
 న్ననాడై యొక్కప్రాణము నాశ్రయించి అనగా యితర ఇంద్రియ
 మలను స్వాధీనముచేసుకొనక కామ్యముకొఱకుఁ జేయు కర్మల
 వలన మానవునికి వానిలో నొక్కటి తక్కువైన యెడల నేమి ప్రా
 ప్తింపఁగలదు! అందువలన మంత్రముగాని, యోగముగాని, నిష్ఫ
 లమగు బుద్ధిమంతులెవరు అనగూడదు. ఈసంగతినె విద్యారణ్యులు
 తమ పంచదశి ప్రథమాధ్యాయమందు 12 శ్లో॥ ఆధ్యైత్వవర్గమధ్యస్థ
 పుత్రాధ్యయన శబ్దవత్ .భా నెవ్యభానంభానస్య ప్రతిబంధేన యజ్యతే

కనుక ఈయిందియక్షోభముతగ్గించుకొనక యెవరికి నాత్మ
 శక్తి యొక్కవై భవము కానరాదు.

మణిద్వీపే ద్వితీయోధ్యాయః

రాగా బౌడవ షాడవా నిగదితాః పూర్ణా స్తథా వక్రీగాః
 జైస ర్వైసిభవంతి జంతునుఖదా స్తైరేవసప్తాక్షరైః
 తద్భావంమృదుమాధురీం సునచన్తై ర్గీతంవినాకంఠజాఞ్
 నక్తుం నాహమలం త్వమవ్యకుశలా వెత్తుంప్రీభావంమనోః58

మరియు సీరాగమున్నియు, బౌడవములని (అనగా 5 అక్షరములుగల, మోహన, హంసస్వరీ, భూపాలము మొదలగునవి అగుచున్నవి.

షాడవములనగా, 6 అక్షరములు కలవి.
 పూర్ణములనగా, 7 అక్షరములతో గూడుకొన్నవి.

వక్రీములనగా, ఆరోహణయందుగాని, అవరోహణమందు వక్రీగమనము కలిగి నడచునవి.

ఇవన్నియు సీసప్తాక్షరములతోనే యేర్పడుచున్నవి. కానివాని వాని భేదముల నాలాపనజేసి కనపరుపవలయునేకాని మాటలతోనేను చెప్పనూజాలను సీవు తెలుసుకొననూ జాలవు అటులనే మంత్రోశక్తి నెవరును శుష్కాలాపములచే దెలిసికొనజాలరు.

కిం! రుగ్ణస్యమహశాషధన్య మననాద్రోగోపశాంతి ర్భవే
 ద్భుక్త్యాణా మపిచింతనైవ శశధా త్ప్రస్థినా భోజనం
 సంతాసం నహిభాషణైవ విధివన్నార్యా వివాహం వినా
 తత్తత్కర్మబలాద్వినా కింభవే త్కార్యోత్సనః ప్రాణినాం॥

ఇట్లుండ మరియొక సంగతిని జెప్పెదను వినుము. రోగగ్రస్తుడైనవాడు దివ్యోషణములయొక్క నామోచ్చరణమాత్రమున రోగనివారణ నొందుటలేదు. భక్త్యములను తృప్తి గాభోజనముచేసిన తృప్తియగును గాని వానినిజింతన చేయుటవలన దృప్తియగుటలేదు.

యథాశాస్త్రముగా నాడుదానిని వివాహమాడి కాపురముచేసినగాని కేవలకథాలాపములచే సంతానము కలుగనేరదు. ఏలనన నా చూకర్మ బలమువలన నాయాకార్యసిద్ధి యగునుగాని వృథాలాపములచే నేమియు గానేరదు.

మల్లనాంమృగరాట్సమానపటుతా వ్యాయామదార్భ్యంనా
మేధావీచ తురాఽననో శిచతుర శ్చిక్షాగవినా గాయకః
బాలనాంపతనాద్వినాచ మననాఛ్చస్త్రా ప్రవేకో పినా
తత్తత్కర్మబలాద్వినా కథమహా! కార్యోత్సనః ప్రాణినాం॥

వ్యాయామము చేయనిదీ ఆహారవిహార నియమములేనిదీ యె నడును సింహముతో సమానమైన దేహబలము కలనారగుటలేదు. చతుర్ముఖుడుకూడ సరిగమలు, నిత్యము తీర్థస్థాయిసాధకము చేయని దీ స్వరజ్ఞానము కుదురి సంగీతపాటకుడగుటలేదు. పిల్లలువారిచారి పాఠములు ననకృత్యతనము చేయనిదీ పఠించినదానిని పునః పునః చింతసచేయనిదీ విద్యాధికులగుటలేదు. ఆయా కర్మబలముచేతనే కాని వృథా కథాలాపము చేసినమాత్రాన లోకములో నెవరికి నేకార్య సిద్ధియుగాజాలదు. గనుకప్రాజ్ఞులు శుష్కవేదాంతములు మాని కాలోచిత కర్మశ్రద్ధ గలిగి తమనిజశక్తి యొక్క సామర్థ్యమును తెలిసికొనుటకు ప్రయత్నించెదరుగాత. మనవారిలో చాలమంది, కర్మలతో నిమిత్తములేదని, ఆసాయము భాష్యగ్రంథములను పఠింపించి బ్రహ్మను తెలిసికొనుటకుఁ బ్రయత్నించుచున్నారు వా రెవరును దానిలోని తత్వమును దెలుసుకొనజాలక సంశయములై భ్రామజెందుచున్నారు. యితేగాక భాష్యము తెలియని కేవలము అభ్యాసదార్భ్యముకలవారిని గూడ కొంతమందినేనెఱుఁగుదును. వీరికి ప్రస్తాన త్రయమును ఘ్నముగా జదువుకున్న వారికంటెక్కువజ్ఞానము

మణిద్వీపే ద్వితీయోఽధ్యాయః

కలుగుచున్నది. గనుక యీదురవగాహ మైన బ్రహ్మతత్వమును నిర్వాణ జముగ తెలిసికొనఁగోరువారు - గ్రంథరాజములయందె మున్నులై యుండక అంతర్ముఖులై నిజతత్వమును తెలిసికొనుటకై తీవ్ర ప్రయత్నము జేయుదురుగాక. అహంబ్రహ్మస్మి అను శ్లోతియెవరును ఎరుగనిదిగాదుగాని బ్రహ్మలక్షణము మాత్రమావంతయు గాననచ్చుట లేదు. దీనికి గారణమేమి? మానవులేమిచేయవలెను ! ఏమిచేసిన ఆబ్రహ్మలక్షణమానిర్భవించును! గును విమర్శ బుద్ధిమంతులుగూడ చేయకుండుట గడుశోచనీయము.

ఆకాశేన్ద్ర్యవకాశపవననే స్పందశ్శుచౌదాహతా
 సీలేచద్రానతాఽ వనాకఠినతా నై సర్గికం లక్షణం
 తజ్జన్యం వివిధేంద్రియం స్వవిషయం చాలంబతే తద్గుణం
 తస్మాత్తన్యనిరోఽపవనతతం కార్యః ప్రయత్నాన్నరైః॥ 61

ఆకాశమునకు - సూర్యతత్వమున్నూ, వాయువునకు గడలిక యును అగ్నికీ - కాల్చుటయు, నీటికి - ద్రావ్యమును, భూమికి - కాఠిన్యమును నై సర్గికగుణములు. ఆగుణములుకల భూతములుతో బుట్టిన సమస్తేంద్రియములును వాని నై జగుణముల నెట్లుమానును! కనుక మానవులెల్లపుడును వానిని నిరోధించుటకే సర్వవిషముః బ్రయత్నించుచుండవలెను. గాని ఆఇంద్రియములనే సేవించుచున్న పామరులకేమి భోధయాగును! ప్రకృతిజయమే ఇంద్రిజయయము. ఇంద్రియజయమే బ్రహ్మతత్వసాక్షాత్కారము

సర్వం త్వత్త్రిగుణాత్మకా జ్జగదభూ ర్లోకావయంమూర్తయః
 త్సిహోవై తవశక్తయ స్త్రిభుజగో మేరు స్త్రికూటో మఋః
 జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తయస్తనుభృతాందేహోస్త్రయోప్యగ్నయో
 జన్మవ్యాధినపుంసకాదిసకలం త్రేధావిధకం ఖలు॥ 62

నత్వరజస్తమో గుణాత్మకమైన నీప్రకృతివలననే జగత్తంతయు
 మూడువిధములుగ గన్పట్టుచున్నది. శ్రుతిః “ అజామేకాంఘోహిత
 శ్లక్లకృష్ణాం ” యెట్లన? భూః, భువః, సువః అని మూడులోకములు
 ను, మేము బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులని త్రిమూర్తులును నిరక నీ
 యొక్క ఇచ్ఛా, జ్ఞాన, క్రియాశక్తులను మూడు శక్తులును, త్రికోణా
 కృతిగల, మేరువ నాశ్రియించిన నీప్రకృతి చక్రమును, నీమంత్ర
 ము వాగ్భవకూటమనియు, కామరాజకూటమనియు, శక్తికూట
 మనియు నేర్పడియున్నవి. ఇరక మానవులయొక్క జాగ్రత్స్వప్న సు
 షుప్తులును స్థూలసూక్ష్మ కారణములనెడి శరీరత్రయమును, జ్ఞానాన్ని
 దర్శనాన్ని, కోష్టాన్నియని తేతాగులును, జన్మములు, అండజ,
 జీవజ, ఉద్భిజములనియును, వ్యాధులు— వాత పైతృ క్లేష్మ జన్య
 ములేయనియును, పుంస్త్రీ, నపుంసకాది జన్మములును ముత్యైటాగులుగనె
 మానవులుచేయుచున్న మానసిక వాచిక కాయిక దోషములచేతనే
 కలుగుచున్నవి. అనిపరమశివుఁడు దేవినన్ని ధానమందిట్లు పలికెను.

ఇట్లుపైని కాయిక వాచిక మానసిక కర్మలలో మానసిక
 కర్మయే సర్వోత్కృష్టమైనదని చెప్పటకు మనుస్మృతిః “విధియజ్ఞా
 జపయజ్ఞోవిశిష్టాదశభిర్ద్దణైః ఉపాంసుస్యాచ్ఛతగుః ససహస్రోమానస
 స్మృతః॥” అని ఎందులకనిరో దాని ఉపవత్తి నుపపాదింపుచున్నాడు

త్రీణ్యుక్తాన్యథుమ రణానిభవనె న్మాణాంక్రియాణాంకతా
 తతాద్వ్యంఫలపుష్పధూపరచితా పూజా చయోగాదికం
 పాపంకాయికమేవహంతి సకలం హ్యంగావబద్ధంచత
 స్మంత్రంవాచికదోషమేవ మననాత్త ద్వైప్రతీకంస్మృతం॥ 63

లోకములోని మానవులొనరించు కాయిక, వాచిక, మాన
 సిక పాపములు, మూడింటికిని, మూడువిధములైన కర్మలనే కల్పిం
 చినారు. అవియేవన!— కాయిక పాపమును పోగొట్టుకొనుటకు

మణిదీప్తిపె ద్వితీయోధ్యాయః

అంగావబద్ధోపాసన యనగా, ఘోషదీప నైవేద్యాదులతోఁగూడిన పూజలు ప్రోత్సములు, యజ్ఞాది సమస్తమయిన క్రతువులును, యోగమును, చెప్పఁబడుచున్నవి. ఇంక మంత్రమెందులకనిన! వాచిక దోషమును పారదోలుటకు గల్పించబడినది. దీనే ప్రోత్సోపాసన యందురు. ప్రోత్సకమన—మూర్తియొక్క ధ్యానముతో జేయునది గాన, దీనిని ప్రోత్సోపాసనయందురు. ఇదియె విగ్రహారాధన. పైని చెప్పబడిన అంగావబద్ధోపాసనమున కర్మకాండయందలి, ప్రథమభాగమంతయు చేరిపోయినది. ఈ రెండవదానివలన మంత్రశాస్త్రమును ప్రోత్సోపాసనమంతయు జేరిపోయినది. యికనున్నది 'అహంగ్రహోపాసన దానిగుఱించి ముందు విస్తరించుచున్నాను.

ధ్యానం చిత్తమలపహం శివకరం చక్షుష్పతి ర్భూతిమాన్
 ధీరస్తత్రభవేత్క్రమా చ్ఛివమయ స్సర్వేశ్వర స్పర్వనీహ్
 ధ్యేయస్యస్ఫురణా దహంస్ఫురతా శ్యాండిల్య విద్యాదికాః
 తస్మాదేతదహంగ్రహం మమమతం తెనై ససాధ్యావయం॥64

ఇది అహంగ్రహోపాసన, ఇదియె యన్నిటితోను, సర్వోత్కృష్టమైనది, దీనియందు, అభ్యాసకులు, వాక్పతి, చక్షుష్పతి, మొదలైన అష్టేశ్వర్యసిద్ధులును గలవారలు సర్వేశ్వరత్వాది ధర్మములును గలవారలగుదురు. దీనియందు ధ్యేయకారస్ఫురణయును, నేను యీ విధమైనమూర్తియొక్క ఉపాసన చేయుచున్నానను జ్ఞానము కలిగి యుండునుగాన అహంగ్రహమని పీలువంబడుచున్నది. ఇది చిత్తమలమును బారదోలును. అందువలననే దీనిని సర్వోత్కృష్టమైనదని చెప్పియున్నారు. కారణమేమన నిరసేక్షికమైన యుపాసన. యెట్లన! దహరవిద్య అనగా మనహృదయకోశమును ధ్యానించుట. దీనివలన స్వర్గాది భోగములుగాని ఐహికైశ్వర్యము, ధనధాన్యాధికములు గాని కలుగఁగలవా? కలుగనేరవు. తరువాత ఆక్షిపురుషవిద్య

యని యింకోకటి గలదు. అదియేమనిన మనకండ్లయందగవసు కనిపాపనుపాసించుట. ఇదియునట్టిదే ఈఅపాంగ్రహములైన కిది మహావిద్యలున్నా యిట్టివె కనుకనే, సిర్వ్యాజమైన సదుద్దేశము కలవారలుగాని, దీనియందు చిత్తమునుంచి అభ్యాసముచేయలేరు. దీనివలన చిత్తమేకాయతమై నిరవధికసుఖానుభవస్ఫూర్తిగలిగి కారణ శరీరనాశమగుటకు సాధనభూతమై, కేవల నిర్వికల్పక సమాధ్యనస్థకు సాధనభూతమై యుపచరించును. ప్రాణవోపాసన, పాణివోపాసన అను నీయుభయము దీనిలోనివే వీనికి చెటికిని భేదములేదు. ఛాశ్రుతిః తెహనాసిక్యంప్రాణముపాసాంచక్రిః అని శ్రుత్యుక్తరీతిగ ప్రాణమై ప్రణవముగాని ఇతరముకాదు. కిని నాశ్రయించియె దేవతులు. రాక్షసులు కూడవుట్టి యొకరెనొకరు పరిభవించుకొనుట కేర్పడిరని కథాచూపముగ తేటతెల్లముగఁజెప్పినారు. ఈ దేవతలు రాక్షసులనగా! మనఅంతఃకరణమందుదయింపు సవ్యత్తులే దేవతలనియు దుర్వ్యత్తులే రాక్షసులనియు శంకరభగవానులు భాష్యమందు స్పష్టముగఁజెప్పియున్నారు. ఈయంశము నేనుచూచిన నాడునాకుగల తృప్తికి మేరలేకపోయెను. వారి బుద్ధికుశలతకు మేరలేదన్న సంగతి య నాకు స్పష్టమైనది. మనయందుదయింపు అజ్ఞానశాసనముకై యె మనముచేయు కర్మలుగాని, వేరె యితరమైన స్వరాదిసౌఖ్యముల నివ్యగలవని చెప్పిన మాటలన్నియు, తల్లి తనకుమారునికి జబ్బు చేసినప్పుడు చేదుమందు పట్టబోయినపు డుపదేయించు, ప్రీతిజనకములగు మాటలువంటివిగాని వాటికర్థమున్నదని యూహింపఁగూడదు. కాని యీమాటల నందరకుజెప్పిన లోకము చెడిపోవును. ఇట్లుపైన అర్హులకుతప్ప అనధికారులకిట్టి బోధచేయఁగూడదు. యేమన అన్నియునిట్టి నిరర్థక్యములేయని త్రోసివేయఁగలరు. అందువలన శాస్త్రమంతయు నబద్ధమెపోవును. చాలా అనర్థములు బయలుదేరగలవు గనుకనే పెద్దలు సాధనచతుష్టయ సంపత్తిలేని మూఢులకు బ్రహ్మ

విద్య నుపదేశించగూడదని బోధించిరి.

మనువు శ్లోతియందు సహసోమానసస్మృతః అని ఎందుల కనినారనిన ముందు చెప్పబోవుచున్నాను.

సౌఖ్యంనై వహికాయకం తృణసమం మాంసత్వగారాధనం
తస్మాత్తద్యోసనావినోదమధికం సర్వేందియోద్ధారకం
శ్లాఘ్యం మానసికంప్రశస్తమతులం సర్వేందియాహ్లాదకం
తస్మాన్నానసమేవకర్మపరమం శ్రేయోనిదానం విదుః॥ 65

ముందు కాయక, సుఖముయొక్క సందర్భముచెప్పుచున్నారు ఈసౌఖ్యము కేవలమాంస త్వగిందియారాధనయెకాని అంతకంటె విశేషమైనదికాదు.

వాచిక కర్మయనగా ఈ యిందియానందముతో (అనగా లెస్సగా భుజించుటచే) సమస్తేందియములకును పుష్టికలుగుచున్నది అందునలన కాయకముకంటె అధికమైనది వాచికము. ఇక మానసిక యన సర్వేందియాహ్లాదకమని చెప్పబడినది. దీని సుఖదుఃఖములచే సమస్తేందియములకును వృద్ధిక్షయములు కలుగుచున్నవి. కనుక యీకర్మ సర్వోత్కృష్టమైనదని చెప్పటకు గారణమయినది

ఈపైని సమస్త కర్మలయందును యోగశ్చిత్తవృత్తి నిరోధః అని పతంజలి చెప్పిన సూత్రమును స్మరించి చిత్తనిరోధము సమస్త కర్మలయందు నావశ్యకమని కనిపెట్టి దానిప్రచారము లోకములో తగ్గిపోవుచున్న స్థితిని గనిపెట్టియు దాని ఆవశ్యకతనుగూర్చి ముచ్చ టించుచున్నారు.

యాస్మాక్షం క్రమశః ప్రవిశ్య జననీ గర్భస్పింఛోదరం
ప్రాణఃపంచవిధంవిభాతి జతరే భుక్తం పచత్యగ్నివత్

మణిద్వీపె ద్వితీయోభ్యాయః.

57

ధాతునాంవిదదాలతి పుష్టిమనిశం మూత్రం నుదత్యగ్రీతః
సస్యాదిందియసారథి సుకృతిభి సేవ్య సుదా యత్నతః॥66

ప్రాణవాయువు, క్రమముగ జననీగర్భస్థ సింహోదరమున సూక్ష్మముగఁ బ్రవేశించి ప్రాణాదిపంచవాయు భేదములనుదాల్చి జతరమందు జీవులు తినునట్టి ఆహారమును అగ్నివలెపచనముచేసి సప్త ధాతువులకును దానిసారమును బంచిపెట్టి వానివాని మలములను, మూత్రము మొదలైనవానిని పైకి వెడలుఁగొట్టుచున్నది. మరయు నీ ప్రాణవాయువే సమస్తేంద్రియములును, సారధివలె వానివాని కృత్యములయందు నడుపుచున్నది కనుక యిదియే ముఖ్యముగా సజ్జనులందఱచేతను సేవింపదగిన వస్తువు. ప్రాణవాయువు మనశరీరమందు బ్రవేశించినవెనుక మనకు సుఖమయినను దుఃఖమయినను గనబడుచున్నది. ప్రాణములు దాటిపోయిన తరువాత కాల్చినను మనకే మాత్రమును తెలియుటలేదు ఇంతేకాక, గాఢసుషుప్తియందు సమస్తేంద్రియములును ప్రాణములయందు లయమయియుండుతఱి మన ప్రాణతుల్యమయిన సాత్తునంతటిని దస్కరులువచ్చి పట్టికొనిపోయినప్పుడయినను మనకావంతయు దెలియుటలేదు. అనగా సేమనుపోయినవి! ప్రాణములయందు లయమయియున్నవి. శృతి, స్మృతి, పురాణములు మాటవదలి అనుభూతియందు వీనిప్రాశస్త్యము విశేషముగ గనిపించుచున్నది. కనుకనే వీనిని పాపించువారలకు మోక్షముకూడ గలుగదన్న నబద్ధమేచున్నది! కనుక ముఖ్యముగ సేవించువారల కణిమాద్యష్టసిద్ధులుకూడ గలుగుచున్నట్లు సిద్ధులచరిత్రలను మనము వినుచునేయున్నాముగాన సర్వవిధముల సేవన దేహమందుండు ప్రాణవాయువేమనకు పాపించతగినదని అర్థాత్సిద్ధమగుచున్నది. వీని యుపాసనాక్రమమును ప్రమాదించకుండునటుల స్థలాంతరమందుప దేశించుచున్నాను.

మఃశిద్ధీపి ద్వితీయోధ్యాయః

యోధర్తాచ విభర్తి భూతనికరః సర్వేంద్రియగ్రాహకః
 సర్వానర్థవిషాకుల స్సురుచిరాభ్యాసేష్టసిద్ధిప్రదః
 సర్వోత్కృష్టఫలప్రదః కృతిధి రూం సర్వేశ్వరత్వప్రదః
 బ్రహ్మసౌకిల్యోచరః ప్రియతమః సేవ్యః సదాయకృతః ॥ 6:

శ్రృతిః — భర్తాసన్నియమాః శోభిదర్తి ' అనునట్లు సమస్త
 జంతుసమూహము నేప్రాణవాయువు తానధికుండై భరించుచున్నదో!
 గాఢసుషుప్తియందు సమస్తేంద్రియ వ్యాపారములను తనయందు
 లయముచేసికొనుచున్నదో! శంకరభగవత్పాదాచార్యః మధ్యప్రాణ
 సుషుప్తౌ మొదలగునవి చెప్పియున్నారు. సమస్త దుఃఖములును
 ప్రాణముతోనే ఉదయించుచున్నవి గనుక సర్వానర్థవిషాకులః అని
 చెప్పబడినది. చిరకాలాభ్యాసముచే సమస్తమణుల కోరికల నిచ్చు
 చున్నది. మఱియు మోక్షమునుగూడ నివ్వదగినదైయున్నది అనగా
 కేవలపంభికసిద్ధిఅయినవెనుక వాయువుతోపాటు మనస్సుకూడ సర్వ
 చును. అనగా గారణశరీర నాశకముకలుగును. అటుపిమ్మట మోక్ష
 ముగాకమరేమున్నది? ఇంతేగాక ఇచ్చవచ్చిన సర్వేశ్వరత్వసిద్ధికూడ
 నియ్యనగును. మఱియు నిదియె ప్రత్యక్షబ్రహ్మమని “శ్రృతిః సమ
 స్తేవాయో త్వమేవప్రత్యక్షం బ్రహ్మసి అని కలను గనుక యీప్రా
 ణవాయువే ముందు సేవింపదగినదని శిక్షావల్లియందు స్పష్టపడినది.

శ్రాడైకర్మణి శోభనే జపవిధౌ నిత్యైపి నైమిత్తికే
 యంప్రాణం సనిరుభ్యకర్మసకలం నాఽరభ్యతేవైదికం
 తంత్యక్త్యా కిముతద్భవే త్ఫలమహో! మూలస్య చేచ్ఛేదనం
 తస్మాత్తం పరమంవదంతి మునయః కర్మ త్రయేపుత్రమం॥౬౮

వైదికకర్మలగు, శ్రాద్ధాదులయందుగాని నివాహంది శుభ
 కార్యములయందుగాని జపాదులయందుగాని సంధ్యావందనాది నిత్య
 కర్మలయందుగాని, నైమిత్తికములగు కృష్ణాష్టమి, శ్రీరామనవమి,

విజయదశమి మొదలగువానియందుగాని, ప్రాణానాయమ్య అని ప్రాణాయామము చేయక యేపనియుఁజేయుటలేదు. అట్టి ముఖ్యమైన ప్రాణాయామ ప్రచారమావంతయు జనులు తెలిసికొనక కర్మలను జేయుచున్నారు. యే ఫలమున్ను కానరాదని, విసిగి కర్మలను విడనాడి సోమరులై, పైడితల్లికి, నూకాలమ్మకు గోడిపిల్లలను దెగనటుకుటలో శ్రోద్ధాభక్తులు కలవారలై చెలంగుచున్నారు. ఇట్టి మూలకారణమగు ప్రాణాయామమును వదలిన, నాయాకర్మలవలన ఫలమేమికలుగును? కనుక ఇదియె సర్వోత్కృష్టమైనదని త్రివిధోపాసనలయందును జెప్పబడినది. ప్రాణములతోనే సుఖదుఃఖానుభవము గాని, ప్రాణములులేని దేహమున కేమియునులేదు. శంకరులు శతశ్లోకీయందు.

‘ప్రాణా నూమతువ్రతం తశ్చృతిశిరసిమతం స్వాత్మలక్షణచాన్యత్ ||’

ప్రాణాయామవ్రతమే సర్వోత్కృష్టమైనదని శ్రుత్యంతములయందు జెప్పబడియున్నదని తెలియనగును.

సర్వేషామపికర్మణాంచ దయితే సారంభణామ్యుత్తమం
 మంత్రాంబోధి సముద్యతేందుశకలం యోగాబ్జకందంశివం
 వాగూపాఽఖిల వేదశాస్త్రకుహరం బ్రహ్మమృతసోతసం
 తద్వీజం ప్రణవం విదుగ్గదిదం సర్వేపితజ్జావయం || 69.

సర్వకర్మలయందును సారమైనమాటను జెప్పెదవినుము.

సమస్తవృత్తములనెడిమహాసముద్రములోనుండివెడలినదియు, సమస్తయోగసిద్ధులకు మూలమగునదియు, వాగ్రూపకమగు సమస్తవేదశాస్త్రములు, బయలుదేరుటకొక బిలమువంటిదియు, బ్రహ్మమృతమహానదీ ప్రవాహమైనదియు, ప్రణవమే, దీనివలన నేనును నీ

60

మణిద్వీపే ద్వితీయోధ్యాయః

బ్రహ్మాదిదేవతలును పుట్టుచున్నాము. ఓంశద్రుహ్మా ఓంతద్వాయః
ఓంతదాత్మా అని శ్మృతియుఁగలదు దీనితత్వము తెలిసికొనినవారలె
బ్రహ్మవేత్తలు. ఇంతకంటె తెలిసికొనదగినది జగత్తునందింకొకటి
గానరాదు.

ఛాందోగ్యశ్మృతీయండు విపులమున నీయుపాసన గురించియె
చెప్పిరిగాని వేరుకాదు. 5-న అధ్యాయము. 10 వ ఖండమందు,
సర్వేంద్రియములును బ్రహ్మగారి సన్నిధిని దమతమ గొప్పతనము
లను సిరపఱచుకొనుటకై నెల్లగా, ఆయన, మీలో నెవరు శరీరము
నుండి లేచిపోతే, ఆశరీరము చెడిపోయినదగునో వారు గొప్పవారని
చెప్పిరి. అంతట ప్రాణములుపోయిన నేశరీరము చెడిపోవునుగాని
చక్షురాదీంద్రియములు పోయిన బాధయేమున్నది! (సూక్ష్మీవారు,
చెవిటివారు బ్రదికినట్లు బ్రతుకవచ్చునుగాని శరీరముచెడిపోనేరదు.
ప్రాణము లాకారణముచే శ్రేష్ఠమైనవని సిద్ధాంతపడినవి. కనుక వీని
ఉపాసన గొప్పది. అయితే నిట్టిదానిని వదలి ఇతరమైన నానియొ
దులోకమునకుఁ బ్రవృత్తి కలుగుటకుఁ గారణమేమన? ఇది బహు
ప్రమాదజనకమైనది. అట్టి చిక్కులులేని మార్గము తెలసినవారలు
తక్కువగానుండుటచే దీనికి ప్రచారములేకపోయినదిగాని, అవశ్యకత
తక్కువయని కాదు. కనుక దీనిని ముఖ్యముగా జనులందరును అట్టి
మహానుభావులనాశ్రయించి, విషయము జక్కఁగ తెలిసికొని, ఇష్టార్థ
సిద్ధిని పొందెదరుగాక!

ప్రార్థనా చ్చపలాదు దెతి విషమె వాంఛా పదార్థై నృణాం
తత్తద్భక్తకవదార్థసంసితరసా తదాతువృద్ధి ర్భవేత్ |
తేభ్యస్తదీపుశాఖికా తువిపులా జిహ్వస్తి మూలం దృఢం
తప్రీత్యైలవణం తుకల్పితమిదం తద్వై నరాన త్తి చ || 70

మణిదీప్తిపై ద్వితీయోధ్యాయః

జీవులొనరించిన ప్రారబ్ధకర్మల మూలమున వానివానియందా శక్తి యదయించుచుండును. అందువలననే ఆ గుఱ జీవులు తినునట్టి పదార్థమందుండు రసవిశేషమువలననే ఆయాధాతుచృద్ధియయి వాని వలననే, కామకోపాధ్యక్షిషడ్వర్ణములనెడి, శత్రుశాఖలుగల, మహా నృక్షము బయలు వెడలును. వానికిజిహ్వేంద్రియమే దృఢమూలము, దాని యానందవృద్ధి చేయునదియే లవణము, అదియే నరులను దిను చున్నది. ఇక్కడ 'నరాన్' అని మనుష్యులను దినుచున్న దని చెప్పు బచే మానవులకే గాని తదతరజంతువులకీ ఉప్పుయొక్క ఉత్పత్తి వినియోగముతేలియను. అందువలనవానికన్ని బాధలులేవు మానవుని కున్నన్ని బాధలు పశుజాతికి కానరావు. అయితేకొంతమంది లవణము జీరణ క్రింది కలిగించునని చెప్పుదురు. అదియు వాస్తవమే గనుకనే గంపెడన్నము దాని పరికరమును జీరమైపోవుచున్నది. అది లేని నాడు అంతఆహారము దేహసోషణ కావశ్యకముకాదు. ఇంతెకాక అన్నమయగీంహి సామ్యమనః ఈశ్వత్తియొక్క తాత్పర్యముగూడ కొంతవివరించెద, ఏమన! ఎట్టి అన్నమును మానవుడు భుజించునో యట్టి వృత్తి పుట్టుచుండునని భావము. ఈమాట చెప్పినపైని, ఆశిష్యుని కీనంగతి బోధపడకపోగా గురువు శిష్యుని కీట్లు బోధించెను. 15 రోజులాశిష్యునిచే నుపవాసముచేయించి, ఆ 15 వనాడు శిష్యునియొద్దకువెళ్లి నాయనా! ఋగ్వేదము చెప్పుము, సామవేదము చెప్పుము అని యడుగ, నా శిష్యుడేమియుఁ జెప్పలేనని సంజ్ఞచేసెను అప్పుడన్నమును తినిపించి, అన్నరసము దేహమునఁ బట్టినవెనుక, మరలఁ బ్రశ్నించగాఁ బూర్వమభ్యసించిన విద్యలనన్నిటిని, గ్రీమముగాఁ జెప్ప నారంభించెను. అంతట గురువు చెప్పినదాని రహస్యమును తెలిసికొని, ప్రాజ్ఞతతో మెలగెను. కనుక లోకములో మానవులు భుజించు సాహారమునకును వారివారి అంతఃకరణ ప్రకృతికిని చాల సంబంధముకలను. బ్రాహ్మణులైనవారలు 'ధీయో

యోనః ప్రచోదయాత్ || అని ఎన్నో వేలసారులు గాయత్రీమంత్ర జపమొనరించువారలు బుద్ధివృత్తినిపాడుచేయు, మద్యమాంసములను, ఉల్లిపాయలను తినుచుండిన లాభమేమున్నది! అందువలన ఉత్తమ జాతివారలగు బ్రాహ్మణులెన్నడును నిషిద్ధపస్తువులను దినఁగూడకు, అటులనే, మన అభ్యాసమున కావశ్యకమనిగోధించిన, యమసియ మాదులను విడిచిన మనకునూ సంతేలాభముగాని విశేషలాభము కనబడదు. దీనికుదోహరణమేమనగా! ఎంత దివ్యోషధ సేవచేసిపప్ప టికిని పురాణజ్వరపీడితుడైనవాడు గేదెపెరుగు, గుమ్మిడికాయ పులును, పనసకాయ కూరలతో లెస్సగాభుజించి దివాస్వాపము చేసిన, నెన్నిటికైనను వానిరోగముకుదురునా! అటులనే యమనియ మాదులు, లేనివానికి కర్మలు అభ్యాసములును నెంతమాత్రమును ఉపచరింపజాలవు. కనుక అద్వైతరహస్యమును దెలిసికొనగోరినవారు యథాశక్తిని దాము భుజించునాహారములలోఁకూడ యుక్తాయుక్త విచారణతో జీంచుట కావశ్యకమైనవానినే తినుచుండవలెనుగాని, యధేష్టముగా దినఁగూడదు. నిద్యారణ్యః శునాంతత్పద్మశాంఘై వ కోభేదోఽశుచిభక్షణే అని చెప్పియున్నారు. అనగా సీతమేధ్యమును దినుచుండిన తత్పవేత్తకును గుక్కులకును భేదమేమి! అని వక్కాణించియున్నాడు. శంకరః, సిద్ధాంతసారసంగ్రహే

శరీరపోషణార్థీనస్య ఆత్మానందిదృక్ష్యతే
 గ్రాహందారుధియాధృత్వా నదీంతర్తుంస ఇచ్ఛతి || 71

అనగా శరీరపోషణము చక్కగఁజేసికొనుచు, నెవరాత్మాన లోకనముచేయ బ్రయత్నించెదరో వారు కర్రయను భ్రాంతిచే మొసలిని గొగలించుకొని, నదిని దాటుటకు బ్రయత్నించుమూర్ఖుని వంటివారని తాత్పర్యము. కనుక ఆత్మతత్వమును దెలియగోరువారు యమ నియమాదులను వదలిన నేమియలాభములేదు. అన్నయును సంశయములే జనించుచుండును. ‘సంశయాత్మా వినశ్యతి’ : — గీతా

లనణము మృత్యువని జెప్పటకొక నిదర్శనము జెప్పెద ఎట్లన !
 నృగాపీడితులైనవారు ఉప్పలెనిపప్పు లెన్ని భుజించినను చీముపట్టదు
 ఉప్పతినినవెంటనే విషమించును. మరేమికావలయు? అందువలన,
 లనణమె మృత్యురూపము హఠయోగప్రదీపిక లనణంస్తరపంచా
 ఙ్గము -వర్జయేత్ అనిగూడగలదు.

తత్త్వక్వాల్వణం యమాచ్చనియమాఛ్ఛాంతాంతరంగోభవే
 ద్దీరసనితమన్మథః క్రతుమయోనా పెక్షతేతాకికం
 జౌదాసీన్యమువేత్వ్యవశ్యేతిభునం మృత్ప్రిండుతుల్యం ఘనం
 సాధ్యంనై తదనంత జన్మసుకృతోద్బోధం వినాప్రాశీనాం॥72

అట్టిమృత్యురూపకమగు లనణమునునదలి యమనియమాదు
 లుకలవాడై శాంతాంతరంగుడై మహాధీరుడై “ జితైరసేశితం
 సర్వం ” అనున్యాయరీతిని జితనున్మథుడై తాకికమందుదేని సపే
 షించక యుదాసీనభావమును గనపఱచుచు స్మియమైనవానియగుదు
 విహరించుచు (కాకాక్షీన్యాయమును కనపరచుచున్నవాడై) కేవల
 బ్రహ్మమై ఉండిపోవును. కాని ఇదిఅంతయు జెప్పితినిగాని యిట్టి
 స్థితి అనేక జన్మలయందొనరించిన పుణ్యపరిపాకముచేతనేగాని సుల
 భసాధ్యముకాదు.

వృక్షాణాం చిరజీవినాం చిరధృతం యుక్తంఫలంభక్షణే
 స్నిగ్ధం శుష్కకపాలమధ్యపిహితం దత్తం ప్రకృత్యా స్వయం
 శాఖాశూన్యతరోస్తు సన్యమతులం సర్వర్తులభ్యంపునః
 తత్సర్వం యదిసాత్వికం చయకృతః క్షీహస్యవాపుష్టిదం ॥73

భోజ్యవస్తువిమర్శను పరమశివుఁడు మనకుపదేశించుచున్నాడు
 చిరకాలముండు వృక్షముల ఫలములన్నిటిని మనమారగించవచ్చుచు
 గింజపైగుంజుగల మామిడిపండు, పనసతోన ఖర్జూరపుకాయ సపోటా

మొదలగునవి, పొట్టనిండించుకొనుటకుతప్ప బలముచేయునవికావు. గింజలలోపలనుంచుపప్పులు, ఆయావృక్షముల కంఠరూపములేగనుక అవి శరీరమునకు విశేషబలమును వృద్ధిచేయును. వీనితోఁనుల్యమైనవి, పెసలు, శెనగలు, గోధుమలు, అయిన కావచ్చునుగాని వాని వృక్షములుచిరజీవులు కావుగనుక అంతశక్తివాటియందునుండునని యనకూడదు. ఇక శరీరమును విశేషముగ బోషించునవేమన! పెంకులోపల దాచఁబడినపప్పు లనఁగా, గొబ్బరికాయ జీడిమామిడిగింజ, బాదంపిస్తా అకరోట్, వేపగింజ, జాశికాయ, మొదలగునవి, మిక్కిలి బలమునిచ్చునవి. స్నిగ్ధం=అనుటచే, గట్టిగనుంచునది చమురుగలది యనిగూడ అర్థము. వానిలోశాఖాశూన్యమైన, కొబ్బరి, ఖర్జూరము, మొదలగునవికావచ్చునుగాని “సర్వీర్తులభ్యం” అనిచెప్పబడుటచే ఖర్జూరము కాజాలదు. ఇంతేకాక చిరధృతం అని చెప్పటచే చెట్టును చిరకాలముండనోపు సస్యములని ఊహించకతప్పదు. ఇదిన్ని గాక చెట్టునుండి కోయబడిన పిమ్మట చిరకాలము ఇంటిలోనిల్చి వుంచినను, చెడిపోనటువంటివనికూడ తోచుచున్నది. వనసపండు, మామిడిపండు విశేషకాలముండనోపవుగనుక అంతవ్రశస్త్రములుకావు సమూలము తినదగిన అంజూరా మంచిదని వప్పుకొనవచ్చును పండు లోవివేష బీజములుగల పండుసమూలము బలమునిచ్చును. ఏకోత్తర వృద్ధిగచేర్పబడిన త్రిఫలత్వక్కులును మంచివె అయిన ఆహారముగ తినజాలముగాని స్లీహమును బోషించును. పైత్యాధికముజేయు వస్తువులన్నియును యక్ష్మతునుబోషించును. పైత్యాధికమును నివర్తించుటకు వేపగింజలపన్నును తినిన పరమోత్కృష్టముగనుండును. శరీర ముగదెట్టి వికృతిని జనింపజాలదు. అల్పాహారముతోనే శరీరమును గాపాడగలదు. దత్తంప్రకృత్యాస్వయం అనగా సృష్టియందుపుట్టినది పుట్టినట్టుండవలయునేగాని కాల్పుల సంస్కరించుట మొదలైన పనులు చేయరాదనియర్థము. శాఖాశూన్యతరోః అని వక్ర్యాణింతు

మణిదీప్తిపె ద్వితీయోధ్యాయః.

టలోఁగొంత విశేషమున్నట్టు తోచుచున్నది. ఏమన! శాఖాశూన్యమైనవృక్షముయొక్క సారమంతయు విశేషమాకులలోనికి శాఖలలోనికి బోక యావత్సారము ఫలములలోనికే ప్రవేశించును అందు కని వార్జిట్లు వక్కాణించినట్టు కనపడుచున్నది కనుక బుద్ధిమంతులగు వారలందరు నితరమైన పదార్థములనఁగా, వేరు శైవగ, పెసలు గోధుమలు మొదలయిన కాయధాన్యమును ప్రవేశ్యించితినియు, నితరములయిన పచ్చికూరలు, మొదలయినవి, దుంపలుకాల్కుకొనిగానిపచ్చివిగాని తినిచూచి వానివాని తత్వము తెలుసుకోవలయునని సాఅభిప్రాయము. సృష్టింపబడిన పదార్థములన్నిటిలోను పెంకులోనలనుండు గింజులపప్పుచాల బలమైనదగా నాకు స్వాసుభవము వలన బోధపడి యీవిధముగ వ్రాసితిని. వీనిలో సంసత్సరమాంతయు చెట్టునువీడక కపాలముమధ్యమున గుంజులు ధరించిన మాకేడుపండు వెలగ పండు నందుండు దేహపోషణశక్తియు సాత్విక లక్షణమును రెండవదానియందగపడుటలేదు. ఈఫలము 1 సంసత్సరమువరకు చెట్టునందుండును ఇతరఫలములింత కాలము చెట్టునంటియుండ చాలవృకనుక దీనికంత యశస్సుకలదు. శ్రీసూక్తం, ఆదిత్యవర్ణితపసోధిజాతో వనస్పతిస్తవ సృక్షోధలిప్వః, అని చెప్పబడినదిగనుక సర్వోత్కృష్టమైనది బిచ్చము తప్ప మఱియొకటికాదు. కసిత్థంసర్వదావధ్యం కదళీనకదాచన అనుటచే కసిత్థమునట్టిదే. ఇంతేకాకలోకములో సాత్వికమై యకృత్ప్రహము (liver and spleen) లకు బలముచేయు నాహారములన్నియు దినఁదగినవి. యేఆహారలోపముచే శరీరము చెడునని బుద్ధిమంతులను కొనగూడదు శరీరములోని యీయకృత్ప్రహములునమముగ నుండువరకు దేహమందస్వాస్థ్యముండనేరదు. ఇవి అన్యోన్యశ్రీయలు బ్రహ్మశక్తులవంటివి (negative and positive) లనంటివి. కనుక యీ రెంటిని మనము కాపాడుకొనగలిగినచో శరీరమునకు రుగ్మతయనునది చేరచాలదు ఆయాసము, నీరసము, బడలిక మొదలగునవి అడ్డు

మఃశిష్యపె ద్వితీయోధ్యాయః.

లేవు. ధృఢప్రయత్నముతో నేకార్యమైనను సాదించగలడు. శరీర దాష్ట్యములేక యేపనియు మానవుడు చేయంజాలడు కనుక శరీరమా ద్యం ఖలుధృసాభనం మనునట్లు ముందు శరీరమునే చక్కగ గాపాడవలయును. అనిన! దానికీష్టమైన వస్తువులతో మేపుటకాదు. ఏది టై మమో అట్టివానితోనే పోషించవలెనుగాని అట్టైమములగు వస్తువులతో మేవఁగూడదు. అట్టివానికెల్లప్పుడునాధివ్యాధులంటియుండును. శరీరసుఖమతనికి స్వస్థమందైనఁగానఁబడదు. ఇఁకమనస్థిమితమునర్వ కల్ల గనుక “ మానవులెన్నడును దేహస్వాస్థ్యమును, మనస్థిమితము నుఁ జెరచు యాహారసేవ జేయరాదు. గ్రంథ విస్తార భయముచే సొంతటితో విరమించుచున్నాను. ఈశ్లోకము శంకరభగవానునివాక్య మగుటచే గంభీరార్థము కలిగియున్నట్లు తోచుచున్నది. గనుక బుద్ధిమంతులూహించుకొనవలయును.

సర్వజ్ఞోసి నవిస్తరం కథయమె నాఽన్యోభవాద్యుగ్విభో?
 కేనాఽమీదురితేన పంగుబధిరా అంధాశ్చమూకాః కథం?
 పుంశ్చల్లోయ్య మృతభర్తృకా స్స్వపతిభి స్త్యక్తా అవీరాఃకథం?
 యోషిద్వేషగరాః కథం సుపురుషా మ్షండాభవెయుఃకథం॥73

ఓమహానుభావా ! పరమశివా ! నీవంటిచర్వజ్ఞుడు డింకొకడు కానరాదు కనుక నీవు నాకీక్రిందియంశములను గూర్చి సరిస్తరము గాఁ జెప్పవలెను.

1. ఏపాపముచేసిన లోకములో మానవులు కుంటివారగుదురు
2. చెవిటివాడగును.
3. గుడ్డివాడగును.
4. మూగివాడగును.
5. ఆడవారు వ్యభిచరించువారగుదురు.
6. వితంతువులగుదురు.

7. భర్తయున్నను ఆభర్తచే వదిలివేయబడినవారగుదురు.
8. ... పతిపుత్రులు లేనివారగుదురు.
9. ... ఆడువేషమువేసికునితిరుగు నపుంసకులగుదురు.

శ్లాఘ్యైకర్మణి విఘ్నకృన్నరపశుర్దాదోతపంగుశ్చివే!
 స్వాద్యోగురునిందకస్తుజనసీహంతావిలుప్తక్షణః
 మూకత్వం శృతితస్కరస్యవిహితంయఃకామసీవిప్రకృ
 ఛైల్పూషఃసభవేత్పరంకుపితయూషంశశ్చశ్చస్తయూ॥73

ఓ! మంగళప్రదమైత దేవి! చెప్పుచున్నాను వినుము.

1. సత్యైర్మాణములు, దేవాలయప్రతిష్ఠలు మొదలగుశుభ కర్మల కడ్డుదగిలినవారు కుంటివారగుదురు.
2. పెద్దలను నిందించినవారు చెవిటివారగుదురు.
3. తనతల్లికపకార మొనరించినవారు నేత్రోగులగుదురు.
4. శాస్త్రములను నితరులకుజెప్పక దాచుకొని, శిష్యులను భాధించువారు మూగివారగుదురు.
5. తనభార్యకపకారముచేసినవారు ఆమెచేదీప్రముగ శపింపఁ బడినవారై, శైలూషులు, (అనగా తనభార్య చెల్లెలు మొదలగు వారలను యితరులకిచ్చి జీనించు తుచ్ఛజీవనులు,) నపుంసకులునగు చున్నారు.

యస్మాద్ద్వీం నవయావనాం స్వగృహిణీం కాలే త్యజత్యాగ్ర
 హత్

సస్యాత్త్రిమృతధర్తుకా బుధజనచ్ఛైతా చకుష్టిభవేత్
 మూర్ఖాలః పితృహోఽపత్యరహితో ద్రోహీ సురాపఃక్రిమిః
 మాండవ్యస్యకదా స్మృతా యదితతశ్శిష్టం స్వయం జాన్యసి

6 ఎవడు యోగ్యురాలగు తనభార్యను, యశాచనకాలమందు నిశ్చేతుకముగఁ గోపముతో వదిలివేయునో వాఁడు వితంతువగుచు న్నాడు (అదుష్టాం వినతాంభార్యాంశ్చోపనయః పరిత్యజేత్ సస్త జస్మభవేత్స్త్రిత్వం నైశవ్యంచ పునఃపునః, అని గౌతమవాక్యము

7. పెద్దలునుహించువాఁడు మహామేహారోగములుకలవాఁడగును, (venereal diseases)

8. తండ్రికపకారమొనరించిన నాడు మూర్ఖుగోగ్రస్తుడగును.

9. దోహి సంతానహీనుడగును అనఁగా సంతానము కల్పినప్పటియెఱువాడనిగాని, నిస్సంతుడనికాదు.

10. కల్లుత్రాగినవాఁడు కీటకమగును. నేయేల మాండవ్యుని కథ స్మరించినయెడల మిగిలినదంతయు సీకే తెలియగలను. ఈమాండవ్యుడను మహర్షి చిన్నతనమున గాలిలో నెగురు తూసీగలతోకలలో పుల్లలుగుచ్చి పైకెగరివేసెడివాఁడు దానంజేసి యతనికాజన్మమందే యాసనమందు గునపము దిగవేయబడినది. ఇదియే మనకర్మ విపాకమందలి రహస్యము.

భుక్తాన్నైస మతోద్ధత స్సువయసా పిత్రార్జితోరుశ్చి గా--
కాంతాం దృష్టిపథంగతాం పరసతీం ధ్యాయన్సునస్తాంపునః
కామీస్యాత్పురుష స్తద్ధై వకులటా నారీచ దుష్కీంచయ
సారంకై స్సహకిందమో మృగవపుః క్రీడ స్వతఃపాంచునా||75

సంకతము మత్తును కలుగచేయు పదార్థములఁదని పెద్దలు సంపాదించిన ద్రవ్యముచే మైమఱచి “ యశాచనం ననసంపత్తిః ప్రభు త్వమవివేకతా ప్తకైకమవ్యనర్థాయ ” అనురీతిని సుందరాంగియగు నితరుని భార్యను సదాధ్యానించి పురుషుడు కాముకుడగును. శృతి, తదేవసక్తస్సహకర్మణై తి లింగంమనో యత్రనిసిక్త మస్య, స్త్రి యిట్టిదుష్పితవల్లనే కులటయగును. ఇందుకునిదర్శనము చెప్పెద.

పూర్వము కిందముడనుమహారి మానవశరీరముతో వ్యభిచరించిన
 రహస్యము కావలసినచుట్టచే తృప్తితీరక లేడిసూపమును దాల్చి
 తేళ్ళగుంపునఁజేరి విహరించుచుండగా పాండుమహారాజుచే సంహరిం
 పఁబడెను. గాన మహారి కె నను దుర్వృత్తి కలిగిననూత్రానక్షమా
 ర్కణము లేకపోయెనుగదా!

లుబ్ధస్వాస్థ్యపరాయణాః పరధనం లబ్ధాకుసీదోద్భవం
 త్సుద్భాధాకుల పుత్రదారసహితాః త్సుద్భాధాపతిధృవం
 యైతకర్మరతా వినై వమననం కుక్షింభరా వేత్సైః
 జ్ఞానీ కర్మనిరానకశ్చ ఖలపూ ర్ద్వాభ్యాం ధనీభూపతిః॥76

లుబ్ధులై స్వాస్థ్యమునేకోరి యితరులధనమును వడ్డీవ్యాపారము
 దు హరించి నీచులై యాచక జీవనముచేయువారలై ఆకలిచే బాధ
 పడుచుండెడు భార్యాదులతోగూడుకొని పాపకృత్యముం జేయుచు
 న్నాడు “ కుసీవాద్ధార్మ్యం ” అనే న్యాయమున నగుదురు. కేవల
 కర్మనిరతులై జ్ఞానవాసనలేనివారు సౌఖరీ జీవనముచేయువారగుదుగు
 కర్మలనుతూలనాడినట్టి లోకనంచకుడగుజ్ఞానినని తిరుగువాఁడు పెంట
 లూచ్చువాడగును. కర్మ, జ్ఞానములు రెండును కలవాడు, ధనవం
 తుడై రాజగుచున్నాడు (యీసంగతినే నేనువ్రాసిన ఘటకదర్శన
 మందు విపులముగ వక్కాణించబడినది.) చక్రీనేమి క్రమముగ ధన
 వంతులు తిరిగి దరిదురిలగుచున్నారు.

సింహోత్పత్తి కథాంచమే వదవిభో?యుగ్మంకథం? స్త్రీపుమా
 న్వక్ష్యేఽహం తనవిస్త రౌ సుభ గెగుహ్యం తదాక గ్ణ్యతాం
 భుక్తంపసురన స్త తోసురుధిరం మాంసం చమెనోస్తి త
 న్మజ్జాస్యాత్పురుషేచ శుక్రీమబలాదేహే తథా శోణితం॥77

ఈ ఏకాంతమండపమందు సావధానముగనాసీనులయి య్వీర
 తీర్ణ్యులనేక కథలనుచెప్పకొనుచున్నారు. కథాసరిత్సాగరమంతపా
 వీరి కథాలాపములేకనుక ఇది అధిక స్రాసంగముకాదు.

మణిద్వీపే ద్వితీయోధ్యాయః

సిమ్మల గర్భోపనిషత్సారమగు పిండోత్పత్తిని గూర్చి పృ
శ్నించగా శివుఁడు త్రమిచ్చుచున్నాడు. జీవులు తిన్న పదార్థము
తయు మొదటరసరూపకముగమారి దానిలోనుండి రక్తమై మరల
నది మాంసమై యెముకలై తరువాత మేధస్సై సిమ్మల మజ్జయై
అదియే పురుషునిదేహమందు శుక్రమగుచున్నది. స్త్రీదేహమందది
రజస్సగుచున్నది. ఈసంగతినై వైద్యశాస్త్రజ్ఞులు సప్తధాతువులని
వాడెదరు.

సంయోగాత్కయించ బుద్ధుడనిభం స్యాత్సప్తరాత్రోఽపి తం
మాసా ర్ధేన చ పిండరూపమనఘం మాసేన తత్కర్కశం
ద్వాభ్యామేవ శిర స్త్రిభిశ్చ చరణౌ గుల్ఫం చతుర్భుః కటిః
పృష్ఠం పంచభి రిందిరియాన్వితవపు ష్షడ్విస్తతః పాణివాన్ 78

అశుక్రజన్మలచేకచే 7 రాత్రులున్న యెడల ముద్దుచుగును
15 దినములలో సింహరూపమును దాల్చును నెలరోజులవెనుక అది
కణినమగును. రెండునెలకు శిరస్సేర్పడుచు శివనెలలో కాళ్ళేర్పడును.
4 మాసములకు తొడలేర్పడును జఘనము, వెన్నెముకలు, 5వ మా
సమందేర్పడును. సమస్తేంద్రియములును 6 మాసములకేర్పడును.
సిమ్మలను బ్రాణవంతుడగును.

లబ్ధాంగేంద్రియవాన్కమేణ జననీ భుక్తాన్నపానాదిభి
స్సంతృప్త శ్శిశురైః కైః ధచరమెకాలతగుర్భాశయై
దుఃఖాశ్చై పతితోహమిత్యనుపదం క్రోశన్మృరన్ప్రాక్తనం
దేవాన్నిష్క్రమణాయనౌత్యుదరతో జీవః పురీషంగతః 79

7 మాసములు పూర్తియగునప్పటికిఁ దల్లి యారగించినపదా
ర్థములచేఁ బోషించబడి చివరకాలమందీ క్రిందిరీతిని దుఃఖపడు
చుండును.

‘అహోదుఃఖోదధామగ్నీ నపశ్యామి ప్రతిక్రియాం|
యదియోన్యాః ప్రముచ్యేహంతత్ప్రసద్యే నుహేశ్వరం||

అని గర్భోపనిషత్తునందు కలదు. ఇట్లు దుఃఖించుచు బూర్వ
బున్యదుష్కృతములం దలంచుచు మూత్రోపురీషములందు పొర
లును నాగర్భస్థశివు దేవతాపార్ధసలఁ జేయుచుండును.

స్త్రీపుంభేదమితోబ్రహ్మీమి పురుషో రేతోధికత్వాత్పునః
స్త్రీచా ప్యుత్తమశోఃశితాధికవశా త్సామ్యే ద్యయో ర్న
ద్వయం|

గర్భాగారగతానిలాహతమిదం యుగ్మం సమం వాఽనుమం
దంపత్యో స్సుఖసంగమోయదినచే దంభశ్చ కుబ్జ శ్శిశుః||

ఇక స్త్రీపురుషుల యుత్పత్తి క్రమమును జెప్పెదనినము.
నేతోధికమైన పురుషుడగుచున్నాడు. రజోధిక్యముచే స్త్రీ అగు
చున్నది. గర్భస్థవాయువుచే నాగర్భాశయము, రెండుభాగములగు
టచే గవలలుజనించుచున్నారు. ఆకవలలుకూడ పైనచెప్పినీతిని
స్త్రీ పురుష శిశువులగుచున్నారు. దంపతులుసంయోగమందు సుఖ
ముగనుండలేని (గుడ్డివారు పొట్టివారు పుట్టుచున్నారు) ‘కుబ్జా
వామనాజాయంతే — అని చెప్పబడియున్నది.

యద్యత్కర్మకృతం సృభిస్త్రీకరణై స్తత్సామ్యరేతస్సించాం
పంచత్వంగతదేహినః క్రమవశా త్సాక్ష్యం శరీరం గతాః|
అభ్రాంమేఘమథో జలంచప్రధినీం లభ్యా పుమాంసంస్త్రీయం
భూయస్తే ప్రభవంతి ఛాందసమహాపంచాగ్నివీద్యైవహి||

నరులచే, త్రికరణములచేత నేయేకర్మలు చేయబడినవో
వాని కనుగుణ్యమైన పుంజంతుశరీరములను బొందుటకుమృతినొందిన

మణిదీప్తిపె ద్వితీయోధ్యాయః.

జీవులందరున్నా సూక్ష్మరూపమునుదాల్చి ఆకాశమందుఁగల Vapour తోఁజేరి వ్యాసనూత్రము, తదంతరప్రతిపత్తౌ రంహతి సంపరిష్కృతఃప్రశ్ననిరూపణాభ్యాంఽత్ర్యాత్మకత్వాత్తుభూయస్వాత్ అనినట్లు మరియు యాభిరాదిత్యస్తపతిరస్మిభిస్తాభిః పర్జన్యోవరతి అని చెప్పబడినరీతిని, ద్యువర్జన్యపృథివీ 4 పురుష, 5 యోషిత్తులను పొంది మరల జనించుచున్నారు. దీనినే పంచాగ్నివిద్యయని ఛాందోగ్యోపనిషత్తునందు వర్ణింపఁబడినది.

ప్రార్థం భలు దుస్తరం తవ చ, మే కింమానుషాణాంపునః తద్దేవం పశుబుద్ధయస్తుసతతం త్వాం మాంచ నిందంతివై యచ్చీర్ణంకరణైస్తదేవ కరణైర్భుంకై శుభంవారిశుభం, కింవా? స్వత్రీహికారణం, తవచమే కిందూషణంపావని!!

సమస్తమైస దేహధారులకును నీకునునాకునుగూడ ప్రార్థమ నునది,దాటుటకుశక్యముకాదు. అట్టితరి,మూర్ఖజనముదైనమనియును సీపనుగ్రహించితివి కావనియును నేనుకూర్ముగ సుంటిననియును, దూషించుచున్నారు. వారువారు వారిత్రీకరణములచేతను, ఏస సు కృతదుష్కృతములనుఁ జేయుచున్నారో, వారు, వారి త్రీకరణముల చేతనే ఆయాకర్మఫలము ననుభవించు చున్నారగుని, దీనికెవరు కారణము? నిన్ను, నన్నేల నిందించవలయును? “కాయైనై వతుకాయీ కం” అనున్యాయ ప్రకారమాయా కర్మలవేగము నడువవలయున్లు కాని దాని నితరులెవరును మరలించలేరు.

ఇత్యుక్త్వా విరరామ ఖండపరశు స్తాస్తాః పవిత్రాః కథా శ్చ్యుత్వా తాస్సకలా నసంద లలితా తత్యాజ నింహాసనం! తామాంబ్య ముదాన్విత స్సరభనం ధీరం దినాంతే ప్రభుః చైత్యోద్యానమియాయతైస్సహచ్ఛరైఃకీర్తారథ ముత్కంఠయా!

మణిద్వీపె ద్వితీయోధ్యాయః

అంతట నాపరమశివుడు చెప్పిన పవిత్రకథలన్నిటిని యాదేవి విని, సింహాసనమునువదలి దిర్బారునుండిలేచెను. వెంటనేఆయన, ఆ మెచేతిని బట్టుకొని, సాయంకాలమగుటచే తన చెలికాండ్పుతోగూ డినవాడై విఠోదార్థముతోటకు షికారుబయలుదేరెను.

దేవీబాలార్కవర్ణా నిరుపమవిభవా హంసపక్షాధిరూఢా
 స్వైరంవాతోద్ధతస్యైస్త్విషయవిషధరై స్థాపితాకామరూపా॥
 గాయంతీ చెటికాభి ర్ణుతకధిమితెత్యుగ్నివాదిత్రోఘోషైః
 కామేశేనావరూఢే శతదళకమలే కందరే క్షీడతేసా॥ 83

లేతనూర్యునికాంతిగల ఆచిచ్ఛక్తి మహావైభవముతో హంస వాహనముకలదై, కామరూపియై వాతప్రేరితమగు, సర్పములనెడి, విషయాదులతో నాడుచు కామేశునితో శతదళకమలకారముగల అంతఃపురమందు బాడుచు, నాడుచునున్నది. అధ్యాత్మికార్థముకూడ దీనికీగలదు. ఆఅర్థమింగ్ంధము సాంతముగాఁచదివినయెడల వారికే బోధకాఁగలదు.

ద్వితీయోధ్యాయము సమాప్తము.

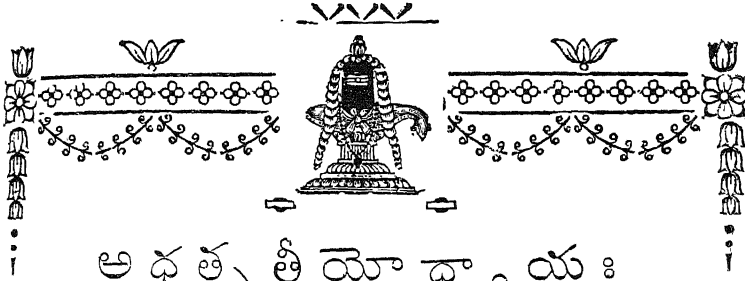

అవతాఢక.

ఈతృతీయాధ్యాయమందు శృత్యనుసారము, (sciences)సర్వ మతములు నద్వైతములోనికి ననుభవసిద్ధముగా నుఖబోధకమగునట్లు వివరించుచున్నాడను. మనగ్రంథములన్నియు, అహంబ్రహ్మస్మి, సర్వం ఖల్వీదం బ్రహ్మ, తత్త్వమసి, యను మాటలను జెప్పచునేయున్నవి. కాని అది అనుభవమునకెట్లు సరిపడునో యాయంశమెక్కడను గానరాదు. దానిని కొంతతేటపడునట్లు చెప్పచున్నాను. ఇందువాస సాపద్ధతియు మఱికొన్ని సాంకేతిక పదవిమర్శయు సమన్వయము చేయబడుచున్నవి. ఇది నిధిధ్యసనాధ్యాయము.

ఈగ్రంథమంఛు ప్రాస్తావికశ్లోకములలో గ్రంథకర్తచేసిన రెండవప్రతిజ్ఞ ఈదీపముయొక్క స్మరణమాత్రముననే తమతమ చైతన్యచింతామణిని పొందగలరనినమాట యీ శి వఅధ్యాయము ప్రతిశ్లోకమందును కనబడుచుండును.

—(: . 0 . :)—

యా శక్తి స్సృజతీహావిశ్వమఖిలం సృష్టం చుయాధార్వతై
 యస్య మేవలీయతే పునరిదం యాకీర్త్యతై శాశ్వతీ
 సాశక్తిస్సముదేతి చిత్తజలధౌ రాకాసుధాంశుర్యధా
 కర్తవ్యం కీమహాస్తి కాంక్షితమహా! ధన్వోస్మి ధన్వోస్మ్యహం

ఏమహాశక్తి బ్రహ్మను స్వాధీనముచేసుకొని యీజగత్తు నం
 లటిని తనయిష్టానుసారము సృష్టిని జేయుచున్నదో! తిరిగి ఆసృజించిన
 దానిని తాను భరించుచున్నదో! యేసర్వశక్తి యందు మరల సృజింప
 బడినదంతయు లయమగుచున్నదో! యట్టి చిచ్ఛక్తి నాహృద రూకాశ
 మునందు పూర్ణి మాశశాంకునివలె నుదయించుచున్నది. నేనుచేయు
 నదేమున్నది! కోరతగినదేమున్నది! ధన్వడనై తిని! కూటస్థునిసీతియు
 ప్రకృతిలక్షణమును తెలిసినపైని చేయునదేదియునులేదు. శృతిః
 వాచారంభణం వికారోగామధేయం మృత్తికేత్యేవసత్యమను సృతి
 వాక్యమనుభవమునకు నన్నినది తాత్పర్యము.

రక్తాంభాధిసరోజమూలజనితా ఖద్యోతచంద్రానల
 స్ఫూర్జస్తేత్రమనోహరా చభవనె యాప్రాణిజీవాభిదా
 సోదేతి ప్రసథం మమాఽ ద్యదహారాకాశే సుధాంశుర్యధా
 ప్రత్యూహాభ్రీశతం ప్రమృష్టమధునా ధన్వోస్మి ధన్వోస్మి
 స్మ్యహం॥ 2

రక్తాంభోధనరోజమూలజనితా అనఁగా= హృదయకోశమున కేలగము, ఎట్లన- జంతువులారగించిన పదార్థము రసమై, రక్తము క్రింద మారునప్పుడిచ్చట నుండియే శరీరవ్యాపకమగును. శృతిః- శతంచై కాచహృదయస్యనాడ్యః అనికూడకలదు. వైద్యసాంప్రదాయముకూడనిదియె. ఇంతేకాక, యేదయిన అకస్మికమగు విపర్వాస్తాశ్రవణమైనప్పుడు ముందు గుండెర్పులుమనును. అనగా life centered అనినిశ్చయింపవచ్చును, అందువలననే దేనిభాగవతముండలి ఒకశ్లోకమందు రక్తాంభోధనపోల్లస దరుణసరోజాధిరూఢాకరాజ్జి అని కూడగలదు. మఱియు యోగశాస్త్ర సాంప్రదాయ ప్రకారము మన దేహమందలి పట్చక్రములలోను 5 చక్రములు, ఆహారములు అనగా మణుచుటకవకాశముకలవి. హృదయ పద్మము మాత్రము నాహారము. అనగా మణుచుట కవకాశము లేదనిభావము. మననాశే మాటాడినను గంభీరార్థముతో మాటలాడినారుగాని వ్యర్థాలాపము లుచేసియుండలేదు.

ఇట్టి స్థానముమందు బుట్టినదై, సూర్యచంద్రాగ్నులు నేత్రములుగా కలదై, ప్రాణులయొక్క జీవరూపమును దాల్చియున్నది. అట్టి చిచ్చుకీ నాదహారాకాశమందు, రాకాసుధాంశునివలె నుదయించుచున్నది. అత్తరి, నాలంతరాయమేఘములు తొలగిపోవుచున్నచి నేను ధన్యుడనైతిని.

పతంజలి అంతరాయములను! వ్యాధిస్త్యాన ప్రమాదాలస్య విరతిబ్రాంతి చిత్తవిక్షేపకరాస్తాంతరాయాః అని అభ్యాసకునికిగలుగు ంఘ్నములు తొలగి పోయినవి, లోగడ కేవలప్రాణములనే యుపాసించిన జాలునని చెప్పినట్లు కనబడుచున్నదే ఇక సీదేవతాధ్యాన మెందులకనిన నిదియు నుండితీరవలెను. ఇట్టిదాని సహాయములేని యెడల, అంతరాయములు చాలగగలుగగలవు. ఇది నాస్వామి భవఃసుతోః జెప్పుచున్నాను. నాఅభ్యాసకాలమున నాకెన్ని బాధలు

మణిద్వీపే తృతీయోధ్యాయః

కలిగినవో వానినన్నిటిలోనుండియు నేనెట్లు దాటఁగలిగితి నో యీ సంగతి నాకే తెలియు కనుక యిట్టి మంత్రోపాసనకూడ ఉండయ్యేతీర వలెను. లేనియెడల గాంధీమహాత్మునకు కలిగినట్లు ఇక్కట్లు రాక మానవు. ఆయనకీట్టి లోపమొక్కటియె యుండుటచే నన్నిచిక్కులు పడినాఁడు.

రాజ్యంప్రాప్తముమె? హిరణ్యనిధిరవ్యజ్ఞానదారి ద్వను
తైనై వాహముదారధీవిలసితః కీర్తిత్యాఘ స్వర్గాదికాన్
ప్రాప్తోస్యద్య మనోహరాంశ్చ వివిధా న్భోగాస్యధేష్టంశివే!
కోవానోస్యధికభాగ్యవాన్హి మద్భృతే ధనోస్మిధనోస్యహం

అప్పీతిస్వారాజ్యం అని శృత్యుక్తంఁగితిని నాకు స్వారాజ్య ప్రాప్తి కలిగినది. మరియు నజ్ఞాన దారిద్ర్యమును పారఁదోలు బం గారుగనికూడ దానితోఁబాటు దొరికినది. దానిచే నేను మిక్కిలి సాహసముకలవాఁడనై స్వర్గాది లోకములనుకొని, మనోహరమైనట్టి అనేకభోగములను యధేచ్ఛగా బొందియున్నాను. నాకంటె మరి భాగ్యవంతులెవరు ! ఇట్లు నాలనుభవమందుగల, తృప్తితోఁ బారవ శృతకలిగిఇట్లు మాట్లాడితిని, కాని, దీనికి, పెద్దలగువారలపార్థము చేయకూడదు.

నాదాతీతమతీందియం స్పృటరసం ధ్యానై కసాధ్యం నిజం
బాతుం రూపమిదంతయా నచతురా శ్చక్రైస్సుమెఘాఽనిః
గూఢార్థప్రీతిపాదకా న్యుపనిషద్వాక్యాని చాహంధియా
స్వాదేచానునయంతి తత్ప్రమఖిలం జానామిధనోస్యహంశ

అభ్యాసదార్ధ్యము కలిగినశిమ్మట రెండు శోత్రేంద్రియము లను రేండు వేళ్ళతోఁమూసి, వృత్తుల నంతర్ముఖముచేసి, చూచిన యెడల నొకనాదము ప్రీతిమానవునికి వినఁబడును. ఆనాదము నను

మణిద్వీపె తృతీయోధ్యాయః.

సంధాసముచేయుటయే నాదానుసంధాసమని చెప్పుదురు. ఇది రక
 ధాతువులయొక్క ప్రవాహాధ్వనియని నాలభిప్రాయము. రసస్వ
 రూపముగు బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము కలుగును. శృతి రసో వైసః
 రసం హ్యేవావయంలభ్యైఃనందీభవతి, ఇట్టి స్థితిని సమగ్రముగ దెలిసి
 కొనలేక మేధావంతులయిన పండితులగువారు భ్రమించి, గూడార్థా
 నభోధకములగునువనిషద్వాక్యముల కపార్థములనుజేసిచంస్కృతభాష
 బహు మెత్తనిదగుటచే తమతమ మతానుసార మన్వయించుచున్నా
 రు. కాని నేను నాఉపాసనా బలముచే నిజమును దెలిసికొని
 ఘన్యండ్లనైతిని. ఉపాసనా బలములేనివారే కేమియు తెలియదని
 యును, ఉపాసనాబలమున్న యెట్టి అపండితునికైనను తెలియక
 మానదనియును తాత్పర్యము.

గ్లాసూర్యాదివిషక్షభేచరగణకాంతం సవాతాహతం
 నోత్పత్తిస్థితినాశహేతుమ్మదితం స్వస్థానమాప్తం మయా
 తత్రోత్పన్న్యసమేక్షుధా సహితృషా గ్లాని ర్నచిత్తభ్రమః
 కింత్యానందరసం పిచామి మదృతే ధన్యోఽస్తి కోవాధికః॥౩

చంద్రసూర్యులులేనిదీ (ఆనగా, ఇడాపింగళాయను నాడుల
 ద్వారా వాయుసంచారములేదు.) వాయుసంచారము కూడలేని.
 కేవలకుంభకసిద్ధి కలిగినవెనుక, యిజేమియుఁగానరావు. ఉత్పత్తి
 స్థితినాశములు లేని, నాస్థానము నాకు దొరికినది. ఆస్థానమునుచేసిన
 నాకు యుత్పాసలులేవు. శరీరాయాసమునులేదు. చిత్తవైకల్యము
 లేదు. ఆనంద రసానుభవమేకలుగుచున్నది. నాకంటెధన్యులెవరు?
 అధికులెవరు?

యస్యాద్వాదశభాసవః పరిచరా స్తావంతపవేదవో
 ద్వ్యవేతోసహిగోచకా యదితదా దహ్యద్ధతీం రుషా

సై పాభ్యాసకచండమృత్యుభుజగీ బంధంగతాసేవ్యతే
విస్రీభేనమయాదివానిశమహా! ధన్వోస్మి ధన్వోస్మృహం॥6

యేమహాశక్తి 12 సూర్యులను, 12 చంద్రులను సేవకులను గా దీసికొని చరించుచున్నదో ఇడా పింగళా అని అర్థము. ఈరెండు నాడులును ఘంటకొకసారి మారుచుండును. అందువలననే దినమునకు 24 ఘంటలగుచున్నవి. ఘంటయనగా 2½ ఘడియలకాము 24 x 2½ = 60 = దినముకు 60 ఘడియలగుచున్నవి. మనకును బాళ్ళా త్యులకును సీఘట్టమందు సీవిధముగ సమరసకలుగును. ఈ రెండు నాడులు కనపడకపోయినప్పుడు సుషుమ్న వికసించును. అప్పుడు పృథివిని దహించును. శరీరస్మారకముండదని తెలియనగును. ఇట్టి అభ్యాసకులపాలిటి మృత్యుప్రాయమగు కాలసర్పము, బంధింపఁబడినదై సమ్మకముగ దివారాత్రీములు నాచే సేవింపఁ బడుచున్నవి. ఆహా? ధన్యుడ నైతిని. అభ్యాసకులపాలిటి కాలసర్పమనగా!
“ యధాసింహోగజ్జోవ్యాఘ్రో భవేద్వశ్యశ్యనైశ్యనైఃః | తద్దైవ శేవితోవాయరస్యధాహంతిసాధకం॥ అని హఠయోగ ప్రదీపికయందు దహరించబడినరీతినిది కేవలము, కాలసర్పమేకాని వేరొకటికాదు. నాకును నాఅభ్యాసకాలమందనేకసారులు తినివేయుటకు బ్రయత్నించెనుగాని, నేను ఉపాసనాబలము కలవాడనగుటంజేసి లొంగలేదు. అందులకె బంధంగతా అని అంటిని. కట్టకట్టితిని, అనగా యీఅభ్యాసము, బంధత్రీయాభ్యాస యుక్తముగ నాచరించిన నేమియుఁ జేయఁజాలదు. శంకరభగవానులు, యోగతారావళియందు “బంధత్రయో! స్మిన్సరిచీయమానెబంధః. కుతోదారుణకాలపాశాన్ అనికూడ చెప్పియున్నారు ఇంక బంధమన = మూలబంధ, ఉడ్యాణబంధ జాలంధర బంధములు వీనివిషయము గురుముఖైక వేద్యముకాని చెప్పుట కవకాశములేదు. పట్చక్రములును బంధత్రీయము కి x 2 క్రింద విభజించబడినవి. ఈమూడిటిలోను మూలబంధము ముఖ్య

మణిద్వీపె తృతీయోధ్యాయః.

మైనది. ఇది స్వాధీనమైనయెడల నితరబంధములపట్లంత కష్టములేదు. క్రమశః ప్రణవాభ్యాసముకూడ తెలియును. నుషున్ను వికసించును, ఈసంగతి మరికొంత విపులముగ నేనువ్రాసిన, “పంచదశీ స్తోత్ర) మందుఁ గలదు. ఇంక కుండలినీ శక్తియొక్క యారోహణ క్రమము చెప్పఁబడుచున్నది.

శక్తి రై కులకుండవహ్నినిలయాఽ ధారా చ్ఛనై రుద్గతా
స్వాధిష్ఠానమణిప్రపూరయగళం త్యక్త్వా గతాఽనాహతం
హంసానందరవోత్సుకాపి సహసా చాఽజ్ఞాన్మరంతీముహూ
ర్ణివాకూపవిశుద్ధపంక జరసం పీత్వా యథేష్టం తతః॥ 7

నాయొక్కకుండలినీశక్తి మూలాధారమునుండి నెమ్మదిగా బయలుదేరినదై స్వాధిష్ఠానమునుజేరి, తరువాత మణిపూరకమును జేరి, అనాహతమును జేరినదాయెను. విమ్మటహంసధ్వనియందాశక్తి కలదై, అజ్ఞాచక్రమును స్మరించును నిక్కడ స్వాధిష్ఠానమన కొంత వివరించక తప్పదు. అదియేమన, స్వస్వలధిష్ఠానం - స్వాధిష్ఠానం ఏమి తక్కిన చక్రములుకావా! అనినఁగావు. ఏలనన శుక్ర) ముండుస్థానము; శుక్ర)మనఁగా దనయొక్కతేజస్సే (శృతిఃఆయుష్యే వేంద్రియేప్రతిత్విత్తి అనునట్లు ప్రతిమానవుడును, తాను ప్రాసాంగ త్యము చేయునపుడు, తన శుక్ర)ముద్వారా, తన సంతానమునకుఁ బ్రాణదాతయగుచున్నాఁడు. అందువలనఁ దన తేజోహీనమగు చున్నది. అట్లు తనతేజస్సును వ్యయనరుపక ఆమరణాంతమునాపి యుండుటవలననే భీష్ముఁడు, ఆంజనేయుఁడు మొదలగువారికంత జ్ఞానము, బలము, పరాక్రమమును గలిగెను. అంతకంటె వారియందతి శయములేదు. కనుక ప్రతిజంతువును తనరేతోధాతువును నెంతమితముగ వెచ్చించునో యంత దేజోవంతమగుచున్నది. ఇందునిమిత్తమే కొంతమంది తమకువిశేషనేవచేయించుకో తలఁచి ఆరూజంతువుల

మణిద్వీపే తృతీయోధ్యాయః

యొక్క బీజములను తీసివైచి, వానిబలమును కాపాడుకొని శేవ చేయించుకొనుచున్నారు. ఈపని గుఱ్ఱములకు, నెద్దులకు జరుగుచు నేయున్నది దానివలన తమశక్తి (Energy) యొక్క స్థానముగనుక స్వాధిష్ఠానమని పేరుపెట్టఁబడినది. ఇటులనే మనపెద్దలేపదార్థముకే పేరుపెట్టిన నింతయర్థముతో జెప్పిరికాని నిరర్థకనామములు కావు. ఏపనిచేసిన నేమాటాడిన నేధర్మము బోధించిన నింతింత అభిప్రాయము లోపలబెట్టుకొని చెప్పుచువచ్చినారు. చిన్నపిల్లలకు, అక్షరాభ్యాసకాలమందు ముందు ఓనమాలని పేరుపెట్టి ఓనమష్టివాయ అని పంచాక్షరీమంత్రము నుపదేశించుచున్నారు. ఆశుదానిని, పసపు రాచుకొని స్నానముచేయమన్నారు. మగవారిని, విభూతి రాచుకోమని చెప్పినారు. నస్త్రీస్వాతంత్ర్యమర్హతి అని చెప్పియున్నారు. వీనియన్నింటిలోను, విశేషార్థములు కలవుగాని, యీయంశముల ప్రస్తుతమగుటచేతను గ్రంథవిస్తరభీతిచేతను వ్రాయలేదు. మఱి యొకమాట చెప్పెదను. అపరోక్షమని బ్రహ్మతత్వసాక్షాత్కారము నకుఁ బేరిడినారు) ప్రత్యక్షముకాదు పరోక్షముకాదు. అపరోక్షమన నిదియేమో యోజించి నబుద్ధిమంతులగువారికివేసవ్రాయవలయునా!

ముత్యాహోదితమానసాఽప్రోతిహతా నిర్భద్య గ్రంధిత్రీయం
 శ్రాంతాంగీ బహువేపమానచరణా స్విద్యత్కపోలాఽనసా
 ఘంటాశంఖమృదంగమేఘునినదా భిత్వా కవాటార్గళం
 సంకేతస్థితవల్లభం భవమహాలింగం సమాలింగతే॥ 8

ఇట్లు విశుద్ధచక్రము వరకువచ్చి ఆనందరసోదయముకలదై బయలుదేరుచున్నది. ఇంతవరకె శక్తిచక్రములు, అందులకే విశ్వామిత్రీమహారి మనగాయత్రీ ధ్యానశ్లోకమందు ముక్తాక్షుద్వీపహేమ నీల ధవళ అని యీ 5 చక్రములే ఆమెకు చక్రములని 5 రంగులు

౪౨

మణిద్వీపే తృతీయోధ్యాయః

కల ముఖములు కలదై యున్నదని వక్కాణించియున్నారు.

ఇంతవరకువచ్చు సరికి కలిగిన శ్రోమచే, డస్సినదై స్వేదజుల వకణాఽలంకృతవదనయై ఘంటాదిభ్యనులతో యోగశాస్త్రమందీ విధముగా చిణి చిణి చిణి దశవిధనాదములతోను తన ప్రియుడగు శంకరుని జేరుచున్నది.

అంత్రాణాంకలుపాఽపహం ప్రతిదినం సేవస్వబంధత్రయం
 ధాతూనాంబలవర్ధనం ప్రతిదినం సేవస్వబంధత్రయం
 ప్రాణానాం గతిశ్శంఖలం ప్రతిదినం సేవస్వబంధత్రయం
 ఆకాశస్వవినాశకం ప్రతిదినం సేవస్వబంధత్రయం ॥ 9

ఇట్టియోగక్రీమము తెలియుటకు బంధత్రయము మిక్కిలి యవసరమైనది. కావునదా నివినయోగమును జెప్పచున్నాను. ఈబంధత్రయము ప్రేవులయందుండు దురితమును పారదోలును. సప్తధాతువులకును, బలమును కలుగజేయును. ప్రాణములను బట్టుటకు గోలుసువంటిది. ఆకాశమును నాశనముచేయునది అనగా! శరీరమందలి ఆకాశనాశనమైన వెనుక శ్వాసలు నిలచిపోవును. శ్వాసలనిలచినపిదప బ్రహ్మమెయగును గనుకనే దీని నింతఉత్కృష్టమైనదానినిగా వర్ణించబడినది. యోగతా రావళియందు “బంధత్రయైస్మిన్సర్వచీమమానై బంధః కుతోదారుణకాలపాశాత్ ॥

బంధత్రయముయొక్క స్వరూపమొక కొంతచెప్పెదను.

మనశరీరమందుగల, 1మూలాధార, 2స్వాధిష్ఠాన, 3మణిపూరక 4లనాహత, 5 విశుద్ధ, 6 ఆజ్ఞాచక్రములనెడి 6 చక్రములలోను మొదటి 3 డును అపానచక్రములనియును ఇతరమైన 3 ప్రాణచక్రములనియును జెప్పబడినవి. అపానచక్రములనగా మనము తినినవదార్థముయొక్క సారమును శరీరమందాపి మలమును పైకివెడలకొట్టనవి,

మణిద్వీపె తృతీయోధ్యాయః

ప్రాణచక్రములనగా ప్రాణనాయువును శ్వాసనూపముగ లోపలబ్రవే
 డెట్టునవి. తద్వారామనముతిన్న పదార్థములను లోనికి ఆయాస్థాన
 ములకు జేర్చిశరీరమును గాపాడుచున్నవి ఈరెండు ప్రాణాపానముల
 యొక్క ఐక్యమే, ఇప్పుడు ఈచెప్పబోయెడు బంధత్రయమనునది,
 ఈమూఁకును, రెండేసి చక్రములతో నగుచున్నవి. ఎట్లన! మూలా
 ధార, స్వాస్థిప్తానీముల రెండింటితో చేరినదే మూలబంధము.
 మూలస్యబంధః

మణిపూరక, అనాహతముల రెండింటితో జేరినదే ఉద్యాణ
 బంధము, ఉడ్డీయంజేప్రాణాఅనేనేతి ఉద్యాణః ప్రాణములను లేపునది.
 విశుద్ధ ఆజ్ఞాచక్రముల రెండింటితో జేరినదే జాలంధరబంధము.
 జాలాన్వివాజాలాన్ధరతీతి, జాలంధరః అని దీనికి పేరు. అనగా సమస్త
 నాడులను పట్టునది. వీటియొక్కపట్టు గురుముఖతః తెలుసుకోవల
 యునేగాని కాగితములపైని వ్రాయుటకు స్వాధీనమైన సంగతికాదు.
 వీటి సాంప్రదాయము సమగ్రముగ తెలిసికొననిదీ యెవరును దీని
 నభ్యసించి ప్రియత్నించగూడదనియె నాతాత్పర్యము. అట్లభ్య
 సించిన సమాధమురాగలదు. గనుక అభ్యాసకులందరును, స్వతం
 త్రించి ఇంను ప్రవేశించగూడదు ఇట్లంటినిగదాయని భయపడి
 వదలనూ కూడదు.

రోగార్తస్య యధైవపథ్యముదితం తద్వస్మృతా యోగినో
 షాయాస్తేపియమా స్తధైవనియమాస్సేవ్యాస్సదాభ్యాసినః
 జేభ్యస్త్విత్తికాయమతులంప్రత్యాహృతాశ్చైంద్రియా
 సైచాప్టావపిసిద్ధయశ్చ నచిరాచ్ఛిభ్యంతి వృద్ధస్యవా॥ 10

యిక్కడ యోగి అభ్యసించవలసిన యమము మొదలైన
 వాటిని చెప్పుచున్నాను.

లోకములోలోగిడి నైద్యులెట్లు పభ్యమును జెప్పిగో అట్లున. లానే పతంజలి మహానుభావునిచే యోగికిని, హేతుములు యమములనియును, ఉపాదేయములు నియమములనియును, మొదటి నాలుగును యమ, నియమ, ఆసన, ప్రాణాయామము, వరకును 4 దేహశుద్ధికొరకును, ప్రత్యాహార ధ్యాన, భారణా, సమాధులు మనశ్శుద్ధికొరకును ఉపదేశించియున్నారు. వీటివలన దేహము స్థైర్యమును బొందుచున్నది. ఇంద్రియములు స్వాసనమగుచున్నవి. పిమ్మట అణిమాద్యప్రసిద్ధులును గ్రీమముగ సిద్ధించగలవు. దీనికి అతీతవయస్కుడైనను భయపడవలసినబనిలేదు.

యమచుచగా అహింసా, అస్తయము అపరిగ్రహమును నియమాములనగా, శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, వేదాధ్యయనము, ఈశ్వరారాధనమును

ఆసనమనగా తనకెట్లు స్థిమితముగ నుండునో నదియె ఆసనమనబడుచున్నది. 'స్థిరసుఖమాసనం'

ప్రాణాయామమనగా ప్రాణవాయువును యభాశక్తిని దానికి చ్చవచ్చినట్లు నడుపనీయక నాపుట. యీ 4 గును, శరమును బాగుచేసికొనుటకై వినియోగబడుచున్నవి. మిగత 4 గును మనశ్శుద్ధిచేయునవి, వీటి కష్టాంగయోగమని పేరు.

ప్రాణములనిరోధమే కుంభకము. ఇవి 4 విధములు. ఆంతరకుంభకమనియు, బహిఃకుంభకమనియు, మిశ్రకుంభకమనియు, కేవలకుంభకమనియు జెప్పబడుచున్నవి.

ఆంతరకుంభకమనగా లోపలకుపీల్చిన వాయువును లోపలనాపుట.

బహిఃకుంభకమనగా వెలుపలకు వదలినవాయువును వెలుపలనే యంచుట,

మణిద్వీపే తృతీయోఽధ్యాయః

మిశ్రకుంభకమనగా సూక్ష్మముగా బీల్చుచు వదలుట. దీనినే సుషుమ్నా మార్గమని చెప్పుదురు. ఇది బంధత్రైవైకసాధ్యము. ఎనియొక్క పట్టు తెలిసిపట్టెని యోగి కష్టమియునుండదు. ప్రణావ యొక్క స్వరూపము సమగ్రముగఁ దెలియును. మఱికోంతవిపులుగు ముందుశ్లోకమునఁ చెప్పఁబడుచు.

ప్రత్యాహారమనగా విషయములను గూర్చి వరుగునిచుచున్న తఃకరణవృత్తులను మరలించి ధ్యానమందుంచుట. దీనియొక్క సహా గార్థమే ప్రత్యేకోపాసన మనెడి మంత్రాశాస్త్రమంతయు సంత విపులుగు మనసుపదేహింపఁబడినది. దీని ఆనశ్యకత అభ్యాసులకేకాని తరులకు బోధకానేరదు.

ధారణయనగా ఈప్రత్యాహారము చేయబడిన ఇంద్రియమును ప్రతీకమందుంచుటయే.

ధ్యానము అట్లు ఇందియములనేకత్రి చెలించకుండునట్లు చెయుటయే.

సమాధి ఆఖరు మెట్టు. ఇది సవికల్పమనియు, నిర్వికల్పమనియు, రెండు విధములు. సవికల్పములోనే సవిచారము, తర్కమును, నిర్వికల్పములో కేవలము బ్రహ్మమేకాని వేరే న్నది ? ఆయంశము ముందికనుచెప్పబడును.

ప్రాణాదిపాసనమాస సూక్ష్మగమనాంవ్యానానిలోచ్ఛాసిసీం ధ్యానోద్దీప్తితదేహ కాంతికలితాం ప్రజ్ఞానసాగంధిసీం ద్వాత్రింశచ్చుభదంతపంక్తి పిలసద్విద్యేందు బిబాననాం 11 బ్రహ్మనందరసాంతరాం శివమయాందేసీంసుషుమ్నాంభజే॥

లోకములో యిదివరకెందరో గ్రంథకర్తలనేకములగు స్తోత్రలను జేసిరికాని యీమహాదేవి నెవరును స్తుతించలేదు. ఈమెయె

నాయిష్టదైవతము, కనుక యీమెచు నాయథాశక్తిని స్తోత్రము చేయుచున్నాను. ప్రాణాపానాం, ప్రాణవాాయువనగా లోపలకు తీసుకొనునట్టివాయువు అపానమనగా వెలుపలకు విడువఁబడునట్టి వాయువ. వీనిరెంటిని సమానముచేయుటచేతనే సుషుమ్న వికసించును. అదిబహుసూక్ష్మమై మొదట చలించుచుండును. ఛాంశృతిః యఃప్రాణాపానయోస్సంధిస్సవ్యానః భ॥ గీతం అపానైజుహ్వతి ప్రాణం ప్రాణాపానతథాపరే దీనినే అమరుడు వ్యాసస్సర్వశరీరగః అనియున్నారు ఈపట్టు తెలిసిన వస్త్రాదులకందరకు నీఃషయము తప్పక తెలియకమానదు. ధ్యానోతాం అనగా ధ్యానమందే యీమెదర్శనము కలుగును ధారణయందు యింకను తగ్గి సమాధియందు లీనమైపోవును కనుక యిట్టి విశేషణముతోఁబ్రీలిచితిని. అట్టి స్థితియందే వాక్యతిచక్షుష్పతిమొదలగు మహానైభవములుకలవాడగుచుండును, గాని పృజ్ఞాసీం అని చెప్పియుంటిని ద్వౌత్రింగాం శిశి మహావిద్యలును యీమెకు శిశి దంతములేకాక మరేమున్నవి. అటుపైని బ్రహ్మానందరాం అనగా బ్రహ్మానందమేగాక మరేమున్నది! యీ స్థితి తెలిసినవారికి, జగత్తునందుమరేవిషయమును తెలియనిదుండనేరదు. ఇటుపైని అరిషడ్వర్గముయొక్క వివరణచేయబడుచున్నది.

వ్యాధైస్సంతిచికిత్సకా స్తుకుశలా ఏకో వినాధైర్ధ్రవం
తస్మాత్వాం భవభీమతాపశమనీం స్వర్గాపవర్తనప్రదాం
ఆధిభీం శరణంగతోఽస్మివదమే వీర్యోత్తరం భేషజం
పానం కింకముభక్షణం జననిభో! శ్లోచామి తీవ్రాధిభిః॥ 12

ఓజననీ; లోకములో, శరీరవ్యాధికి మందులిచ్చుఁగునైద్యులు కలరుగాని మనోవ్యాధికి మందులేదని ప్రసిద్ధముగనున్నది. కనుక సాంసారికదుఃఖోపశాంతిని చేయనమర్దురాలవగు నిన్ను శరణుజొచ్చితి. గాఢమైన దివ్యోపధమును నాకుపదేశించుము. దానికి అనుపానమేది యో పథ్యమేదియో దానిని చెప్పుము.

పూర్వోత్త్ర్యంబకలోచనో క్షహఃతభుజ్జ్వాలాభి రాలింగిత
 స్సందగ్ధోపి సుమాయుధః పరిజన్నే రాంబాధతేహర్నిశం
 డ్సుద్రానాశయ లోకతాపకమముం శాంతద్విషంశాశ్వతం
 నోచైత్వామపిసాయకై రిహావే!మన్యే సబాధివ్యతే॥ 13

మొసట మన్మథోపాలంభన గాఢంపఁబడుచున్నది. పూర్వ
 మందు నీభర్తయగు త్ర్యంబకుని మూడవ నేత్రానలముచేఁ దగల
 బెట్టఁబడినవాఁడై మరలఁదలయెత్తి యిపుడు సన్న బాధించుచున్న
 వాఁడు. శాంతద్యేషియై లోకములను బాధించు నతని నీవు సంహరిం
 చవలయు అట్లుచేయక యపేక్షించినయెడల నిన్నుఁగూడ బాధింపఁ
 గలఁడు. మసపురాణకల్పనలలో నిది యొక చిత్రకల్పన. ఏమన!
 అనంగుని, శివుడు, మూడవకంటితో చూచెననియును, అంతటనాత
 డు భస్మమైపోయెననియును, ఒకగాధకలదు. గ్రంథబాహుళ్య భయ
 ముచే విస్తరించుటలేదు.

మాతఃపశ్య! మనోభవస్యచ జని తచ్ఛేష్టితం క్రూరతాం
 జన్మాఽఘా న్మనస స్తదేవసతతం మధ్నాతి పాపాధికః 14
 భుంక్తే ప్రాణమపీంద్రియాణిభవనే నృణాం సుఖవ్యాజతః
 పామాంతర్గత దుష్టకీటఙ్గనభో! ద్రాగ్ధన్యతాం హన్యతాం॥

ఈమన్మథుని చేష్టయు, నీని క్రూర్యమును చూడుము. మన
 స్సునందు పుట్టినవాఁడై (మనసిజః అని కలదు.) మసస్సునే బాధిం
 చుచున్నవాఁడు (మన్మథః) లోకములో బ్రాణులను సుఖమనెడు
 మిషకల్పించి ఇంద్రియములను తామర గజ్జయందుగల దుష్టకీటక
 మువలె నన్ననన్నముగ తినివేయుచున్నాడు. గనుక శీఘ్రముగ సంహ
 రించవలయు.

నోమేమృత్యుభయం నకించిదపిభీ ర్లోకాన్మహారౌరవా
 చ్ఛాంతాంతఃకరణస్య ధర్మతపసో రత్యంతవిచ్ఛేదకం

సుభ్రూతీక్షణకటాక్షసాయకధరం క్షుద్రాంప్రతాపోజ్వలం
క్షుత్యశ్శ్రీసమేతకామహతకం స్మృత్వావిభేష్యంబికే॥ 15

ఓజననీ, నాకు మృత్యువలన నేమియుభయములేదు. ఏమన! క్రొత్తచొక్కాయి తొడుగుకొనుటకాదా! దానికి భయమెందులకు! చౌరవమున్న నంతకన్నను భయములేదు. నేనెట్టి పాతకములనుజేయ లేదని తాత్పర్యము.

- యిక యిప్పుడు భయమేమన, శాంతమైన నాలంతఃకరణకు, నాకులోచిత ధర్మమునకు, నాతపస్సునకును, అడ్డు తగులుచున్న టి ఆడువారి తీక్షణ కటాక్షములను బాణములుగా ధరించినట్టి ప్రతాపకుండైనట్టిన్ని ఆకలి దప్పిక అనే స్నేహబృందముతో కూడినట్టి కాముడను, చచ్చుచుజూచి, భయమగుచున్నది. గనుక అట్టిభయము లేకుండకాపాడుము. మన్మథునికి చిలుకలు, వసంతుడు పరివారమని లోకములో ప్రతీతి కలదుగాని వారిని నేనంగీకరించను. ఎంతవరకు మానవులు, క్షున్నివారణచేసికొనుటకు యధేష్టముగ భుజించుచుండురో అంతవరకు మన్మథోదయమగుచునే యుండును. అట్టిసితిలో నితనికి చిలుకలు నవసరములేదు. వసంతుడు జరుగురు లేదు. తిన్నపదార్థముయొక్క పుష్టి జంతువులకుఁ గలిగినమాత్రాన నీక్షోభకలుచునేయుండును. ఇందులకే “ జితేరసేజితంసర్వం ” అనిచెప్పఁబడియున్నది. అనగా రసేంద్రియము ద్వారానే సమస్తేంద్రియములు పోషింపబడుచున్నవి. అందులకే మనవారలు ఏకాదశి మొదలగు పర్వదినములయందు పవాస మొనరించ వలయునన్నది. అదిగాదేని, ఇంద్రియగ్రామము నరికట్టుట బహుదుస్సరము. “ బలవానింద్రియగ్రామో విద్వాంసమషికరతి ” అనికూడకలదు. ఇంత అభిప్రాయమును లోపలనిడుకొని మనపెద్దలు మనకు యమ నియమానులను, బోధించియున్నారు. ఇంతకంటె నీవిషయము నే వ్రాసిన కామదహనస్తోత్రముండును గలదు. ఒక్క ఉపస్థేంద్రియ

శాల్యముచేతనేకదా, శివపూజా దురంధరుఁడై వేదమునకు జట, ఘన, మొదలగు పాఠకక్రమములను కల్పించిన రావణుని అవస్థ యట్లు నచ్చినది. ఇకను విశ్వామిత్రుని సంగతి అందరకును విశదమై. అస్మదాదుల విషయము చెప్పెడిదేమున్నది. ఉత్తరగీతలయందుకూడ “పృథివ్యాంయానిభూతాని జిహ్వాప్థస్థనిమిత్తకం”, అనికూడకలదు. దీనిగుఱించి మఠకొంతవపులముగ నీయధ్యాయాంతమందు వ్రాయబడినది.

రాష్ట్రైస్మి నృమమానసెస్తి విపులో భీష్మాఽనలాది స్సదో ద్వాంతైర్గాంధికమృచ్ఛిలాసముదయైఃక్రోధాఽనలోజృంభితైః పార్శ్వస్థానహతి స్వయంచదహతై ప్రిజ్ఞాసి శాంతింవద 16 ప్రహ్వోస్మ్యంబ!దయానిధే!కురుకృపాం త్వత్తశ్శరణ్యంనహి॥

కోశమును వర్ణించుచున్నాను. నామనోరాజ్యమందోక భీకరమగు అగ్ని పర్వతముగలకు. అది గంధకము, మృత్తిక, రాలు, మొదలగు (lava) వానినెల్లప్పుడును వెలిగ్రక్కుచు తన్నుదహించు కొనుచున్నది. దీనికీశాంతి యెట్లుకలుగునో నాకేమియు దోపకున్నది. ఓజననీ! నీకునోసిల్లాగి పార్థింపుచున్నాను. గాయంకు దయకలిగి దానిని శాంతించునట్లుచేయుము.

ఆశానామ మదీయసాధుదుహితా కన్యాంఽదిత్యాశయా యాచంతే కృత్రుభోఽనోపి బహవోమేదీయతాం దీయతాం నోదత్తాతుమయా సత్యైరతరా స్సంప్రార్థనీయా ఇతి 17 షుభాం చంచలమానసాం త్రికరణైర్దాస్యామితేపాల్యతాం॥

ఆశయనునొక కన్యక నాయెద్ద కలదని దేవతలు చాలమంది తమకివ్వవలయునని కోరుచున్నారు. వారలందరు సంతగా గోరదగిన వారుకారని వారికీయఁ దలఁపులేదు. కాని యిప్పుడు నామనో వా

క్కాయకర్మలచే నీకర్పించుచున్నాను. కనుక నీవుదానిని పరిపాలన చేసికొనుము. అనగా కోరికలన్నియు నీయధీనమై యుండుగాక.

శ్రీధాదారుమయేచ భక్తి కవచే స్వాధీనహృన్నావికె
సత్వోభ్యోరుసతాకికావిలసిఖే స్వాభ్యానయోగవై
ఆసీనస్య మమాఽనుకూలమరుత స్వాధీనబంధస్యమే
మోహోత్తుంగతరంగ భీమవయాసో భీతిః కుత శ్శాంభవి! 18

ఇక మోహము ;— శ్రీధ్రయాను మ్రానితోఁ గట్టబడి భక్తి యను కవచమునుధరించి (మన తెనుఁగుటోడలకుఁ గూడ రాగి రేకుతోఁ గవచమువేయబడుట యాచారమైయున్నది.) స్వాధీనమైన అంతరంగ మనెడి నావికులు కలిగి, సత్వరూపమైన తెరచాపలను ధరించి అభ్యాసయోగమనెఁడు నడవపైఁ గూరుచున్నట్టియు ననుకూలవాయువులు కలిగినట్టియు ఓడమానుత్రాిళ్ళు మొదలయిననాని ముడుల్నియు స్వాధీనమైయుండగా అనుకూలమైన సుషుమ్నా మార్గముగ వాయువు చలించుచుండగా, బంధత్రయమును స్వాధీనమైయుండ మోహమనెడి యుత్తుంగ తరంగములుగల, అగాధజలమునలన నా కేమిభయము!

దుర్గే!హం కలిదోషకంటకకృతే నిష్కంటకః కంటకో
ద్వావైతౌ మదమత్సరౌచ నిరతాభ్యాసా దుపానత్కృతౌ
దుస్సంగద్విపగండభిత్తిసలక పృథ్వీసదీక్షాక్షమం 19
దృష్ట్యామాం సృహరిం సదాఽశివశివా దూ గాత్పలాయంతివై

ఓదుర్గాంబ! మదమత్సరములను, రెంటిని, చెప్పలట్లు ధరించుచున్న నాకు, కలిదోషములనెడి ముండ్లు నాకెట్లు గుచ్చుకొనఁ గలవు! మఱియు దుస్సంగత్యమనెడి యేనుగుకుంభస్థలమును పగులఁగొట్టు సామర్థ్యముగల నారసింహుఁడనైన నన్నుంజూచి అమంగళములనెడి నక్కలు దూరముగఁ బాఠిపోవుచున్నవి.

మఃశిష్యపై తృతీయోధ్యాయః

దివ్యంనామ ధునోతి పాపనిచయం సవ్యాఽపసవ్యం కృతం
 తచ్చాజ్ఞాప్రధమాక్షరేణ భవతిస్వాఽఽధారగాంత్సైవచ
 ప్రాయస్తచ్చతురానసస్య జవనం యానం విహంగస్తథా
 ప్రాణఃప్రాణవతాం విభావ్య యిద్ధదం జానాతి ధన్యఃఖలు20

(Riddle)-లోకములో నొకానొక దివ్యనామము గలదు. అది సవ్యముగ నుచ్చరించినను సరే లేక అపసవ్యముగ నుచ్చరించి ననుసరే పాపమును పారదోలును, అది ఆజ్ఞాచక్రమందలి, ప్రథమాక్షరముతోను ఆధారచక్రముయొక్క అంత్యక్షరముతోను రాజిల్లుచున్నది. మఱియునది బ్రహ్మకు వాహనమగును. పక్షి కూడయగును. ప్రాణులయొక్క ప్రాణముకూడ యగును. దీనినెవరు తెలుసుకొందునో వారు ధన్యులగుచున్నారు.

హంసస్త్వం మయిచాస్మి మానససరోభూయః పిబంస్తప్తయో
 దుర్గాహేన్ద్రీయశక్తి జై ర్నవన నై ర్ముక్తాఫలసోత్కృష్టిసి
 యానంచేత్కమలాసనం షహముదా హృతోఽటరాంతస్థితం
 నోడ్డినేనఫలం విహాయసి గరుచ్ఛక్తిం వృధా మాకుచు|| 21
 హంసరూపముగ ప్రాణమును త్రేవ్రక్షించుచున్నాడ.

ఓహంస_ నాయందుకూడ మానససరస్సుకలదు. (మనసే యొకసరస్సుని తాత్పర్యము.) దానియందుఁగల నీటిని గోలియుండుము ముక్తాఫలములున్న పట్టుటకు శక్యముకాని ఇంద్రియములనెడి ముత్యపుషిప్పలచుందునయించు ముత్యములను క్రొత్తక్రొత్త వాని నన్నిటిని దిని యుండవచ్చును. ఒకవేళ నేను బ్రహ్మగారికి వాహనమని ఆమనయొద్దకు వెళ్ళవలెనని యంటివేని, ఆయనయు నాహృదయకోశమందె కలదు. కనుక వృధాగా నీరక్కలశక్తి నంతటి నాకాశమునందు ఖర్చుపరచకుము. కేవల కుంభకరూపమును దాల్చి యుండుమని కోరుచున్నాను.

92

మణిద్వీపె తృతీయోధ్యాయః

హంసేందూ తవహంస చారుగరుతా వశ్రాంతముడ్డియసే
కింత్యేకేన గరుద్వలేన సతతం ద్వ్యాభ్యాం వినాప్యేకదా

స

౦

మఃశిద్ధిపై తృతీయోధ్యాయః

“ దం పంకడో ” అని సదాకసరత్తు జేయుకాలమాదు శిష్యులను పాచ్చరించుచుండురు. శ్వాసనిరోధమును జేయగలిగిన మానవునికి ఆహారనిద్రలుండవు. మలమూత్రో తస్సర్జనముండదు. శరీరమునకు శైథిల్యముండనేరదు. దీనినే కేవల కుంభకమనియందురు. ఇదియె షిడేహైకైవల్యమన్నను కసరత్తు (Gymnastics) యొక్క ఉపయోగ మేమన! శరీరమందు సామాన్యముగా నడచు శ్వాసలను ఉద్రేకింప వాటిని మనప్రయత్నమువలన ఆపివేయుట. అందువలన విశేషమైన నాయనలోపలకు జొరుచుకొని దానియందుగల ప్రాణవాయువను (oxygen) ను శరీరమందు లయమగునటలజేయును. తద్వారాశరీర దార్ఢ్యముపొచ్చును.

పద్మేపంకజలోచనే సరసిజావాసె ధృతైందీవరే!
 పుల్లంభోరుహాదిన్యగంఢపదనే! త్వత్పాదపంకేరుహే
 నత్వోద్వైవనసమర్పయామి యుగపత్నదృప్రియా యాస్తవ
 ప్రీత్యైషణ్యమపంకజాని జనని! స్వీకృత్య ధన్యం కురు॥ ౬౩

ఓ జననీ! నీకు కమలయనిపేరు. (లక్ష్మీ) పంకజములవంటి శ్రీములు కలదానవు, పద్మమందు కాపురమున్నదానవు, వికసించిన పంకేరుహముయొక్కదివ్యగంధము కలదానవు, నీపాదములునుబద్మములంబోలును. దీనినంతటిని జూడగాఁ నీకు బద్మమన జాలప్రీతి కలదనితోచుచున్నది. కనుక నాయొద్దనున్న షట్పద్మములను నీకర్పించుచున్నాను. వానిని స్వీకరించి నన్ను ధన్యుని జేయుము. మనకు 6 చక్రములేగాక 8 చక్రములు అకుశ, సహస్రారములతో నగుచున్నవి. ఈవిషయమందరికి తెలియక పోవుటచే మేము కొత్తగ కనిపెట్టిమని వక కొత్తమతస్తులు బయలుదేరి కొంతమంది బుద్ధిహీనులను మోసపుచ్చి వేషధారణచేసుకొని విర్రోపిగుచున్నారు. అట్టి మోసగాండ్లు ఉపశమించెదరుగాక. దీనికి శృతి, అష్టాచక్రానవ ద్వారా దేవానాంపూరయోధ్యో అని అరుణమందుగలదు. మరిన్ని

అట్టి సహస్రారమునుంచి అమృతవర్షము కురియునని మరియొకచిత్ర మైనసంగతిని మేమేకనిపెట్టితిమని ఇంకొక ప్రస్తావన చేయుచున్నారు ఇదిన్ని మనకున్నదే. కొత్తకల్పనకాదు. ఎట్లన! “సహస్రారాంబుజా రూఢాసుధాధారాభివర్షిణి” అని లలితా సహస్రనామమందుకలదు. అదియె పరమశివుడు స్థాసమనియును దానినుండి అమృతవర్షము వడుచుండుననియును అట్టి అమృతపానము చేసినవారికి జరామరణ ములుండవనియును ప్రతీతికలదు. గాని నవీనపద్ధతికాదు. గనుక బుద్ధిమంతులగువారు తగు విమర్శ చేసి మనశాస్త్ర సాంప్రదాయము ను సమగ్రముగ దెలుసుకొని మెలకువతో మెలగవలయును.

ఆజ్ఞాయాంభువనానిపశ్యసి తథా స్వప్నాంశ్చకంఠేసితా
 శేషేత్వం హృదయాలయేచ భవతీం బ్రహ్మేతి వైజ్ఞానినః
 ఆహుఃకుండలినీతి యోగనిపుణా మాయేతి కేచిత్సునః
 కేచిచ్ఛాన్యమిబ్రవీమ్య హమపి త్వామేవసర్వేశ్వరీం॥ 34

నీవు ఆజ్ఞాచక్రమందుఁబ్రవేశించి జాగ్రదవస్థను కంఠమందుండి స్వప్నములను, హృదయమందుండి గాఢసుషుప్తినిగల్పించుచున్నావు. కాబట్టి జ్ఞానులు నిన్ను బ్రహ్మయందురు. యోగశాస్త్రవేత్తలు కుండలినీయని పిలుచుచున్నారు. మాయావాదులు మాయయను చుండిరి. శూన్యమని మరికొందరనుచున్నారు. కాని నేను మా త్రిము నీవేసర్వేశ్వరివనియును, సర్వశక్తివని యును శిలచెదను.

విద్యారణ్యులు, నేత్రేజాగరణంకంఠేస్వప్నస్సుప్తిగృహంబుజై అని వారి పంచదశియందు వక్కాణించియున్నారు.

ధత్సేత్వం శిరసీందుచూళిదయితే! శుభ్రాంశుఖండంముదా
 తత్రైవాహమఖండసోమసుషుమాం సైవైరం వహామ్యన్వహం
 ముక్తాహారణమే తవాఽస్తి మమచాఽహారః ఫలైః కేవలైః
 హేలాశోభితమందహాంసగమనం శ్వాసాఖ్యమేతన్మయి॥ 35

పరదేవతకును గాకును, సమాన ధర్మములను చెప్పచున్నాను శిరస్సునంచు, నీకు చంద్రోరేఖ కలదు. నాకునుగలదు. సహస్రార మందు చంద్రమండలము కలదనిస్రసిద్ధమె. ముత్యములతోఁగట్టబడిన హారము నీకుగలదు. నాకు నాహారము సాత్వికమై అల్పమైనను ఫలాహారముకలదు. హంసనుబోలు మందమైనగమనము, నీకుఁగలదు శ్వాసలు (హంసయొక్క గమనము) నాకునుగలదు. అనగా శ్వాసల నిరోధము చేయలేకుంటినని తాత్పర్యము.

భేదగణిం తవమేచ మేచకకచే! భండాసురోన్మూలిని!
 త్సుదైచ్చాన్ధురకల్పనై కచతురో నున్నస్త్వసా భండిమా
 ఆలస్యం మమరక్తజం ప్రమథితం తద్రక్తబీజస్త్వయా
 శుక్రప్రాణమపీడ్ధనుద్ధృతమ మె! సామ్యం సమస్తేష్వపి|| 26

ఓదేవీ! నీకును, నాకున్ను చేష్టలలోఁగూడ సామ్యముగలదు. ఎట్లన! భండాసురవధ నీవుచేసితివి. తుచ్చకోరికలను (భండిమ — అనగా అజ్ఞానము) అజ్ఞానమును నేనుకొట్టితిని. రక్తబీజుఁడు నీచే కొట్టఁబడినాడు, నారక్తసంబంధమైన సోమరితనమును నేనుకొట్టితి. లలితోపాఖ్యానమందు దేవి రక్తబీజుడను రాక్షసవధ కావించెనను గాధకలదు. వారాహినెడు నీమెయొక్క శక్తిచే శుక్రుడనురాక్ష సుడు చంపబడెనని లలితాసహస్రమందు జెప్పబడినది. విశుక్రప్రాణ హరణావారాహీవీర్యనందితా అటులనే నేను శుక్రప్రాణ హరణము చేసితిని.

సామ్యంప్రాత ముమే?త్వయాసహమయాకార్యాసపర్యాధియా
 దేయంనోమమనన్ని ధౌ తదధికం నప్రాప్త మంబత్వీయా
 యాచెత్వామధికం కురుష్వతనయం మాందానశౌండంతతో
 వాంఛంతి ప్రసభంపరాజయమయే!పుత్రాజ్జనాః కింసహి||27

ఇట్లుండనీయొద్ద లేనివస్తువధికముఃగా నాయొద్ద మఱేమియులేదే నేను దేనితో సీపూజచేతును. మానసికపూజయే చేయవలయు. కానిచో నన్ను నీకంటె నధికై శ్వర్వవంతునిగాను, దానశీలునిగను జేయుము. ఏమిసీకింతసాహసమనియడి గెదవేమో లోకములోనిజనులు తమకంటె తమసంతానమధికులై యుండవలెనని కోరుట చూచుట లేదా! పుత్రాదిచ్ఛేత్స గాజయం అనుమాట నీవెరుగనిదా!

యోధర్మకధితః పురాణపురుషై ర్జాతానుసార శ్శుభ
 సద్ధర్మానుగుణక్రియైకనియమా స్సంసేవ్య వృద్ధాన్మునః 28
 స్వేచ్ఛాకల్పితమాలయాచ మనసా వోపాంశువాదేపతౌ
 ధ్యాయంతః క్రమశః ప్రతీకరహితం నిర్భ్యాతి ఃష్టాః పదం॥

తపమాచరించు పద్ధతి చెప్పుచున్నాను.

పద్ధర్మ మేజాతివారి కుపదేశింపబడినదో అట్లు చేయుచున్న వారలై యుండవలెగాని యితరుల ధర్మముల నాచరింపఁ గూడదు. 'ముఖబాహూరుపజ్జానాం పృథక్కర్మాణ్యకల్పయత్' అని మను శ్మృతీయందుగలదు. ఇదియునుంగాక 'పరధర్మోభవేత్యాజ్యస్సు చూప పరదారవత్' అనికూడ చెప్పబడినది కాఁబట్టి యట్లుచే యునుఁ బెద్దలను సేవించుచు (సత్సంగతిః కథయకింనకరోతిపుంసాం అని భర్తృప్రారివాక్యము గలదు.) తనయిష్టానుసారము జపమాలను తీసుకొని మాలయనగా, రుద్రాక్షమాల, స్ఫటికమాల, తులసిమాల ఇందేదియులేనివక్షమందు, వేళిళ్ళయందుండు పర్వములమాల, మొద లైనవి అనమధులు, తీసుకొనవచ్చునుగాని యిదియొక్కటియు కాక అక్షరమాల, అనగా, అకారాదిక్షకారాంతమువరకు 50 వర్ణములను మాలగా గ్రహించి ఉపాంశువుగా నుచ్చరించుచు (విధియాజ్ఞాజ్ఞసయ జ్ఞో విసిష్టాదశిభిర్దుణ్ణైః ఉపాంశుస్సాన్యచ్ఛత్రగుణస్సహస్రోమానసస్మృతః అను మనువుచెప్పినకీర్తి మంత్రా)నుష్టానము గావించుచు క్రమశః

ప్రతీకమును వదలి సాకారబ్రహ్మనిష్ఠానామ త్యంతంభయమూచిరై
 అని విద్యారణ్యులనినారు. అప్రతీకాలంబనాన్నయతీతి బాదరాయ
 ణః అని వ్యాసమహర్షి బ్రహ్మసూత్రములయందు తనపేరుదహరిం
 చుచు బ్రతీకమునువదలి ధ్యానముచేయనలయునని ఘంటాపథముగ
 జెప్పినారు) విష్ణుపదమును బాండంగలఁడు. విష్ణుపదమన వైకుంఠ
 కుశాను శ్లో.శిః తదగిషోఃకననందనన్. పదాపశ్చుతిపదాననః

లోకములో ప్రతీకోపాసన (అనగా విగ్రహారాధన) యందు అనేక వేల రూపకల్పనలనుచేసి లోకములోని పెద్దలందరును సేవించుచుండుట మనము చూచుచునే యున్నాము. అందుకనుగుణ్యముగా నామములును కలవు. వీటికి స్థానములును, వారి వారి యిష్టానుసారము జెప్పుచున్నారగాని ఇదియును నిశ్చయమై యుండలేదు. ఇందులో సీనిజన్మరూపమేది! నాకుఁగనవరచి కాపాడుము. పతంజలిః స్వాధ్యాయాదిప్రదేవతా సంప్రమోషః అనగా తానుపాశించు దైవముయొక్క స్వరూపసాక్షాత్కారము అభ్యాస దాక్ష్యము వలన కలుగఁగలదని చెప్పబడినదిగాని ఇట్లున్ననువి రుద్ధము కాదు. ఇందుకు నిదర్శనము, ప్రహ్లాదుడు, కరీంద్రుడు, ద్రౌపతి ధ్రువుడు మొదలగువారలే.

మన్యుఃకారణమేనసా మితియజ్జర్మంత్రై శ్చక్షుష్కపురా
 మూఢైగ్నోవిదితం యధైవశలభా దీపేదహం త్యాత్మనః
 శాంతాస్తస్యజమాయ ఘోరవిపినం గత్వా సతీంచాత్మజా
 స్త్యక్త్వా తీవ్రతపశ్చరంతి కీమహాః! కీంమె గతిః పాపని॥ 30

కోధము పాపహేతువని మన సంధ్యావందనమందలి “నూ ర్యశ్చమామన్యశ్చ ” అనేమంత్రముందుఁ జెప్పఁబడియున్నప్పటికిని మూఢులకిది తెలియదాయెను శాంతులగువారలు, ఘోరారణ్యము నందుఁజేరి దారపుత్రాదులనువీడి తీవ్రతపం బాచరించుచున్నారు. ఓజగజ్జననీ! నాకేమిగతి! ఇచ్చట మన్యుః కోధము, పాపహేతువ యని వక్కాణించబడినది. దీనికొంత ఉపపత్తి చెప్పకతప్పదు. అది ఏదన! జ్ఞానేందిములవలన మనకు పాతకమేమాత్రమును అంటనేరదు. శ్రోత్రముతో శబ్దమును త్వగిందియముతో శీతాతపములను చక్షురిందియముతో పదార్థముల రూపమును జిహ్వేందియముతో రుచులను, ఘ్రాణేందియముతో వాసనలను గ్రహింతుము.

మణిదీప్తిపై తృతీయోధ్యాయః

ఇందువలన పాతక మేమున్నది ! ఇటుపైని కర్మేంద్రియముల విమర్శచేతము, వాగింద్రియముతో దూషణ తిరస్కారములు చేతుము. ఇది పాతకముకాదా! పాణింద్రియముతో కొట్టుటయు పాతకమే. పాదేంద్రియముతో తన్నుదుము. ఇదియును పాతకమే. పాఽయింద్రియముతో మలొత్పర్జనము చేతుము. దీనివలన నేమాత్రము పాతకములేదు. ఇక ఉపసేంద్రియము. ఇదియె సమస్థానర్థహేతువ వీటికన్నిటికిని మూలమహంకారము. గనుక 'మన్యుః కారణమేనసాం' అని వక్కాణించబడినది.

గాయత్రీంలలనేత్యనూద్య విరళం ముక్తాదివర్ణాననాం
 భిన్నంతత్సవితుర్వరేణ్యమనకృతైజః పరంధీమహి 31
 యామాయా త్రిగుణాత్మికా సహచరీ యాబ్రహ్మణఃపేటికా
 సైవాస్మాన పిమోహయేది తినుమః కంఠాంతచక్రాననాం॥

గాయత్రీదేవిని, మొదట ధ్యానశ్లోకమందు “ ముక్తావిద్రుమ హేమనీల ధవళచ్ఛాయైర్ముఖైః ” అని పంచరంగులుగల ముఖములుకలదానినిగా ధ్యానించి దానికి విరుద్ధముగా మూలమంత్రమందు “ సవితుర్వరేణ్యంధీమహి ” అని మంత్రముచ్చరించుచున్నాను. దీనిచుందర్థమేమన ! సత్వరజస్తమో గుణాత్మికమగు యేమాయ, బ్రహ్మకు సహచరయై పెట్టెల్లో బెట్టినట్లు దాచుచున్నదో యామెమనలనుగూడ మోహపెట్టెగలదని మందామెను ధ్యానించుచున్నాము.

ముక్తాదివర్ణాననామనగా? ముక్తావిద్రుమ — హేమనీల — ధవళ — ముక్తా = ముత్యములరంగు 2 పగడపురంగు 3 బంగారురంగు 4 నల్లనిరంగు 5 తెల్లనిరంగు కలదిగా జెప్పియున్నారు దానియర్థమేమన ! —

మణిదీప్తే తృతీయోధ్యాయః

మూలాధార, స్వాధీష్ఠాన, మణిపూరక, అనాహత విశుద్ధ చక్రములైదు శక్తిచక్రములనియు ఆజ్ఞాచక్రము మాత్రము, శివ చక్రమనియు గాయత్రీ పంచాంగమందు విశ్వమిత్ర మహర్షిచే జెప్పబడియున్నది.

ఇట్లు నిత్యము సగుణమైన సంధ్యావందనము చేయుచున్న సత్పురుషులందరును, సభాస్థలియందు ఆనాడెమేము అద్వైతులమనిన యెవరు వారిమాటలను నమ్మెదరు! అద్వైతికిమాటలుండునా! మాటలాడు మానవుడెన్నటికైనను అద్వైతికాగలడా! ఇంతస్పష్టముగా మనమతముండ పండితులందరును పత్రికాముఖును నేచుకూడ, కక్షతో పోరాడుట మనము చూచుచునేయున్నాము. కనుక బుద్ధిమంతులందరు, తమమతగ్రంథమును స్వయముగ విమర్శ చేసి తెలిసికొనవలయునేగాని అందరికిని అద్వైతమే బోధించెదమన్న సాధ్యపడునని నాకు తోచదు. మన సంస్కృతభాష మెత్తనిది. అందుకు బుద్ధిమంతులు వారికిష్టమువచ్చినట్లు అర్థముచేయుచున్నారు మతమును పాడుచేయక యెవరిమతములోవారి నుంచుటయే ఉత్తమమని నాకు దోచుచున్నది.

రేమూఢాః! పురుషాధమాః కథమిమాం విస్మృత్య జీవంతిరే? కోభేదః పశుపక్షిణాంచభవతాం ధర్మం యదిత్యత్యున విశ్వాసః కథమత్రోవః పునరిదం లపస్యమహౌ మానవం విజిజ్ఞాంతద్బహుదుర్లభం ననుకృతై రాప్యం వినాప్రాణినాం॥

ఓరోరి! మూర్ఖులారా! ఇట్టి మహాశక్తినిమఱచి మీరల్లెట్లు జీవించుచున్నారు. మీకును బహుపక్షులకును భేదమేమున్నది! 'తరవో విహిజీవంతిజీవంతిమృగపక్షిణాః సజీవతిమనోయస్య మననేసజీవతి॥' అని, విచారణలేక జీవించుమానవుఁడు, పశుపక్షితుల్యుడఁచి యోగవాసిష్ట ముందుఁజెప్పబడినది. వ్యవసాయకునిపాపెన్నడునువ్యర్థము కాజాలదు.

మణిద్వీపె తృతీయోధ్యాయః

వకప్పుడు తాననుకున్నంత ఫలము ఫలించకపోయినపుడును విసువు జెండక పాటుపడుచుండిన మరుచటి సంవత్సరము ఫలించకుండ నుండ గలదా! ఫలోన్ముఖమైన మామిడిచెట్టు బుతుకాలమొచ్చిన, దాని ఫలమెవరావగలరు! అవలేరు. వ్యవసాయానుగుణ్యమైన ఫలప్రాప్తి నొందుచున్నారు. దీనికి నిదర్శన మేమన? వక కళేబరమును వదలి నజీవునికి మరియొక జన్మము వెంటనేవచ్చునని, మనకు శాస్త్రము కలదు. వ్యాససూత్రము ' నాఽతిచిరేణవిశేషాత్ ' అచిరకాలము లోనే జనించునని భావము. శృతిః — దుర్నిష్ఠుషతరంయో యోహ్యన్నమత్తి యోరెతస్సింశ్చ తద్భూయసవభవతి అనికూడ గలదు. అట్టి జన్మమెత్తునపుడు దుష్టుత్తము చేసికొన్నజీవులు, దక్షిణాయనములో మరణించి కీమి-కీటకాదులై తిరిగి ఉత్తరాయణ మొచ్చినగాని మానవదేహము నొందలేరు. ఇది మనవారు కనిపెట్టిన చిత్రోపదృతి. దక్షిణాయనమందు చనిపోయినవారికి పుణ్యలోకము లేదన్నమాట ఇదియె, దీనికర్థమేమన; దక్షిణాయనములో మృతి నొందిన జీవులందరును మేఘమండలముదాటి సూర్యమండలము వరకు భోజాలక on account of the greater density of Atmosphere భోసామివ్యమునందేయుండి, చంద్రకిరణప్రసారముచే మంచుకింద మారి ఆయా పచ్చిఅకులపైజేరి కంబళిపురుగు మొదలగు జన్మము లను వెంటనే యెత్తుదురు. మృజ్జలవాయు సంయోగమయ్యేనేని విత్త నము మొలవకమానదు. పసనపండులోని గింజలును, గుమ్మడికాయ లోని గింజలును, యింటిలోదాచిన పెండలపు తలకాయలనుగూడ మొలుగుట మనము చూచుచునేయున్నాము. కనుక అట్టి పాపకాల మరణము రాకుండగా మిమ్ములను మీరే కాపాడుకొనవలయునని హెచ్చరించుచున్నాను. ఇందుకు సంసారపరిత్యాగమక్కరలేదు. అడవులలోకి వెళ్ళనక్కరలేదు. భోజనమునమాని ఉపవాసములుండ నక్కరలేదు. గురువును వెతుకుతూ దేశములందంతటను తిరుగనక్క రలేదు. కష్టపడి సంపాదించుకొనినదంతయు ఇతరులకు పంచిపెట్ట

నక్కరకేదు. మనన మొక్కటి సన్మార్గప్ర) వర్తనమొక్కటియు
నున్నచాలును. కావలసినవన్ని వాటిఅంతటఅవెవచ్చును ఏదియు
తరువాయియుండచాలదు. ఇదియె రాజయోగము.

ఏకం జ్ఞానమలం క్రియా సఫలదా ఇత్యాహవిజ్ఞానవా
న్కైరైవాఖిల మీప్సితం వితరతీత్యన్యఃపునః కర్మతః
పక్షౌద్వా శకునేరివోర్ధ్వగమనే చావశ్యకేద్వేన్మణాం
శ్రీరామం గురురాడువాచవిశదం తేనాశ్రీయే త్వమహం॥

జ్ఞానమొక్కటియె చాలునని జ్ఞాని యనుచున్నాడు కర్మలే
నకలార్థసిద్ధిని గలుగజేయుచున్నవని కర్మకుండనుచున్నాడు. కర్మ,
జ్ఞానములు రెండును పక్షికి రెండు రెక్కలవలె నుపచరించుచున్నవని
శ్రీరామునకు వసిష్టమహర్షి యుపదేశించెను. ఉభాభ్యామేవపక్షౌ
భ్యాంయథాఖే పక్షిణాంగతిః! తద్ధైవ జ్ఞానకర్మభ్యాం జాయతేపర
మంపదం॥ గనుక నేనేమి చేయవలయునో తోపకున్నది కాన నిన్నే
సదాసేవింతును. నిశ్చయజ్ఞానమొక్కటియె చాలును. కాని అట్టి
నిశ్చయజ్ఞాన మెవరికికలదు! “ అకృత్యావృత్తివిలయంచాభూత్వా
బ్రహ్మతత్త్వయం అహంబ్రహ్మేతి యోబ్రామీ యా జ్ఞానోత్తమ
వికర్తయేత్॥ అనునట్లు వృత్తిశూన్యము చేసుకొననిదీ మేము బ్రహ్మ
లమనుకొనువారి నాలుక కోసివేయవలయునని శాస్త్రము చెప్పు
చున్నది.

ఏకాలంబనమానసాః పునరిదం ధిగ్మానవం దుస్తరం
హ్యవరం ప్రవిశంతి నాస్త్యపచితి స్తాభ్యాముభాభ్యాంవినా।
యేషామేకమపీహ నాస్త్యసకృదావృత్యా మ్రియంతేధ్రువం
ఛందోగా సృతతంబృవంతి కిమహో! కింమెగతిః పావని! 34

కర్మశూన్యడైన జ్ఞానియు, జ్ఞానశూన్యడైన కార్మికుఁడును
తిరుగ మానవజన్మమొందుచున్నారని శాస్త్రమున్నది. ఎవరికి గర్మ

మణిదీప్తిపె తృతీయోధ్యాయః

జ్ఞానములు రెండును లేవో వారు నిరంతరము క్రిమి కీటకములవలె
ఘట్టచుఁ జచ్చుచు నుండురని ఛాందోగ్య శ్రుతి చెప్పుచున్నదే
ఘా॥ శృతిః;— అధైతయోఃషధోర్నకతలేణవతా నీమాని త్సుద్రా
ణ్యసకృదావృత్తీసిభూతాని అనినట్లు వారు పుట్టుచు గిట్టుచుండురు.
కనుక ఏమియు యెరుగని నాకేమి సాధనము!

విజ్ఞానం శ్రీవణేననై వివిదుషో స్సంజాయతే నోఽధికం
జిజ్ఞాస్యఃస్వయమేవతత్తుమననై ర్యద్యద్గుఃకభ్యశ్శృతిం
అభ్యాసేన ఘనాంతరాయతుహినం విద్రావ్యయోగాగ్నినా
నిర్భీజేన సమాధినా తదుదితం ప్రిహ్నీతి నాఽవర్తతే॥ 35

శ్రీవణమువలన పదార్థజ్ఞానము కలుగునుగాని అధికము కలు
గనేరదు. (ఆత్మావా అరే ద్ద్రష్టవ్య శ్శోతవ్యో మంతవ్యో నిది
ధ్యాసితవ్యః ఆశ్రీవణము చేసినదానిని తాను మననము చేసుకొని
నిశ్చయజ్ఞానమును బడయవలయు. పిమ్మట నిరంతరాభ్యాసముచేత
యోగప్రభావము కలవాఁడై యంతరాయములను బాపుకొని పున
రావృత్తి రహితమైన స్థితిని బొందగలడుగాని కేవల శ్రీవణముచే
నెవరికిని మోక్షము కలుగగలదని యనుకొనకూడదు. కపిలః—
నశ్రీవణమాత్ప్రీ త్తత్త్విద్ధి రనాదివాసనాయా బలవత్వోత్ అనగా
అనాద్యవిద్యావాసన బలముగ నుండునుగాన దాని నాశముకై తీవ్ర
ప్రయత్నము చేయవలెనుగాని వేరుదారిలేదని ఖండనగ చెప్పియు
న్నారు. అయిన లోకములో కొంతమంది మహానుభావులు ‘గర్భ
ఏవశయానస్సన్యామదేవోఽవబుద్ధవాన్’ అని విద్యారణ్యులు జెప్పి
నారు. దానికర్థమేమన! వారు పూర్వజన్మమందుజేసిన తపోబలము
చే నిట్టి జ్ఞానసిద్ధి కలుగ గలదని శంకరభగవానుడు వారి సర్వ
వేదాంతసిద్ధాంతసారసంగ్రహమందు స్పష్టపరచియున్నారు. కనుకయే
దోషక జన్మమందు తీవ్రమైన అభ్యాసము, చేయనివారి కేమియును

గలుగనేరదు. ఇదిన్ని గాక నిత్యము పాఠశాలలయందు చదువు కొనుచున్న విద్యార్థులలో సహితము ఎవరెంత తీవ్రకృషిచేయుదురో వారంతవిద్యాధికులగుచున్నారు. అట్టి శ్రద్ధలేనివారు మూర్ఖులగుచున్నారు.

అయిన నిది ద్వైతమా! అద్వైతమా! యను సంఘానివృత్తి కై ముందు వివరించుచున్నాను. ఇందుదహరించబడిన యోగశాస్త్రము, మంత్రశాస్త్రము రెండురెక్కలవలె అభ్యాసకులకు, విహంగమూర్ఖమున వెళ్లుటకువచరించగలవు. గాని అవి లేకపోయినవారి కు తమగతి కలుగదని నేననను. వారునుపిపిలికామార్గముగా వెళ్లగలరు గాని, ఇంతశీఘ్రముగ ఫలించునదికాదు.

ద్వైతంత తదుపాసనంహిసతతం చాహంగ్రహేస్త్వ స్మితా సంప్రజాతమిదం వికల్పసహితం మిశ్రం చతాత్కాలికం 36 ప్రాణేచాస్తమితే నకించిదపిత ద్రుష్టైవ న బ్రహ్మవిద్యానాదిత్రితయంచనా స్తిహితదామాయాభవత్సామయా॥

ఉపాసనలయందు తమమైన, 'అహంగ్రహణీ' పాసనయందు గూడ అస్మిత (అనగా నేను ఉపాసించుచున్నాననుజ్ఞానము) కలదు కనుకనే, దీనిని సంప్రజాతసమాధియనియు, సవికల్పమనియునందురు. ఇందు, మిశ్రకుంభకమేగాని కేవలకుంభకస్థిలేదనియు నిది తాత్కాలికమేగాని శాశ్వతముకాదనియుఁ జెప్పదురు. ప్రాణవాయువుల స్తమించినవెనుక, కేవలబ్రహ్మమేకాని, బ్రహ్మవేత్తకాడు. అట్టి స్థితియందు ధ్యానము గాని, ధ్యాతగాని, ధ్యేయముగాని, వూడనేరదు. అప్పుడుమాయయేమాయెనన! ఆమయముకలదాయెననితాత్పర్యము అనగా తొక్కఁబడిపోయెను. అనగా మాయ పాపాణాదులయందెట్లున్నదో అట్లుండును గాని నాశమగునని నాఅభిప్రాయముకాదు.

ఈఘట్టమందింకొక యనుభవముకూడ చెప్పెదను. ఏమన! ముందొకటిని, వెనుకొకటిని నిలుపుటద్దములనుంచి వాటిమధ్యనున్న

మణిద్వీపె తృతీయోధ్యాయః

మనుజుని ప్రతిబింబముల నంతములై యగుపడునట్లు మనోబుద్ధులనెడి అద్దములమధ్యనున్న యీజీవుడును ఎడతెగని కల్పనలనుజేసికొనుచు విరామములేని సంకల్పములతో పుట్టుచుండుననుటకు సందేహము లేదు. గనుక ముందు మానవులెల్లపుడును మనోబుద్ధులనునిరోధించుట ప్రయత్నించవలయును.

దీనికి సాధనమేమన, ముందు ప్రతిమానవుడును, బుద్ధినిహరించుటకే ప్రయత్నించవలెను. బుద్ధినశించిన కేవలమనస్సు పాపహేతువ కాజాలదు. ఎట్లన, పశువులు, ఆహారనిద్రోలుకలిగి, సంతానమునుగూడ కనుచు జీవించుచుండుట మనము చూచుటలేదా! అటువలెనే ప్రారబ్ధ క్షయమైన వెనుక మానవుడు స్థూలదేహ పాతానంతరము క్రమముక్తుడగుటకు సందియములేదు. అట్లుపెనిమనోనాశనము కూడ కలిగి కేవల జీవమాత్రావశేషుడై విదేహముక్తుడుకాగలడు. అనగా జీవము పోదు. మంగలమున పోసి వేయించిన గింజలకెట్లు మొలచు శక్తిలేవో అటువలెనే మనోనాశనమైనవెనుక జన్మరాహిత్యమగుట కావంతయు సందియములేదు.

మనస్సేశరీరబీజము — శంకరులు శతశ్లోకీయందు ‘మనో బీజై రైతైః’ అనిచెప్పియున్నారు గనుక దానినాశనమునకై సర్వదా పాటుపడుచుండవలెనుగాని మరియొకపనిలేదు.

మోక్షస్యాస్తి హిసాధనం శృణుతభో శ్రుత్యంతసారం వచః
సర్వేషామపి జన్మనాం భువినదాహ్యోకం మనః కారణం
తచ్ఛోదేతి సవాసనం చవియతః ప్రాణై స్సమం స్పందతే
తత్రాస్పాణంధర కింభవేచ్ఛగగనాచూన్యా ద్ధిశూన్యంఖలు||37

మోక్షమునకు సాధనభూతమైన శ్రుతిసమ్మతమైన మాట నొక్కదానిని శ్రద్ధతో నాలకింపుడు. సమస్తమైన త్రివిధజన్మలకు మూలముకారణశరీరమే (అనగా మనస్సు) అది పూర్వజన్మకర్మ వాసనలతోఁగూడి ప్రాణములతో, గడలచు నీవ్యాపారముల నన్ని

టిని జేయించుచున్నది. కనుక అట్టిమనస్సుయొక్క ప్రధానాంశమైన వాయువును, హరించిన దానిలో శేషించియుండు కేవలకాశములో నుండి యేమియుబుట్టజాలదు. అనగామనస్సు, పంచీకరణవిభాగప్రకారము ఆకాశ + వాయువులయొక్క సమ్మేళనవలన బుట్టుచున్నది. గనుక అట్టిదానిలోని ప్రధానాంశమయిన వాయువును యోగబలముచేహరించిన ఆకాశముకూడ నశించును. అనగా శ్వాసలు నడచునంతవరకును మనఆంతరశక్తి పైకి పోవుచున్నదని యర్థము. దానినాపిన ఆవైభవమంతయు కనపరచగలదు. శ్వాసలు నడుచుటకు అనకాశములేనప్పుడు శ్వాసలెట్లాడగలవు? శ్వాసలూగినమరేమున్నది. మోక్షమునేకోరువారలీదారినే నడువవలయునుగాని వేఱుదారి యేది! 'నతస్యప్రాణాఉత్క్రామంతి అత్రైవసమవలీయంతే' అనుశ్లోకము సారమయిన సీతిపట్టనేరదు. ఇంతటి యుత్తమస్థితికి రాజాలనివారలైనను మార్గాంతరమందు దీక్షనుపూని పాటువడి శవదమాదులు కలిగి సంచరించెడి యితర మతస్థులుకూడ ఇట్టి ఉత్తమపదవికి గ్రీమముకులై రాగలరు అందులకేమాత్రమును సందేహములేదు. దీనికి నిదర్శనముకూడ మనశాస్త్రములే చెప్పుచున్నవి. శ్రుతిః 'రమణీయ భరణాః రమణీయాంయోని మాపద్యైరన్' అని దానియందలి చరణ శబ్దమునకు క్షణాజని అనుమహర్షి స్వభావమని అర్థముచెప్పినట్టు వ్యాసమఝి తనబ్రహ్మసూత్రములయందుఁ జెప్పియున్నారు. అందుకు నిదర్శనముగా మన మహమ్మదీయులలోను పాశ్చాత్యులలోనుకూడ నిట్టిమహానుభావులను చూచుచునేయున్నాము కనుక మనమతము సర్వమతసమ్మతమైనది గాని మఱియొకటికాదు. ఒక్కబ్రాహ్మణులకే జెప్పటడినదిగాదు.

పత ద్వైశ్రుతిచోదితం మమమతం నై తస్మత్తం నూతనం
 ద్వైతంనాపి చతత్వవిద్యవ ముదాగ్నింధైరలం తాంస్త్యజ
 స్వాంతరోఽతిరవేహి శాంతమనసా విద్యుత్ప్రభాభాసురం ౩8
 కాలమాగమయ క్షణం గతమిదం నాయాతి మా త్యేవహి॥

మఃశీర్ష్యపె తృతీయోధ్యాయః

శ్రీత్యనుసారమైన పాశ్రీన మతమె. నా యీపుస్తక మందలి మతము క్రొత్త మ త మ ని భా వి ం పఁ గూ డ దు. యిది ద్వైతము మొదలైన మతములవలె మరియొక విరుద్ధమైన మతముకాదు. పాశ్రీలైనవారలందరును బ్రహ్మతత్వమును తెలిసికొనుటకు గ్రంథములను వదిలి అందలి తత్వము మాత్రముగ్రహించి స్వాంతర్జ్ఞానిని దెలిసికొని మెలకువతో సంచరించెదరు గాక. వృథా ప్రసంగములుమాని మతకక్షలను వదిలి పాటుపడెదరుగాక! పోయినకాలము మరల రాజాలదు. ఈదారపుత్రానులు మనలను ద్ధరించలేరు. 'ఉద్ధరేదాత్మవాత్మానం' అని చెప్పబడినది. వారినిమిత్తము సంసారసేవకులై, వారివారి జీవితమునంతటిని గడపివైచి, కొంప నాలుగుచూరులంటుకొన్న తరువాత చల్లార్చుటకు నూయి త్రోవ్వటకు బ్రయత్నించినవానివలె హాస్యాస్పదులై మెలగవలదు. మీమీ ఆయుర్దాయములో మీకున్న జాగ్రద్వస్థయందు మీజీవునికి అనఃపతనము కాకుండసట్టుకొనుట కెంతకాలము పాటుపడుచుండిరో విమర్శచేసికొని జీవించుడు గురువులైనవారలు మంచిచెడ్డలను బోధించెదరేకాని మోక్షమనుదాని నెవరును మీఠాయియుండవలె నోటికందిచ్చి తిసిపించలేరు. మీమీఉత్తమాధమ గతులకు మీరే కారణముగాని దారపుత్రాదులు కాజాలరు. అందుకొక్క నిదర్శనము జెప్పెదనినుడు. మేహరణము, వేసినమనుజునికి మత్తుమందివ్వక శస్త్రువైద్యము చేయవలసి వచ్చుచున్నది. అట్టితటి నీబంధుజన మంతయు పెరటిలోగూర్చుని యేడ్వవలసినదేగాని దానికి వారేమైన సాయపడగలరా! కాఁబట్టి యట్టి దుస్థితికి రాకుండగ నీజాగ్రతలో సీవుండుము.

కాష్టచాగ్ని రుదేతి తత్కథమహో! నిష్పేషితేమానవైః
సింధౌవా బడబానలోప్యసదృశై స్సుంక్షోభితే మారుత్తైః

బ్రహ్మాదం పరివృశ్యమాన మఖిలం త్వంచాఽపితత్ త్వతః
స్వాంతశక్తిమనేహి తీవ్రీమననై ర్గూడా మఖండోఽప్యలాం॥౩॥

కర్రను కర్రతోరాపాడించిన, నిస్సపుట్టుచున్నది. నీటియందు వికుద్ధవాయువులయొక్క దెబ్బలవలన బడబాసలముదయించుచున్నది అట్టితఱి సర్వము బ్రహ్మమైనపుడు (సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మ) ఆసర్వములోని వాడవేగదాసీవు. శాస్త్రప్రకారము నీవబ్రహ్మమే (తత్వమసి) అయితివికదా? అట్టితఱి నీలంతర్లోతిని తీవ్రమైనదీక్షతో సేవించితివేని నీనిజశక్తియొక్క సామర్థ్యమును నీకే తెలియును! ఇప్పుడు దీనిని ద్వైతమందురా! అద్వైతమందురా!

ద్వైతులన! రామోపాసనచేసినమాత్రానకాజాలరు. రామానుజ! అన్నమాత్రాన వైష్ణవులును కాజాలరు. ఉపాసకులందరును ద్వైతభావనతో నుపాసించుచున్నారుగాన అట్టివారలందరును ద్వైతులేకాని ఇతరులు కాజాలరు. ఉపాసనాద్వైతము కలిగి ద్వైతభావన నశించి సవికల్పసమాధినిజేరి సుఖించు పుణ్యపురుషులందరును విశిష్టాద్వైతులనడగుదురు. ‘ బ్రహ్మైవాహం నేహనానాస్తి కించన ’ యను శుక్తియొక్కరీతిని కేవల జడులై నిర్వికల్పసమాధినిజేరి సుఖించు మహానుభావులుగాని సభాస్థలియందు వాగ్వియమునుచేయు పండితులందరును విభూతి ధారణమాత్రాన అద్వైతులెన్నటికిని కాజాలరు. అద్వైతికి మాటలులేవు. ఈసంగతి యోగనాసిష్టమందు రామచంద్రుడు వశిష్టుని నీవెవరని యడుగ నేమియుఁ జెప్పజాలక యూరకుండెను. అంతట రామచంద్రుడు తిర్గి పోయింపగా, ‘ మానమేవోత్తరంతవ ’ అనిచెప్పియున్నారు. అనగా, నీకుసమాధానముజెప్పక యూరకుండుటయే నీవడిగినదానికి సమాధానమని బదులు చెప్పెను. దాని యభిప్రాయమేమన! తాను బ్రహ్మననియనిన, బ్రహ్మము మాట్లాడునడకాదే! అందుకు తాను బ్రహ్మమెట్లని యనగలడు! ఇక నేను వశిష్టుననియనిన సర్వంబ్రహ్మమని బోధించుచు

మణిదీప్తిపె తృతీయోధ్యాయః

వచ్చిన మహర్షి నేను వశిష్టునిని జెప్పిన స్వవచన వ్యాఖ్యాతమొచ్చు నని యోచించియె, మానమే నీకు సమాధానమని దానికి ప్రత్యుత్తరముజెప్పెను. అద్వైతి యెట్లు మాటలాడగలడు? ఇట్లు ప్రతి సంగతిని మనమందరము భారత సోదరులమే, అయితే కొంతమంది మొదటితరగతి బడిపిల్లలు, కొంతమంది దివ తరగతిపిల్లలమరికొంత మంది దివ తరగతివారలుగ నున్నాము. దీనికి కలహమొందులకు? ఈమాడవతరగతి వారలిప్పుడీలోకముడుండిరా! అట్లుండిన వారు సభాస్థలియందు నిలచి, మాట్లాడుదురా? నూటలాడువారందరును అద్వైతులు కాగలరా! గనుక యెవరిమతానుసారము వారలనుండనిచ్చి వారిమతానుసారముగ నడువనిచ్చిన, నదియెచాలునని నాసిద్ధాంతము. కులోచితధర్మపథమునువీడని సత్పురుషులందరును యేమత్సమైతనను నాకుఁబూజ్యులేగాని సందేహములేదు. నీయందుగల నీచిచ్చుక్తి నా రాధించుకొని చిత్తస్థైర్యముగలిగి సంస్కృత్యామని తెలుసుకొని కా రణశరీరనాశముచేసికొని యుండువానికి కలహమొందులకు. ఈపనిని జేసికొనుట కెవరికి సాధ్యపడదు? దీనికి మతభేదములెందులకు? ఇట్టి మహాసామ్రాజ్యవైభవము ననుభవించు పుణ్యపురుషులెక్కడలేరు! అట్టివార లేయజములు, యాగములు జేసినారు! వాటిఅన్నిటితోను అందరకును నిమిత్తములేను. మనపతంజలియు ‘యథాభిమతధ్యానా ద్యా’ అని అనియున్నారు. దానికర్థమేమన? వారి వాఁయిష్టానుసారము ధ్యానము చేయమనిగాని ధ్యానములేని ప్రసంగములుజేయ మని యెవరును, యెక్కడను జెప్పియుండలేదు కనుక ప్రాజ్ఞులగువారందరును కులోచితరీతిని మెలగవలయునని తాత్పర్యము. ఇంకొక నిదర్శనముకూడ జెప్పెద ఏమన! ‘శుక్రవైఖుదా’ అని జపించు మహావృద్ధియులునుగూడ ఉత్తమలోక ప్రాప్తి నొందుచున్నారుగాని చెడిపోనేరరు. ఏరూపకమైన కర్మయును యెన్నడును వ్యర్థము కాజాలదు.

యా నీనోదరబాష్పశక్తిర్ఘలా యంత్రేషు సాదృశ్యతే
తాంమ్రోజ్యంభితశక్తి రేవ ఝడితి స్ఫూర్ణ త్యహీనప్రభా
శక్తిరైవప్యనస్థితిః క్వచిదత సామేతి యాకీ గ్వతే
సంతృణ్ణా ఖలుసర్వవస్తునివహే పణ్ణేషు శంకుర్యథా॥ 40

ఇచ్చట సర్వవ్యాపకమైన శక్తి స్వరూపమును జెప్పుచున్నాను. యింజనులకు (Steam) ఆవిరిని పంపెడు (Boiler) బోయిలరులో కాగుచుండెడు నుదకమందింత శక్తి కలదని యింజనులు చేయుచున్న పనులద్వారామనకు బోధయగుచున్నది. తామ్రతంతువులయం దింత శక్తి కలదని విద్యుద్దీపముల (Electric lights) ద్వారా మనకు విశద పడుచున్నది. గాని శక్తి కెల్లెడలను, పదార్థమును వదలి ప్రత్యేకస్థితి కానవచ్చుటలేదు. అందువలననే తార్కికులును ' అప్రకాశకత్వ మేవజడత్వం అనియున్నారు. ః ద్యారణ్యులును 15 అ॥ 23 శ్లోక మందు 'అసత్తాజాడ్యదుఃఖేద్వేహూయాహంపత్రయంత్యిదం అసత్తానరశృంగాదౌ జాడ్యంకాష్ట శిలాదిషు ఘోరమూఢధియోర్దుఃఖమేవం మాయావిజృంభితా॥

వేదాంతులును_యా_మా_సా_మాయా అనగా, యేది లేనో అది మాయ యని పిలువబడుచున్నదని చెప్పినారు. దానికర్థ మేమన! శక్తి కెల్లపుడును పదార్థమునువీడి ప్రత్యేకస్థితిలేదన్నమాట గాని కేవలము లేదని తాత్పర్యముకాదు. మాయయు ననాదియే యని చెప్పబడినమాట అపసిద్ధాంతమగును గనుక దాని అర్థమిట్లు యుక్తియుక్తముగా చెప్పవలెనుగాని మనశ్చతుల కపార్థముచేయ రాదు. గనుక శక్తియు, సమస్తవస్తువులయందును ప్రత్రమందు ఈ నెలవలె వ్యాపించి యున్నది. బ్రహ్మముతోకూడ వీడకనేయున్నది. గాని లేకపోలేదు. నీయందును అట్టిచిచ్చుకి లేకపోలేదుగనుకనే నీయం తశ్చక్తి నుపాశించుకొనుము.

మఃశీదీప్తిపె తృతీయోధ్యాయః

తాంపాషాణనిభాం గుహోపరిగతాంమూలామవిద్యాంశనైః
కుద్దాలైశ్శుభకర్మభి శ్శకలవన్నిర్భిద్య తద్గహ్వరే
న్యస్తం స్వస్యధనం లభేత సుకృతీ కశ్చిత్సుఖం చాశ్నుజే 41
కెచిత్కామవనే చరంతిపశువ త్సంమోహితా మాయయా॥

ఆబ్రహ్మ గుహయొక్క ముఖద్వారమందు పెద్ద పగుగువలె నడ్డముగానున్న యీమూలా విద్యను శుభకర్మలను గునపములచే ముక్కలుచేసి ఆగుహోంతర్వర్తియగు బ్రహ్మమును పొందవలయునే గాని శుష్కాలాపనులుచేసిన నేమిప్రయోజనము! అట్టి కర్మశీలుర గువారలే ఆయానంద వైభవము ననుభవించు చున్నారు గాని చాలమంది యోగికలనెడు నరణ్యమందు గడ్డితిని యిదియె సుఖముని భ్రాంతులై పశువులవలె చరించుచున్నారు.

పిమ్మట బ్రహ్మకర్మ సాధ్యముకాదు నిత్యసిద్ధవస్తువై యన్న సంగతిని వివరించుచున్నాను.

యాఽజానందఘనం పిథాయజగతాం దుఃఖం సృజత్యన్వహం
తామారాధ్య మహత్తరేణతపసా సంపాప్య తస్యాఃకృపాం
బ్రహ్మాసందఘనో భవేదుపలవత్ప్రీతనైవోపలః
సాధ్యంబ్రహ్మనకర్మభి శ్శినతమా సాధ్యాజగన్మోహినీ॥42

శృతిః— “ ఆజామెకాంలోహితశుక్ల కృష్ణాంబహీన్సం

ప్రజాంజనయంతీగ్ం సరూపాం ” అనునట్లు యేత్రీగుణాత్మకమగు మాయ ఆనందఘనమైన బ్రహ్మమునుకప్పి నానావిధ దుఃఖములను సృజించుచున్నదో ఆమెను, తీవ్రతపంబాసరించి ఆమెదయను సంపాదించి మరల తన ఆనందరూపమును బొంది :పాషాణమువలెనుండి కల్పాంతరముండగలడు. శృతిః— ‘ ఉపలవత్ప్రీతనైచ్చిద్యమానో పినకుప్యేతనకంవెత ’ అనునట్లుండగలడు, అనగా బ్రహ్మము పాషా

మణిద్వీపే తృతీయోధ్యాయః

ణతుల్యమని తేలుచున్నది. అట్లుకాదేని రాతితో సామ్యము శృతి యందు చెప్పబడదు. ఈయంశమును శ్రీరాముడు వసిష్ఠమహర్షిని ప్రశ్నించినపుడు నీ క్రింద రీతి నాయన ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను. మనకంటె పాపాణాదులున్నా తరుగులతాదికమునూ అతిశయ ముకాదు. మనదే ఉత్కృష్టజన్మము. బుద్ధ్యాదింద్రియసంఘమంత ఉండినమీదట వాటి దుశ్చైష్ట్యలనడచినైచినగాని దాని సాగను తెలియదని ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. కావున మనమట్టి ఇందియావరోధమును తప్పించుకొని బ్రహ్మానంద సుఖమును పొందవలయును. అందుచే మాయ కర్మలచే తొలగిపోవుచుగాని బ్రహ్మకర్మసాధ్యము కాదు. ఈసంగతినే శంకరభగవత్పాదాచార్యులవారు వారి సర్వవేదాంతసిద్ధాంతసార సంగ్రహమందు నీరీతిని వ్రాసియున్నారు. 'ఉత్పాద్యమాప్యం సంసార్కం వికార్యంచ, చతుష్టయచతుర్వేధం కర్మసాధ్యం బ్రహ్మనై తచ్చతుర్వేధం' మరిస్తే బ్రహ్మకర్మసాధ్యమని చెప్పగూడదు. కర్మలకు వినియోగము జెప్పకతప్పదు. ఇదియె క్షిప్ర సమస్య. దీనితత్వమెరిగినవారలే ప్రాజ్ఞులు. ఇదియె ఉపాసనాకాండ యందలి ప్రాశస్త్యము.

ఇందు జీవన్మువిదేహ ముక్తలక్షణములు జెప్పబడుచున్నవి.

ప్రాణాయన్యసమద్గతా స్తుగగనం సూక్ష్మం శరీరంగతం
 తస్యస్యాత్పనరేవ జన్మభవినాం గేహే శుచీనాం పునః
 యస్యైతద్విలయం గతం హిపవనే ముక్తోవిదేహీభవే
 చ్ఛిన్నోష్యత్ర నకంపితేహి జడవల్లీనస్తదా బ్రహ్మణి॥ 4౭

ఎవనిప్రాణము లాకాశమున కెగసి పోవునో వానితోబాటు సూక్ష్మశరీరముకూడ పోవునని చెప్పబడియున్నది. వ్యాససూత్రము - తదంతరప్రతిపత్తైరంహతి సంపరిష్వక్తః ప్రశ్ననిరూపణాభ్యాం అను నట్లు ప్రాణములు (సంపరిష్వక్తః అనగా కూడుకొని యర్థము)

సూక్ష్మశరీరముతోఁగూడి వెడలుచున్నవని తాత్పర్యము. అట్టివారికి త్తిర్థిభవవంతుల పవిత్రకుటుంబ మందు జననము కలుగును. 'శుచీ నాంశ్రీమతాంగేహ యోగభ్రష్టభిజ్ఞాయతే' అనిగూడ గీతావా క్యముకలదు. అట్లు ప్రాణోత్క్రమణము చేసుకున్నవారలు క్రమ ముక్తులగుదురుగాని సాక్షాన్ముక్తులు కానేరరని తాత్పర్యము. వారే జీనస్మక్తులనబడుదుగు. ఇక సాక్షాన్ముక్తులెవరన యెవరియొక్క ప్రాణములు యీశరీరమందులీనమైపోవునో వాచిప్రాణములుత్రక్మిం చవు. వారికి పునఃజన్మము రానేరదు. వాకే విదేహముక్తులగుచు న్నారు. విదేహులనగా! విగతదేహాధర్మము కలవారనికాని విగత దేహః ఆనగా పోయినదేహము కలవారగుదురనికాదు. దగ్ధపటము వలెను భరితబీజమువలె వారిదేహముండునని విద్యారణ్యులుకూడ యీవిషయమును ఖండితముగాఁజెప్పియున్నారు. అట్టిసిద్ధి సంప్రా ప్తమైనవెనుక అనగా నిర్వికల్పసమాధిలో జేరినవెనుక ఉచ్చాస్పన నిచ్చాస్పనములులేక తద్వారా ఆహారనిద్రాదికములులేక పాషాణము వలె తెగకొట్టినను గదలకయుండును. వారలేముక్తులు. ఇతరులంద రు తత్వవేత్తలు గావచ్చునుగాని ముక్తులుమాత్రముకానేరరు.

నిష్కామాహిజితేంద్రియా సుకృతిన శ్చాత్మైకకామాస్సదా
 బ్రహ్మీభూయ భవంతి శుష్కతృణవత్సంస్యస్య రాజ్యాదికం
 ఏకైవై వహి వాంఛితేన సతతం దూయే నమెఽన్యచ్ఛివై
 సూక్ష్మందేహిమమానకాశ మఘనా పశ్యామి జీవేశ్వరం॥44

ఇట్లుండ జితేంద్రియులగు మహానుభావులు రాజ్యాదికముల నుకూడ త్యజించి కేవల బ్రహ్మలై సుఖమును బొందుచున్నారు. ఈనాజీవేశ్వరనర్పణము చేయవలయునను కోరిక యొకటి కలవాడనై చాలబాధనొందుచుంటిని. నాకొక కొంత నవకాశమీయవలయునని ఆపరదేవతను ప్రార్థించుచున్నాను. నాకికదెలియవలసినదిగాని పొం దవలసినదిగాని ఎంతమాత్రమునులేదని నిశ్చయముగా తెలుసును

గాని ప్రార్థన వేగముచే నేమాత్రమును స్థిరచిత్తుడనను కాలేకుంటిని
బ్రహ్మవేత్తకు నాకు బ్రహ్మతత్వము తెలియలేదేయానే విషయము
గూడ నుండదు. అట్టిదుఃఖమున్న బ్రహ్మవేత్త యనిపించుకొనజాలదు.

కష్టంనై వహి వేదశాస్త్రపఠనం తతోస్వోపదేశః పరాః
శిష్టాఽచారవిధివిధాయ పశువ ద్ధాత్రస్యవా పోషణం
కష్టాత్కష్టతరం యమాదిసహితప్రణా నిలారాధనం
దృష్టైనప్తమతి స్తథా నహికలా పుణ్యైర్వివాలభ్యతే॥ 45

వేదశాస్త్రపఠనమందంత కష్టము కానరాదు. ఇతరులు కుప
దేశించుటలోను కష్టముకానరాదు. శిష్టాచారమునువదలి పశువువలె
గాత్రోపోషణచేసుకొనుటయందును గష్టములేదు. ఇక కష్టమేమన
గా యమనియమమాసనాది అష్టాంగములతోడను గూడిన యోగా
భ్యాసము కష్టతరమైనది. యమనియమాదులు యోగికి మిక్కిలి
అవసరము. ఎట్లనగా! యోగి కెంత మంచిమందిచ్చినను గేదెపరుగు,
ఆవ, బచ్చలి, దివాస్వోపము నిబ యెట్లు వర్జములో అటువలెనే
యోగికిన్నీ యివిలేనిదీ యోగవైభవమేమియు గానరాదుకాని వీని
తోను సాధకమొనరించు మహానుభావునికి యోగబలము దినదినప్రప
ర్థమానమై కనబడకమానదు. తరువాత (యదృశ్యంతన్నశ్యం) అన్న
మాట మరునకుండు స్థితి కేవల పుణ్యపరిపాకముచేతగాని లభించ
నేరదు. యిందు మఝియొక విశేషముగలదు. ఏమన ప్రాణవా
య్యారాధనయైనపిమ్మట, దృష్టైనప్తమతిః అనిచెప్పితి ఆమాటలకర్థ
మేమన! ప్రాణవాయువున నారాధించువారలకు అశిమాద్యపైశ్చ్యశ్వర్య
సిద్ధి బహుసులభమగును. అట్టిదానితో రమించుచు నుండక ముం
దునకు బ్రయత్నింపవలెనుగాని యాయవంతరఫలములే యుత్కృష్ట
మైనవని యూహించి గారడీచేయుచు గాలము గడపకూడదు. అన్ని
టిలోను తాను తెలుసుకొనినదానిని తాను ముందాచరించుట బహు

మనీవ్వీపె తృతీయోధ్యాయః

కష్టము. దీనిని నెవరికి బోధించిన నేమి బాధయున్నది! సమస్త మతముల వారలు దీనిని తెలుసుకొని అభ్యాసకులై Mesmerism, Hypnotism మొదలైన గారికీచే జీవించు పాశ్చాత్యులను మనమెరుగుదుము. గనుక సర్వజనోపయోగమై యలరారునది మన ఆర్యమతమే. క్రైస్తవులు మొదలగువానివలె మనమతము ఇతరమతస్థులను వారి వారి మతములను నిడనాడి తమమతములోనికి రమ్మనమని యెన్నడును బోధించదు. వారి గౌరవములో నుండియే వారువారు ముక్తులు కావచ్చునుగాని దీనికేనూత్రమును సందేహములేదు. ఊహనము బ్రాహ్మణులను యజ్ఞోపవీతము తీసివేయమని చెప్పదు. శూద్రులను యజ్ఞోపవీత ధారణ చేయమనియు జెప్పదు. కాని అందరు సమతుల్యులగుటకు సాధనములను బహుస్పష్టముగ జెప్పగలదు. ఇందుకు నిదర్శనము, దక్షిణదేశముండు పుట్టి మాలవాడై ధన్యుడైన 'సంద నుడును, మహమ్మదీయులలో కబీరును, మొదలగువారలనేకులు గలరు.

ఏతస్మాదిహజీవజా శ్శివమయా స్సృష్టౌ లతాభ్య స్సృష్టతాః
 తేషాంచాపి సరోత్తమ శ్శివతమ స్తస్మిన్ప్రధానం రజః
 తజ్జిత్వాశిచ సాత్వికేన తపసా సత్వాధికస్సన్క్రమా
 ద్రృహ్మీనందరసైకపూణ్ణజలశి స్వాన్నిస్తరంగః ప్రభుః॥46

సృష్టియందంతటను జీవజములు హెచ్చు వానిలో నరుడధికుడు. పుంలింగగ్రహణముచేయుటచే మగవారలింకను నధికమైన వారలనియుఁ జెప్పఁబడినది. నరునియందు రజోధిక్యము కాన్పించు చున్నది. పాపాణాదులు, తామసదోషదూషితములు. దానంజేసి పాపాజ్ఞుడైనమానవుడు తనయందలి రజోగుణములను సాత్వికమైన తపస్సుచే నిర్మూలించి సాత్విక ప్రధానుడై బ్రహ్మానంద సముద్భుడై నిస్తరంగాంతరంగుడై, సమస్త చరాచర ప్రపంచమునకును ప్రభువై యుండనోపు.

ఇంత సుఖబోధకముగ శృతులన్నియు ఘోషించుచుండ ద్వైతులమని కొందరును, విశిష్టాద్వైతులమని మరి కొందరును కల హించుటకు కారణమేమో నాకుఁదోపకున్నది. కాని ద్వైతమనునది ఉపాసకుల కుపాసనాకాలమందు చిత్తమేకాయత్తమై నిలుపుటకు సాధనమై ఉపచరించుచున్నది. ఉపాసనలన్నియు ద్వైతములు కావా! అభ్యాసదాగ్ధ్యము కలిగిన పైని విశిష్టాద్వైతియగును. అనగా జీవన్ము క్తుడగును. అనగా తానుచేయు ఉపాసనలన్నియు ప్రణవమై నిలచి పోవును. అట్టి స్థితి నిలబడిపోయి నిర్వికల్పక సమాధినిచేరి ప్రణవ ముకూడ నశించి అద్వైత బ్రహ్మసాక్షాత్కారము కలిగి విదేహము క్తుడగును. ఇవియన్నియు అద్వైత మతముగోవివేగాని ఇతరములు కావు. అట్టి స్థితిలో మేము విరుద్ధ మతస్తులమని ఇతరులను నిందింప బూనిన వారికింకను దానియధార్థము తెలియలేదని చింతించవలయు నేగాని బుద్ధిమంతులెవరును కలహింపగూడదు. ఇంకను ఇతరమైన యవనులు మొదలగువారలును ఇట్టివారలేగాని యెవరిని యెవరుచూ కూడ నిందించకూడదనియె నాసిద్ధాంతము. వారివారి కుహించిత వ్యర్థాలలో దగిలి యోగ్యతగా మెలగు క్రైస్తువులందరును గాకు పూజ్యులే.

కర్మలయొక్క ఆవశ్యకత ఎంతవరకనగా!

యావదానఘనో నశించతి జలం తాపత్రయా క్షోభృశం
 నూవత్థాని చరంతి తాన్స్వవిషయాన్యా వన్మనోధావతి 47
 యావన్నాస్తముపైత్యహం జలనిధౌ బ్రహ్మ మృక్షేశాశ్వతే
 తావత్కర్మచరే త్సదా త్రికరణై ర్నాన్వోస్తి పంధాస్మృతః॥

ఇట్టి సాధకమెంతకాలము చేయవలయుననిన!
 దానికుత్తరవును జెప్పుచున్నాను. ఆధ్యాత్మిక ఆధిభౌతిక ఆధి
 దైవికములనెడి తాపత్రయమందును జ్ఞానమేఘము, తన యమృత

వరముచే చల్లార్పలేదో యోతవర కిందియములు విషయములను గూర్చి పరుగులిడుచుండునో యోతవరకు మనస్సు దయించుచుండునో యోతవరకు నేచనుబుద్ధి శాశ్వత బ్రహ్మాసమున్నమందు మునిఁగి ఘోనో అంతవరకుఁ ద్రికరణములచేతను కర్మలు చేసెయే తీర నలెను. ఇంతకన్న వేఱుదాకలేదు.

అయితే యితరమార్గములన్నియు ‘నృతనాముత్తమంవ్రతం’ అని చెప్పినట్లు ఏదానికదియె యుత్కృష్టమని చెప్పియున్నారు. దాని శత్యమేమన! ఈకల్పించబడిన మంత్రశాస్త్రము, యోగశాస్త్రము, కర్మకాండయు, అద్వైతబ్రహ్మ సాక్షాత్కారమునకు సాధనములని తోచకమానదు. యెట్లనిన సంగీత పాటకునికి పక్కవాద్యములన్ని యు ఎట్లు హెచ్చరిక జేయునో అటువలెనే ఈకర్మకలాపమంతయు అభ్యాసకునికి ఆవశ్యకమేగాని ఇందులో నిరర్థకమైన దేదియునులేదు. అట్టిసాధకబలముగల మహానుభావుడు “ పుంఖానుపుంఖవిషయేక్షణ తత్పరోపి బ్రహ్మావివలోకనధియం సజహాతియోగీ, సంగీతభావలయ నాద్యవశం గతోపి మాల్నిస్థకుంభ పరిరక్షణాధీర్షటీవ॥ అనినట్లు దార పుత్రాదుల తోక్రీడించుచున్నను కాకాక్షీన్యాయముగ తిర్గి వెంటనే నృత్తులను మరలించుకొనుచుండును. దీనికి మరియొకయుదాహరణ ముకూడ కలదు. యేమన! జ్ఞానులు వారివారి విలాసానుసారముగ చరించుచుండురు “ కృష్ణాయోగీ శుకస్త్యాగీ జనకోరాజకర్మకృత్ నశిష్టఃకర్మకర్తాచ కర్మటీషిశీతాశనః సర్వేషాంజ్ఞానామేకంతుతత్తత్కర్మపృథక్పృథక్” అని శిష్టసాంప్రదాయము కలదు గాని పెద్దల్లిల్లెల యూచరించినగూడదు.

నృత్యక్షా త్ఖలువస్తునిశ్చయమతిః కర్మాశినాపేక్షతే
 కార్యం నశ్వరమేసకర్మజనితం బ్రహ్మావివోక్షంస్థిరం
 కర్మభ్యస్సముదేతి సత్వోమఖలం నాస్యం సముజ్జృంభతే
 శక్తిః పైత్యవినాశినీ భువియాధా కృష్ణాభ్రకే పార్ధివే॥ 48

“ యథావస్తుయథాజ్ఞానం ప్రమాణేనవిజాయతే నాపేక్షకే చయత్కించత్కర్మవాయుక్తికౌశలం ” అని శంకరభగవానులు చెప్పినట్లు నస్తుజ్ఞానము, వస్తుసాక్షాత్కారమువలననే కలుగుచున్నది. కర్మ జనితమైన కార్యచులన్నియు నశించునోయేకాని బ్రహ్మమాత్రము అపరోక్షచును స్థిరచునయియున్నది. అదియెట్లు లభింపగలదనగా! కర్మలవలననే ఆయానస్తువులయందు గల సత్వమంతయు పైకబు కును. ఎట్లన గేవలమృత్తికావిశేషమైన కాకిబంగారము శతపుకపాక మయినచో పైత్యనాశనముచేయు దివ్యాక్షణం, క్రిందమారుటలేదా! దీనినే కృష్ణాభ్రకమని వాచుదురు.

స్వాంతస్థాం జగదాత్మికాం ద్విజనరాః కైశ్చిన్మకారాదిభిః
కామాంధాభవలంపటా అవిధినా త్వమర్చయంత్యస్వహం
శేనూనం శ్రుతినమ్మతం తవమతం కుర్వంతి సింధాస్పదం
జాయంతేబహుపాపయోనిషు పునస్తైరద్యమానాః పునః 40

తనయందుండు నిజశక్తి నారాధించుటకై వామాచారపరులైన కొంతమంది ఆభాగము సమగ్రముగ తెలుసుకొనజాలక ఆభాగమందు జెప్పబడిన మకారపంచకములో వారికిష్టమయినవాటిని మాత్రమే గ్రహించి తమకహితమైనవాటిని వదిలి ఇచ్చవచ్చినట్లూచించి వేదవిహితమయిన ఈతంత్రమును నిందపాలు జేయుచున్నారు. అందులకే వాణాయాదుష్కృతముల ఫలనునుభవించుచు పుట్టుచు జచ్చుచున్నారు. శృతిః|| “ అద్యమానాః స్వకర్మభిః ” అనిఅరుః ణమందుగలదు. మంత్రశాస్త్రములో ఈవామాచారపద్ధతియు, దానిలోనిదూతీయాగమును బహుచిత్రమయినవి. ఇది మనుష్యమాత్రులకు సాధ్యముకాదుగనుక దీనినివదిలి కౌశమార్గమందు బ్రవేశించితిని. వామాచారమయోగ్యమని నాలభిప్రాయము కాదు.

సత్యం నస్తునదృశ్యతే నయనయో స్సింధ్యభ్రానంధేర్బహి
 ర్యాతానారిన బాంధవా శ్చవితథా నౌకాయథా సన్ముఖాః
 వ్యత్యస్తీకరణే కిమంబ! కుతుకం జ్యేష్ఠాసి మాయాత్మికే! 50
 మాంమోహయమోహయాద్యలలితేసందర్శయాత్మేశ్వరం

వాస్తవముగా గండ్లయెదుటఁగనుపడుచుండు పడవ ప్రాణ
 మై కొంతదూరము పోవునదికి, భూచ్యూతరేఖHorison దాటిపోయి
 న కనపడక పోవును. భూగోళశాస్త్రజ్ఞులు ఈ యుదాహరణమునే
 తీసుకొని భూమిగుండ్రముగ నున్నదనుటకుప వత్తిని గల్పించుకొను
 చుండిరి. మరియు, క్రొత్తక్రొత్త పడవలా భూమ్యంతరేఖ దాటి
 యోపలకువచ్చి నిశ్చయముగ కండ్ల కగుపడుచున్నవి, అటులనే నిన్న
 లేని బాంధవులు నేడు వాస్తవముగ గండ్లకగుపడుచున్నారు. ఈ భూ
 మ్యంతరేఖవలె వున్నవస్తువుల నెంతమాత్రము గనఁబడకుండ చేయు
 వు లేనివానిఁగనబఱచి అల్లరిపెట్టుచు తలకొందుఁబు చేయుటలో
 ఏకేమి ఉత్సాహమా! తల్లీ? నీవున్నా బ్రహ్మగారితోపాటు
 పెద్దదానవే గనుక నన్నీలాగున మోసపుచ్చి చికాకుపెట్టక, నాజీవే
 స్వీర సందర్శనము కావింపుము. శంకరులు “పడస్మాకమ
 రాదయః” అన్నట్లు మాయయు బ్రహ్మతోబుట్టినదేకాని క్రొత్త
 వచ్చినదికాదు. అట్టి బ్రహ్మతోపాటుపుట్టి బ్రహ్మనుకూడ తన
 కచ్చనచ్చినట్లు తిప్పుచున్నదే? అట్టిమాయ నతిక్రమించుట సుఖసా
 న్యమా? సాక్షాత్తు తాను బ్రహ్మయైనగాని, మాయ నతిక్రమిం
 పగలుగునా? బహుకష్టము.

సాభాగ్యంతవవిస్తృతం చిరతరం స్తుత్యర్హ మేతచ్ఛివే!
 గాఢంతం పరిరభ్య తిషసి కథంసందర్శయా త్మేశ్వరం
 యాచేనాహమయః నకించిదసితం సంప్రాప్త కామోస్మ్యహం
 దాతానై వ సతస్యచా స్తికిమపి స్థాని స్తథా నిర్గుణః 51

మణిదీప్తిపె తృతీయోధ్యాయః

ఓహో! నీసాభాగ్యమేమని చెప్పదు! లోకమందు జిరకాల మునుండి వ్యాపకమైయున్నది. సరియె. అయితే యింతధృఢముగ నీ భర్తను కాగలించుకొని కూర్చుంటివిదియేమి చిత్రము! ఒక్కసారి యాయనను నాకు గనబఱచుము. కనబఱచిన మాత్రాన నాయనను నేనేమియుఁ గోరను. ఏలనన! నేను సమస్తములైన కోరికలను తీరిన వాడను. నేనేమైన కోరిన నాయన యేమియు యిచ్చువాడుకాడు. ఆయన దేదియునులేదు. కేవలసాక్షువు, నిర్గుణుడు నెయున్నాడు. గనుక నేనేమైనగోరినను లాభములేకుగావున నొక్కసారి యాయనను నాకగుపరచుము.

తద్విష్ణోహృదయం త్వదీయమభవ ద్దేహం పురాచంచల!
 దేహారేచ తావకేన ఘటితం పశ్చాచ్ఛివస్యైవహి
 కించైతత్సకలం తిరోహితమభూ ద్భ్రహ్మాశీ తద్భ్రహ్మణ 52
 సూక్ష్మందేహి మమావకాశ మధునాపశ్యామి జీవేశ్వరం.

ఏమి యీఅన్యాయము! పూర్వము విష్ణుఁఁడయై యొక్క ధర్మపత్నివై ఆయన హృదయము నాకొమించితివి. తరువాత శివునియొక్క యర్ధాంగము నాకొమించితివి. ఇప్పుడు బ్రహ్మను సర్వమును మింగివైచితివి. నాకించుకంత యవకాశమీయరాదా! ఆయన నొకసారి చూడగోరుచున్నాను. యేమి నీకీ యుద్రేకము క్రమక్రమముగ హెచ్చయినట్లు కనబడుచున్నదే !.

ధావత్యంబపరాంగుఖాన్యణుమయైస్స ర్వేంద్రియాణ్యాశుగైః
 ప్రత్యాహరవిధౌ నచాస్మికుశలో ధ్యానం కథం? ధారణా
 ప్రత్యాపర్తయ కాతరోస్మి సకలం జానామితే చాతురీం
 త్వంవై చిత్రీవిచిత్రీనాటకనటీ త్వంవై జగన్మోహినీ॥ 53

శృతిః, పరాంచిఖాని వ్యతృణత్స్వయంభూః- అను దీతిని నా యింద్రియములన్నియు బ్రపంచముఖమై పరుగులిడుచున్నవి. వానిని

ప్రత్యాహారముచేయుటలో నేను సమర్థుడను కాజాలకున్నాను. ప్రత్యాహారమేలేనివానికి ధ్యానమెట్లు ? ధారణయెట్లు ? కావున జాల బయము నొందుచున్నాను. నీవు వానినిమరలించి యంతర్ముఖమగు నట్లు చేయుము. సీచాతుర్యమంతయు నాకు సమగ్రిముగఁ జెలి యును. జగన్నాటక నటనమందు నట్టివై నీవు నడిపించుటలేదా! నీవేకాదా జగత్తునంతటిని మోహపుచ్చుచున్న దానవు.

త్రింశద్వత్సరశిష్యితాస్యపి కథం! సర్వేంద్రి గూఢ్యత్సుకాఽ4
 ధ్యానోన్ముక్త మహార గూ ఇవశీవే! శబ్దాహతాః పక్షిణః
 ధావత్యేవహి పంచవింశతిగణం శ్రాంతోస్మి నోమేనఘా
 ప్రహ్వోస్మ్యంబ! నిధేహితానికుశలం త్వత్పాదుకాపంజరే॥

ముప్పది వత్సరములనుండి గాయందియములను విషయాదులనుండిమరలమని శిక్షించుచుంటిని. ఆపుటికిని ధ్యానములోనుండి వదలిపెట్టిన వెంటనే, కరతాశ్శధ్వనిచే నెగరిపోయెడి పక్షులవలెనే విషయములను గూర్చి సరుగులిడుచున్నవి, ఇవి అన్నియు 25 గుంపు గజేరి నన్నల్లరి పెట్టుచున్నవి. నేనొంటిగానుంటిని. నాకితరులెవరున్న సాయముచేయకున్నారు. కాని వానినన్నిటిని నీపాదుకాపంజరమందు నిచి నన్నల్లరిపెట్టకుండ చేయుమమ్మ! అట్లు చేసితివేని నాకిక నసాధ్యమేమున్నది! స్వస్వరూపాను సంధానముచేసికొనుచు నిర్వికల్పక సమాధినిజేరి శాశ్వత సుఖము నొందగలను. కనుక దానికంతకును నీవే సాధనభూతురాలవు తెల్లీ!

మాలాం త్వల్లలితాంగకై ర్విరచితాంస్తీకృత్యత్రింశత్సమా
 శుద్ధాపంచదశి మయైవజపితా కోట్యర్థముత్కంతయా
 తృప్తిర్నాస్తి పథాకుశేన లలితే! త్వంబ్రహ్మణ శ్శక్తిదా
 శక్తింమే సమయేచ దేహిభువనం నోచేదశక్తంభవేత్ ॥ 55

ఇచట నాడపాసనాపద్ధతి సంతయు వెల్లడించి నాకుంగల యాసక్తినింక నాపరదేవతా సమక్షమందు వెల్లడించుచున్నాను. ఇంతవరకు, లోకములో నందరును స్వీకరించిన పద్ధతినంతటిని విడచి రుద్రాక్షమాలలు మొదలయిన మాలికలను, అక్షరమాలికనుగూడ విడిచి నీదివ్యాంగములమాలికనే సర్వోత్కృష్టమైనదిగ స్వీకరించి నామనస్సునకెట్టి ప్రయాసము కలిగినప్పటికి దానినెల్ల బహుశ్రమ తోసహించుకొని ముప్పది సంవత్సరములనుండి నీదివ్యమంత్రమాన అర్ధవత్తుగ దెలిసికొని అత్యాదరముతో నేటికి 65 లక్షలు తపమున రించితిని ఈకుశభముతో నాకు దృష్టికాలేదు. సమయాచారపద్ధతికి దగినశక్తిచాలకున్నది. కనుక నాకట్టిశక్తి నిమ్ము. అట్లనెదవేమనిన! నీవు బ్రహ్మకుగూడ శక్తినిచ్చుదానవుకావా? అట్లు చేయనియెడల లోకమంతయు శక్తిసూన్యమైపోగలదు, శాస్త్రములన్నియు నబద్ధములైపోవును.

ఇందాపరదేవతయొక్క అంగములను మాలనుతీసుకొని జప మొనర్చితినిని యంటిని. అందలిప్రశస్తిని జెప్పుచున్నాను.

కష్టంనైవ కరాంగులీఘగణనం రుద్రాక్షమాలాసు వా
కష్టం స్వాఽక్షరమాలికాసు మననం సృష్ట్యాద్దికై స్త్రీక్రమైః
నోచేచ్ఛిత్తవిహారమూర్తివిలసద్దివ్యాంగమాలాసు వా 56
హస్తాభ్యాం గమనం యథాననుకరం తీవ్రప్రయత్నాద్వివా

లోకములో జపముచేయుటకు విధానములనేకములు కలవు. వానిలోతమతమ చేతివ్రేళ్లపై లెక్కించుటయు రుద్రాక్షమాల, తులసిమాల, స్పటికపుపూసలమాల మొదలైన మాలికలనుదీసికొని జపించుటయు కష్టముకాదు. తనయందుగల షట్సుక్రములయందును ప్రకాశించెద నక్షరమాలతో జపించుట కష్టము, వానిలో సృష్టి కృమమనియు తిసికృమమనియు సంహార కృమమనియు మూడు

మఃశిష్యపె తృతీయోధ్యాయః

విధములు స్మృష్టికృమమనగా! అంనమః, ఆంనమః, ఇంనమః,—ఈం
 నమః,— అని అకారాది క్షకారాంతము 50 వర్ణములనున్నూ
 ఉచ్చరించుచూ వెళ్ళి మరల అకారాది క్షకారాంత ముచ్చరించుచు
 గణనచేయుట స్మృష్టికృమము ! స్థితికృమమనగా! అకారాది క్షకా
 రాంతము ఉచ్చరించి మరల క్షకారాది అకారాంత ముచ్చరించుట.
 సంహారకృమమనగా! 6 చక్రములయందునుగల అక్షరములు నను
 లోమ విలోమముగను నుచ్చరించుట. ఇట్లుకాదేని తనచిత్త విహార
 మూర్త్యుగు దైవముయొక్క దివ్యాంగములయందు సంఖ్యానియ
 మము చేసికొని లెక్కించుట. రెండుకాళ్లనున్నూ బై కెత్తి చేతులతో
 నడచుటనంటిది. ఇదిచాల దుస్థరము, దీనికై మానవులందరును విశే
 షానందముతో బాటుపడినగాని లభించనేరదు. రుద్రాక్షలతావళము
 పుచ్చుకొని జపించునంతకాలము నామనస్సు ధావనము చేయుట
 మానలేదు. తరువాత నీనిధానము స్ఫురించగా దీనితోనభ్యసించు
 చుంటిని, దీనివలనఁజాల సోగసుదనములు కానబడుచున్నవి. అభ్యా
 సకులు కానివారలకెంత చెప్పినను ఉపయోగములేదని యింతటితో
 విరమించెదను.

ధరోష్ఠాపారిత హేమరత్న ఘటిత ప్రాసాదమధ్యేవన
 న్యావజ్జన్మ సుఖంనయామి దివసా న్నన్మంత్రోదీక్షాపరః
 జిహ్వోపస్థకపాటకా తుశిథితా ద్వే తత్ప్రసంస్థాపితౌ
 ద్వారం శత్రుసమావృతంచలలితే! శాంతిః కథంశాంధవి||:7

ధరోష్ఠిశ్వస్య జగతః ప్రతిష్ఠా—ధర్మేనర్వం ప్రతిష్ఠితం అను
 శ్రుతిక్రమ రీతిని స్వోచితధర్మమందు సమస్తమున్నూ గలదు గనుక,
 అట్టిధర్మముచే సంపాదించఁబడిన బంగారు మేడయందాసీనుడనై నా
 కుండలసింపబోయెడు జన్మల సన్నిటియందును నీమంత్రోదీక్షచేయు
 వాడనై సుఖముగ దివసంబులు గడవగలవాడనగుదును. కానిదానికి

బహుభిధిలమైన జిహ్వోపస్థలనెడి రెండుగుమ్మములయందును రెండు తలుపులు కలవు. ద్వారము శత్రుసమాన్వితమై యున్నది. అట్టితజ్జినాకేమి నిలకడ కలుగఁగలదు! వృధివ్యాం యాని భూతాని జిహ్వోపస్థనిమిత్తకం అని ఉత్తరగీతావాక్యము. ఇందియ సంఘాత మంత టిలోను జిహ్వోపస్థలు రెంజేమిక్కిలి యసర్థదాయకములైనవి. గనుక వీనినే విశేషించి చెప్పినారు. ఇతరమైన జ్ఞానేంద్రియములవలన పాతక మేమున్నది! అవి విషయములను తెలిసికొనును. అనగా శ్రోత్రము, శబ్దశ్రవణము, చేయును. దీనిలోపాతకమేమున్నది! త్వక్, ఇది చల్ల దనము వేడిసి, మొదలగు వానిని తెలుసుకొనును. చక్షుః, ఇది రూపమును తెలుసుకొనును. అంతటిహాపజ్ఞానము కలిగినంతట నా మానవుడు వికృతిని పొందకపోయినప్పుడు పాతకమేమున్నది? ఇది యె దశవిధమన్మథావస్థలకును కారణము. దృగ్మనస్సంగసంకల్పః జిహ్వ, ఇదియే యితరమైన ఇంద్రియములనున్నటిని బోషించి ఆల్లరి బుట్టించుచున్నది. ఘ్రాణము వాసనలను దెలిసికొనును. ఇక కర్మేంద్రియముల నాలోచించి చూతము వాక్, మాట్లాడును. అయితే అన్యదూషణ పాతకమే కాని ఉపస్థేంద్రియపాతకమంత యసర్థదాయకముకాదు. పాణి, పాద, సాంస్కంద్రియములు, అంత ఘోరపాతకములను చేయగలవికావు. ఉపస్థేంద్రియమే తనకుఁగూడి రానియ నర్థసంపాదనచేయుచున్నది. జిహ్వేంద్రియముకన్నను పాతక హేతున గుచున్నది. కనుక బుద్ధిమంతులగువారికింతకంటె విశదీకరించవలసిన జగురులేదని యింతటితో విరమించితి. ఇందలి పర్యవసానమేమన! ఉపస్థేంద్రియ చాపల్యమువంటిదే, జిహ్వేంద్రియ చాపల్యమును కనుక ఈరెంటిని నిరోధించుటావశ్యకమా.

రుద్రా మాం బహురోదయంతి సతతం త్వంచాసి రుద్రప్రి చూ
మాం మాఖేదయ ఖేదయేతి సతతం ప్రభూంహి తత్పన్నిథౌ
గాధాప్యస్తి పురాతనీచ భవనే సర్వార్థదే త్వంబికా
నాస్తాపీంద్రివదే మమాస్తి భవతా మేకం వచస్తద్వినా॥ 58

మణిద్వీపే తృతీయోధ్యాయః

సమక భాష్యమందు రుద్రులు 11 గురని చెప్పబడినది. తద్వి
 భాగమెట్లనగా! జ్ఞానేంద్రియములు 5 ను కర్మేంద్రియములు 5 నుమన
 స్సాకటి పదకొండగుచున్నవి. ఇవియె రుద్రులని స్థిలవంబకుచున్నవి.
 రోదయంతీతి, రుద్రాః అనగా నేడ్పించునవి గనుక రుద్రులని వీనికి
 బేరు. కనుక నివినన్న మిక్కిలి యేడ్పించుచున్నవి. సీవు రుద్రుని
 భార్యపుగాన ఆయన సన్నిధానమునకు నిత్యము వెళ్ళెదవు గనుక
 నన్నింతగా నేడ్పించవలదని సిఫార్సు చేయవలెనని వేడుచున్నాను,
 అంతేగాని నాకింకనివదల నీయవలయునని కోరుటలేదు. మఱేకోరి
 కలును లేవు. సీవు వాక్సహాయముజేసిన చాలును.

ఆనందాశ్రుపరిప్లుతాక్షియుగళ స్నానందరోమోద్దమో
 బ్రహ్మానందరసానుభూతపరవా న్విస్మృతతత్కౌతలః
 శ్నేత్రీజ్ఞం తమనఃపరం విరజసం మిత్రం చనంపాప్యహః
 ధ్యాయేహందిననాధకాంతిమధురా మానందసందోహినిం॥ 99

ఆనందాశ్రుపూర్ణలోచనుండనై ఆఆనందముచేగల్గిన గు
 ర్పాటు కలవాడనై బ్రహ్మానంద రసావేశముచే మరచిన ప్రపంచ
 ముకలవాడనై సత్వస్వరూపుడగు శ్నేత్రీజ్ఞుని బొందినవాడనై సూర్యు
 నికాంతివంటి కాంతిగలిగి యానందరసప్రాప్తివొందించుచున్న యీ
 పరదేవతను ధ్యానించుచున్నాను. సమాధికి పూర్వావస్థ ఇట్టిది. ఈ
 సిద్ధి, యిహ ప్రకృల సమాసబరువుగల త్రాసువలెనుండును, అక్కడ
 అభ్యాసకులు విసుకుజెంగక తీవ్రముగ నభ్యసించిరేని సమాప్యవస్థ
 బహుసన్నిహితమైయుండును సూర్యుని కభిముఖమైన వక Lence
 భూతద్దము తనయందు ప్రతిబింబించిన సూర్యకాంతిచే ఇతరపదార్థము
 లనెట్లు కాల్పుగలదో అటులనే జ్ఞానసూర్యునకభిముఖమైన అంతఃకర
 ణము బుద్బుదప్రాయమైన లోకమును కాల్చునన్న సందేహమేమున్న
 ది. ! ధ్యానమందిట్టి యద్భుతశక్తి కలదు. గనుక సిద్ధి సర్వోత్కృష్ట
 మైనది.

అభ్యాసైః పరిగృహ్యమూలకుహరా త్రాభీమశక్తిం శనై
 ర్నీ త్వామూర్ధ్ని నిధాయ సంయమవశాదాపో తిసిద్ధిం క్రమాత్
 తస్మాద్వోగవిశారద శ్శివమయం ప్రాణంభజత్యాదరా
 త్రవ్రత్యగ్రూపచిదాశ్మనఃపరమితి స్వేచ్ఛాకృతిం మంత్రవిత్ ॥60

నిత్యభ్యాసపాటవను కలిగినయోగి మూలాధారశక్తిని సహ
 స్రావరమందుచేర్చి అణిమాద్యష్టసిద్ధులను బడయుచున్నాడు. అందు
 వలన ప్రాణమేసర్వోత్కృష్టమైనదని అనుచున్నాడు ప్రత్యగ్రూపమై
 న చిదాత్మకంటె వేరే నదని ఉపాసకుడు తన దైవమును నమ్మి సేవిం
 చుచున్నాడు యోగిన్యాయదేవతాముపాస్తే అన్యోసావన్యోహమస్మీతి
 నసవేద యథాపశురేవనః అట్టివాడు పశుతుల్యుడని శ్రుతి చెప్ప
 చున్నది. ఉపాస్యోపాసకభేదమిక్కడ అభ్యాసదార్ఢ్యముచేమానవు లె
 రుండుదురు. ఈసంగతులన్నియు అభ్యాసకుని ఇష్టానుసారము సేవిం
 చపచ్చును. కాని ఏమియుచేయక వ్యర్థాలాశములు చేయుచు కాల
 ము గడపకూడదు.

అంగుష్ఠాకృతిమేఽయస్తుదహరే శేతే యథా స్వీయయా
 శక్త్యాచాపి విమోహితస్తదితితం చైతన్యమాత్మాభేదం
 నిత్యం బుద్ధ మఖండ మద్భుతరసం సర్వేశ్వరంజ్ఞానినో 61
 బ్రహ్మేత్యాహు రహంసమామి సకలాధారేతి తామిశ్వరీం

యేఆత్మతనస్వీయశక్తిచేగూడి అంగుష్ఠరూపమును దాల్చి
 శ్రుతి! అంగుష్ఠమాత్రేః పురుషః నిత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్తస్వభావమై
 చేతనరూపమై రాజిల్లుచున్నదో దానిని జ్ఞానులు బ్రహ్మమనుచు
 న్నారు. దానినేనేను సర్వాధారశక్తి యనుచున్నాను. All pervading
 universal energy మంత్రశాస్త్రమునకును జ్ఞానశాస్త్రమునకును
 సంబంధమిక్కడేయున్నది. 'తపసాబ్రహ్మవిజ్ఞానస్య' అని అన్నారు
 గాన తపస్సుచేతనే బ్రహ్మను తెలుసుకోవగును

ఇటుపైని బ్రహ్మలక్షణములు చెప్పబడుచున్నవి

సత్యజ్ఞానసమఖాత్మకం హి భువనే బ్రహ్మశ్రిధాభాసతే
 సత్యేనైవ శిలాదిషు స్ఫురత్తివై ద్వాభ్యాం చనీవృత్తిషు
 శాంతేష్యేవ తపోధనేషు నియతం త్వేతత్త్రియం దృశ్యతే
 సత్యంతజ్జడమేవ చేతతి సదా మాయా జగత్కారిణీ॥ 62

“ సత్యంజ్ఞానమనంతంబ్రహ్మ ” అను శ్రుత్యుక్తాదిని బ్రహ్మ మూడువిధములుగ భాసించుచున్నది. శిలాదులయందు స్యరూపుడై యున్నాడు — విద్యారణ్యుల పంచదశయందలి 15 వ దీపమందు — మృచ్ఛిలాదిషు సత్త్వైవవ్యజ్యతే నేతరద్వయం సత్తా చిత్తిర్ద్వయంవ్యక్తం ధీవృత్తోఽర్హోరమూఢయోః శాంతవృత్తౌత్రియం వ్యక్తంమిశ్రం బ్రహ్మేద్ధమీరితం అని చెప్పియున్నారు ఆ ప్రకారము గ కి లక్షణములును సర్వత్ర కనబడుటలేదు — ఘోరమూఢ వృత్తులుగల అస్మదాదులయందు సత్యజ్ఞానలక్షణములు రెండును భాసించుచున్నవి. శాంతవృత్తిగల తపోధనులయందు ఆనంద లక్షణము కూడ — నొకానొకప్పుడు భాసించుచున్నది. విద్యారణ్యః 15=13 సఘోరానుసమూఢాను శాంతానుభవఈక్షతే శాంతాస్వపిక్వచిత్తశ్చిత్తుఖానుభవఈక్ష్యతాం, దీనివలన—త్రికాలాబాధ్యమైనది సత్యత్వముతప్ప మరెయింటి కాజాలదు. గనుక సత్యమైనదెన్నడును జడమువలె మూకీభావమును బొందేయుండును కాని వికృతినిపొందుచది కాదు. గనుక కేవలనిర్గుణబ్రహ్మ జడమే కాని చేతనముకాదు.

శుక్రంనాస్తిహి చేతనం తదపరం ప్రేక్షశ్చనో చేతనం
 కించత్కాలమిమాతుచేతనదశా దృశ్యాన సర్వేష్యపి
 ఆనందోపికదాచిదేవ మునిహృద్దేయోనసార్వత్రికః
 సప్యం తజ్జడమేవ చేతతి సదా మాయా జగత్కారిణీ॥ 63

పురుషశరీరమందుత్పన్నమైన శుక్రము జడమె, పీతమును జడమె — ఈప్రాణములు శరీరమందు గడలుచున్నంతవరకె—యీ చేతనధర్మము, ఇట్టివారినిగురించియే, వ్యాసమహర్షి , హృద్యపేక్ష యామనుష్యాధికారత్వోత్ = అనుసూత్రమందు మనుష్యులకొరకె యీశాస్త్రములనుపదేశించుచుంటినని వక్కాణించియున్నారు. ఆశాస్త్రమందు బ్రహ్మప్రసక్తితులయొక్క విమర్శనముతప్ప మరేమియు లేదు. నేనువ్యాసమహర్షికి వ్యతిరేకము జెప్పితినిని దురభిప్రాయమును బుద్ధిమంతులెవరును బొందఁగూడదు. యిటులనే బ్రహ్మయొక్క ఆనందవైభవమును మహాతపస్సంపన్నులైన మునీశ్వరులకేగాని యితరత్రస్నుటమగుటలేదు. కనుక శ్రుతియందు జెప్పఁబడిన యీమూడులక్షణములు నేకకాలమందు బ్రహ్మకు గానవచ్చుటలేదు. వక కాలమందొకటి మరివకచోట మరివకటిన్ని కనుపించుచున్నది. గనుక బ్రహ్మజడమని నేనుజేసిన సిద్ధాంతమునకు కొంత సమాధానము చెప్పవలసిన పూచీనాయందున్నది. గనుక కొలదిగ విస్తరించుచున్నాను. వ్యాసులవారును కపిలమహర్షియొక్క మతమునుఖండించినగా వారిపైని వీడికి ద్వేషభావమా!యనిన అట్లుకాదు. వారప్పడువేయుచున్న అద్వైతపథమునకు కపిలుని మతము నిరీశ్వర వాదమగుటచే వారిని నిరాసచేసినారు. ఇదియునుంగాక పతంజలిని కూడ ధిక్కరించినారు. వీరు ఈశ్వరుడని-ఇంకొకరిని దెచ్చిపెట్టినారు. అందువలనవీరి ఉద్ధయలను తీసివేసినారు. కాని వీరిని నిందించడపు తలంపుతో ఇట్లనినారని యనగూడదు. అటులనేనేనును జగత్తుయందు బ్రహ్మయొక్క స్వరూపమెట్లున్నదన! దానిని విమర్శించుటలో ప్రకృతిని స్వాధీనముచేసుకొనిన బ్రహ్మము, జడముగాని చేతనముగాదని స్పష్టముగజెప్పితిని నాపుస్తకమందు జగద్విమర్శన, శాస్త్రనిమర్శనచేయబడినది. ఆనందర్థములో బ్రహ్మజడమేగాని చేతనమెంతమాత్రమునుగాదనిజెప్పితి. వ్యాసులు తమసూత్రములు మనుష్యులకొరకుబోధించుచు మనుష్యునియంచు చేతనత్వమును పొందిన బ్రహ్మగుగురించి

అట్లు చెప్పిరిగాని వారికిని నామతమునకును ఎంతమాత్రమును భేదమున్నదని బుద్ధిమంతులనుకొనగూడదు. పెద్దలు వ్రాసిన మాటల కన్నిటికిని సమరసచేయుటయే నావుస్తకముయొక్క ముఖ్యోద్దేశముగాని అన్యముకాదు. నాఅభిప్రాయమును సాంతముగ విమర్శించినన్ని మన్నించెదరని నమ్ముచున్నాను. బహుచేతనమనే యడల నిర్వికారత్వ సిద్ధికాచాలదు. శ్రుతులబద్ధమైపోతవి. అందులకు బ్రహ్మజడమనిన నిర్వికారుడు, నిస్సంగుడు, నిర్లెపుడు అనువిశేషములన్నియు, సరిపోతవి. లేనియెడల అసశిద్ధాంతమైపోవును. స్పష్ట నిర్ణయమందు నీవిషయము, బహు స్పష్టముగ జెప్పబడినది. అట్లుగాక, చేతనమని వప్పుకునేయెడల, Majority లో జడత్వసిద్ధియగుచున్నది. యెట్లనిన! అచేతనము జడమే, తరువాత ఆనందవైభవము కలిగినపైని, 'వృక్షణ్య' 'ఉపలణ్య' అనిస్థాణువులతో ఉపమానము జెప్పిరిగాన, జడత్వమునకే Majority వచ్చుచున్నది. అందులకు బ్రహ్మ జడమేకాని చేతనముకాదు. ఈఆనందలక్షణము జడమందువా యని శంకించిన శంకించవచ్చును. అయితే జడమునలె అని అనినారుగాన, జడత్వమునకే మొగ్గుగలదని వప్పుకొనకతప్పదు. గనుక బ్రహ్మము జడముగాని చేతనముకాచాలదు. చేతనధర్మములన్నియ ప్రకృతివి. — బ్రహ్మనిర్వికారుడు.

యత్రైనాం పరిముహ్య తిష్టతి సుఖం కుడ్యాదికం స్యాజ్జడం
 యత్రైషా స్సురతిస్సుటం బహువిధం తచేతనంకీర్త్యతే
 విష్టాయామపి కేటకాది జననం విద్యుచ్ఛమేఘోదరే
 సత్యంతజడమేన చేతతి సదామాయా జగత్కారణీ॥ 64

యేయేపదార్థములందు, శక్తి తిరోహితమై, బ్రహ్మముకేవల సత్య స్వరూపుడై యుండునో, యవి, గోడలు, మేడలు, ఘోషాదులు, జడములగుచున్నవి. అనగా జ్ఞానానాంద లక్షణ

ములు, తిరోహితమైనవని భావము. ఏపదార్థమందు — బ్రహ్మ అణగి మాయయొక్క విజృంభణము కాన్పించుచున్నదో అది చేతన పరిణామమును బొందుచున్నది. ఇది — పేడలో పురుగుల వలనఁ దెలియుచున్నది. ఆకాశమందుజేరిన మేఘమాలికలసంఘట్టనవలన, మెరుపులు, పిడుగులు, కూడ కలుగుచున్నవి. అది — ప్రచండవాయువులచే ననోన్యము విశేషముగ గ్రుద్దుకొని — ఇట్టి విపరీతముల నొకప్పుడుకనవలయుచున్నవి. దీనివలన సర్వపదార్థముల యందును బ్రహ్మయు, ఆయనశక్తియు, నెడతెగక, కలిసియే సర్వన్యూపకమైయున్నట్లు తోపకమానదు. అందువలన — బ్రహ్మ సత్యమనియు — మాయ జగత్కారణియనియు దిరిగి — ఇందు దురహరింపబడినది. విద్యారణ్యః

ఉర్యామప్యదకేషు, చాప్యడువతా వప్యస్తి చోష్ణద్యుతౌ వహ్నాదిక్షువిదిక్షువాయు నభసో స్థిర్యక్ష్యతిర్యక్షుచ| అస్త్యంతర్పహిరస్తి సత్య సతివా సారేష్వసారేష్వపి|సర్వత్రాస్థిసదస్థికింబహుగిరా త్వయ్యస్తి మయ్యస్థిచ|| — ఇంకొక సంగతిగూడనున్నది. ఏమన ? అనందస్ఫూర్తి గల మహర్షులయందును మాయయొక్క విజృంభణము చారి తపోబలముచే నణచి వేయబడినదిగాని, శక్తిని నాశనమెవరు చేయగలరు!

బ్రహ్మాదం నపుమాన్నచాపియువతిర్నాన్యత్కి మప్యస్థితత్ ప్రత్యక్షం నితరాం పరోక్షమపినో కించాపరోక్షంస్థిరం 69 తామాలిగ్య నిజామజాం విధిరభూ త్కర్తృత్వధర్మాంచితస్తాభ్యాం వ్యాప్తమిదం ప్రకాశతమసా మైక్యంయధాచిత్రకం||

ఈచెప్పబడిన బ్రహ్మ పురుషుడును కాడు, స్త్రీయునుకాదు మఱియొక తెలిసికొనదగిన పదార్థమున్నుగాదు. యెట్టులనగా ప్రత్యక్షమునుగాదు, పరోక్షమునుగాదు — ఇక నేమియనగానపరోక్షమెట్లగునో

అటాలనేయున్నది. అట్లుండ దనసజగుణము నాశ్రయించి యీస్వప్నస్థి సంతటినిజేయుచు విధి యనిపించుకొను చున్నాడు. అనిజగుణ విశిష్టుడైన, బ్రహ్మతోవ్యాపకమైన ప్రపంచ మెట్లున్నదనిన — నలుపు తెలుపు — Lights & Shades తో కూడి కాగితముమీద వ్రాయబడిన, బామ్మనలె గనబడుచున్నది. Lights&Shades తీసివేసిన యెడల, ఆ పొటోగ్రాఫులో మత్రేమున్నది! కేవలము కాగితమే మిగులును. అటాలనే యీబ్రహ్మశక్తులతో జగత్తంతయు గల్పింపబడినది. అనగా బ్రహ్మలేకపోయినను యెమియులేదు. శక్తి లేకపోయిన నేమియులేదు. అయితే ఇందు ప్రకాశతమసాం — అని బహువచన గ్రహణము చేయబడినది. దాని కర్థమే మనగా, Differences of lights & shades యుండిననేగాని యొక్కమాదిరి Light నున్న యొక్కమాదిరి Shade ను నున్నంతమాత్రానిన, యే బామ్మకున్న relief రాదు solidity కనపడనేరదు. ఆదువలన బహువచన గ్రహణమవసరము. యీవిషయము చిత్రిలేఖకుల Artists తప్ప నితరులకుఁ దెలియదగినవిషయముకాదు. మాయాశ బలితుచుకాని బ్రహ్మకు స్పష్టించుదమన్న గోరిక ఏది ?

అనందాన్మానవానాం దశశతగుణితో శాశ్వతోబ్రహ్మణోద్ధః
 తం శ్యానందం విస్మయోక్షవయసి కిమురే!దుర్మతే!కాలమన్వైయః
 తుచ్చైస్తై రింద్రియాః క్షణమపినహితై శర్మతద్రాంతిరేవ
 శృతాన్వమద్వాక్యమస్మా ద్భజభజనతతంచ్ఛాశాంశర్మ దాత్రీ॥66

బ్రహ్మానందము మనుష్యానందముకన్న, చాలరెట్లెక్కువైన దని శృతి జెప్పాచున్నది. అట్టి ఆనందమునువీడి, ఓదుష్టమానసమా! నీవేల! నితరమైన తుచ్చపు గోరికల మెటదగిలి కాలము గమపు చుంటివి. అవి అన్నియు భ్రాంతికాని వేరుకాదు. గనుక నామాట విని, నమస్తమైనగోరికల నీయకలిగిన యా పరదేవత నాశ్రయించు

మా! ఎరదేపతా కటాక్షము కలిగిన వెంటనే బ్రహ్మానందమేగాక,
 మరి వేతేమున్నది, యస్యనో పశ్చిమం జన్మయదివాశంకరస్వయం|
 తేనైవ లభ్యతేవిద్యా శ్రీమత్పంచదశాక్షరీ|| అని కలదు. ఇంతేగాక,
 శ్రీవిద్యోపాసకులకు, భుక్తియు, అంత్యమున ముక్తియు గూడ గల
 దని, వాడుక బ్రహ్మముగ నున్నది.

జీవస్యబ్రహ్మణోవా ప్రకృతిపురషయో ర్నారమప్యంతరంతతే
 బ్రహ్మైవేదం వివర్తం జగదివ సలిలా ద్భృతి తుంగోర్మజాలం
 తస్యైపాస్పందశక్తిః ప్రథిత గుణమయీచేష్టతేనసాకం
 భేతుంశక్యానతస్మాత్సురభి రివనుమాదేకమేవా ద్వితీయం|| 67

జీవునికి, బ్రహ్మనుగాని, 'జీవోబ్రహ్మైవనాఽపరః' —
 సాంఖ్యులు విభజించిన, ప్రకృతి పురుషులకుగాని, స్వల్పమైనను భేద
 ములేదు. సముద్రమునుండి తరంగములు లేచుచున్నట్లు, బ్రహ్మము
 నుండి జగత్తంతయు లేచుచున్నది. ఇట్లుండ, శక్తి యేమిచేయుచున్న
 దన — ఆబ్రహ్మముతోగూడ చరించుచున్నదిగాని, పువ్వులనుండి,
 పరిమళమును, లవణమునుండి ఉప్పుదనమును, బెల్లమునుంచి తీపిని,
 వేరుచేయ సాధ్యపడనట్లు, యాశక్తిని బ్రహ్మమునుండి వేరుచేయసా
 ధ్యపడదు. కావున నీబ్రహ్మశక్తులన్నవి, రెండు నొక్కటేగాని రెం
 డెన్నదును కాజాలవు.

విష్ణుశ్చేతే భుజంగేనహికిము వలయా స్తాస్కవర్ద్దివిధర్తి
 స్థాణోర్లింగం తద్దైవ స్మరహార సదనేమేఖ లాచాస్యసూనోః
 ధాతీభారం విధతే హరిరితి యదిదం భోగిరూపంజగత్స్యాం
 మూలాధారస్థశక్తిః పరశివవనితా సైవసా సార్ధనారీ|| 68

విష్ణుమూర్తి శేషశయ్యపై బవళించియున్నాడు. సాంబమూర్తి

యు, పాములనే కంకణములుగ ధరించి యున్నాడు. ఏమి! యొక్క
 కంకణమైన నెవరైన నివ్వకపోతిరా! శివాలయములలోని లింగము

లన్నియు నాగాభరణముననే ధరించినట్లు గనబడుచున్నవి. విఘ్నేశ్వరుని, మొలతా)పగగూడ, సామునే కట్టియున్నారు. భూభారమంతయు నాదిశేషువుపైనున్నట్లే ప్రసిద్ధికలదు. ఈసాము రూపముగనుండునది, జగత్తునందున్నదేమి! మూలాధారసామీప్యమునండున్న కుండలినీ శక్తిగాక మఱేమున్నది! సపునశ్చరణ గాయత్రీసంచాంగమందు — సార్థత్రవ ఛాంస్వయంభు లింగపరివేష్టినీం ప్రసుప్తభుజగాకారాం అని జెప్పియున్నారు. దీనినేసర్వాకృతిగవర్ణించిరి.

కింనేతత్కమలం వచంతి నిలయం విష్ణోఃత్రియాయా శ్శుభం
కింనేతచ్ఛతురాననః కమలభూ ర్జాతోహృదంభోరుహాత్
కింతద్విష్ణుపదం ప్రమేయరహితం హృతో శమధ్యస్థితం
కించిన్నాన్యదితి స్మరామి లలితే సర్వంతదాధ్యాత్మికం॥ 69

లక్ష్మీకి నాసస్థానము పద్మమనియు, బ్రహ్మకమలమునొనుండి యే ఉద్భవించెననియును హృదయాకాశముకు మేరలేదనిన్ని చెప్పినదంతయు, ఆధ్యాత్మికమనియే నేతలంచెద — మనపెద్దలు, అక్షరభ్యాసకాలమందే పంచాక్షరీమంత్రమును, అక్షరములను ఉపదేశించుచున్నారు. వారేపనిజేసినను, ఏమాటాడినను, విశేషార్థముతోకూడినవేగాని, నిరర్థకములైన వేదయునులేవు. ఇంకను రామానుజునికథ అంతయు, ఆధ్యాత్మికముగానే కల్పించబడినది. అట్లుకాదేని, దశరథుని, కుమారుడు దశకంధరుని సంహరించెననిన ఎట్లు సమన్వయించగలదు!

ఏతావద్విచిత్రం మయాతి గహనం శాస్త్రం పురాణంతథా
ప్రాప్తంనై వతతోఽథితం యదుదితం శ్రీకృష్ణయోగీశ్వరైః
శాంతాత్మాహమహాంస్వయం విదితవా నాత్మానమేవాత్మనా
నిర్మధ్యాస్మిభవతు తేపిగురవో మన్మార్గబద్ధారాః॥ 70

మ.శిష్యపెత్తతీ యోధ్యాయః

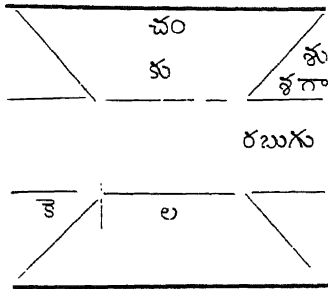
ఇంతవరకరణ్యప్రాయములగు శాస్త్రముల నన్నిటిని వెదకి చూచితిగాని శ్రీకృష్ణభగవానులచే అర్జునునకుప దేశింపబడిన దాసి కంటె నతిశయమైనదేమియు నాకగుపడలేదు. నేనేకాంతమునజేరి నా అంతరాత్మచేనాఆత్మస్వరూపమును తెలిసికొంటినిగాన, పెద్దలందరును నామార్గము నాదరించెదరుగాక! స్వయంకృపిలన దెలిసికొనిన విషయము మరచిపోదు, గాని కొంచమాలస్యమగును. ఐననేమి! ఇదియే ఉత్తమపద్ధతి. శృతి — నాయమాత్మాప్రపచనేన లభ్యః అనిగూడ గలను.

ధన్యోహంకృతకృత్యపవలలితే వాంఛాననుశౌఙ్గీకీ
 యాచేత్వామధునాభ వేద్యదిజను ర్ద్విపేస్తు తేనన్నిధౌ
 వేదాంతశ్రవణే నమేస్తి ధిషణామంత్రేన యజ్ఞాదికే
 త్వయ్యానందఘనే విశంతుసకలాబుద్ధ్యాదయ స్సాత్త్వికాః॥71

ఓలలితా? నేనింతవఱకు నీయుపాసనచేసి ధన్యుడ నైతిని. నా కేమాత్రము ఈలోకములో గావలసిన వాంఛలేమియునులేవు, కాని నాకింతమాత్రాన జన్మరాహిత్యమగునని నమ్మకములేదు. వేదాంత శ్రవణమందాసక్తిలేదు, మంత్రములకృతలేదు, యజ్ఞాదిక్రతువుల నే చేయలేను. కాని నాసమస్తవృత్తులును సాత్త్వికములైనవై నిన్నాశ్రయించియుండవలెనను కోరికకలదు. దానినిమాత్రము సీమనుగ్రహింపక తప్పదు. నీయునుగ్రహమును సంపాదించగలిగితినేని నాకు లోకములో ససాధ్యమేముండును!

దీనిరహస్యము మనము సమగ్రిముగ తెలిసికొని, మనజీవితమును వ్యర్థముకాకుండగ కాపాడుకొనుచూ, సంసారమందేయుండి, సన్మార్గప్రవర్తకులమై ఉత్తమగతినిపొందుటకుప్రయత్నించవలయును. కర్మలను కర్మలే సంహరించవలయునుగాని మరివకలాగున సాధ్యము కాదు. అయితే 'జ్ఞానాన్ఘ్నస్సర్వకర్మాణి భస్మసాత్కురుతే' అని చెప్పినదాని కర్థమేమన! జ్ఞానమనగా! శాస్త్రజ్ఞానముకాదు. సర్వం

బ్రహ్మమనే నిశ్చయజ్ఞానమని తాత్పర్యము. అట్టి జ్ఞానోదయము కలవారలై, పాపాణమువలెనున్న మహానుభావునికి ప్రార్థనమేది! కర్మయేది! నేననేజ్ఞానమేది! మనస్సేది! అట్టిసితి వచ్చేవరకున్నా కర్మలను వదలకూడదు. ఇట్టిసితిని పొందుటకే, ఈగ్రంథారంభశ్లోకమందు ' శ్రీమాతా ' అని వక్కాణించి ప్రారంభించితి. లోకములో తల్లిదండ్రుల ఉభయులలోను, తల్లియే పిల్లలయందెక్కువ ప్రీతికలిగి యుండునుగాన ఈమెద్వారా, పాపాణప్రాయుడైన, బ్రహ్మమును జేరగోరితి. ఇందు నాయనుభవ మింకొక్కవిషయమును జెప్పెద. ఏమన! ఒకానొకప్పుడు, నాముందుజన్మమేమిజేసెదవని మాపరదేవత నడుగ, ఆమె నాకిట్లుత్తరవునుజెప్పెను. నేను పూర్వము కర్మటక లగ్నజాతకునిగ నుంటిననియును, ముందు మేషలగ్నజాతకుడుగ పుట్టెదననియును, సూత్రప్రాయముగ జెప్పినది. దానిని పట్టి నేనిట్లు హించుకొంటిని.

ప్రస్తుత మీజన్మయందు నాజాతకమిది. ఇందలి గ్రహస్థితి అంతయు ఇట్లేయుండి లగ్నములుమాత్రము మారుచుండినట్లు కనబడుచున్నది. ఆమారుటవలన కలిగిన విశేషములు నేను వ్రాసిన ' ఖేటకదర్శన ' మందు వివరించబడినవి. ఇందప్రస్తుతముగనుక నింతటితో విరమించితి.

ఇంతటి అభ్యాసదార్ఢ్యము కలిగినమీచట ఇంకను ‘త్వయ్యా నందఘనే’ అని యెందులకంటినన!

“ When in the slippery paths of youth,
With heedless steps I ran,
Thine arm unseen conveyed me safe,
And led me up to man.

అని ‘వోర్డ్స్వర్డు’ Wordsworth అనుపాశ్చాత్య మహాకవి జెప్పినట్లు నన్ను శైశవమారభ్యా కాపాడుచూ వచ్చిన, నాయిష్ట దైవమునునేనెట్లు మరువగలుగుదును! గనుక నేనీమెనేనాజీవితాంతము వరకును, ముందుజన్మలయందునుగూడ నుపాశించుచుందును.

శృణ్వన్నిత్యమిదం ధునోతిదురితం నీచోపి పూతఃకృమాత్
ధ్యాయం స్తత్ప్రదవంకజే ప్రతిదినం శ్రేయః పదం చార్చితీ
ఆహేదం కుశలస్త్రిలింగమనుజః కౌండిన్యగోత్రోద్భవ
శ్రీమన్మల్లమడక పంశతిలక శ్రీసూర్యనారాయణః॥ 72

ఈగ్రంథమును వినునట్టి పతితుడుకూడ, పాపమును బోగొట్టు కొని, క్రమముగ నాపరదేవతా పాదారవిందధ్యానముచేయుచు ఐహిక సుఖముల నన్నిటిని యధేచ్ఛగపొంది మోక్షమునుగూడ పొంద గలడు.

అని, త్రిలింగదేస్తుడుచు కౌండిన్యనగోత్రసంభవుడును, జమ్మల మడక వంశజుడైన సూర్యనారాయణ పలికెను.

ఇందు చెప్పబడిన విషయములలో కొన్ని తొందరబాటుమాటలున్నట్టు కనబడుచున్నవి. వాటిని, బుద్ధిశూన్యమై కేవలమనఃకల్పితములగు స్వప్నకాలములయందు మానవులు చేయు ప్రసంగముల వంటివని యూహించి నన్ను ఊమించెదరుగాక.

మరియు, శాస్త్రసాంప్రదాయములలో నేమైన పొరబాట్లున్న ప్రండవచ్చును. నేను మిక్కిలి అసంస్కారినిగాన వాటిని యుక్తి యుక్తముగ బోధచేసిన ముందు సవరణ చేసికొనుచున్నాను.

యావద్గ్రంథమిమంభూమ్యాపతేయు ర్విభుధా నరాః
తావత్తస్మాచ్ఛివంమేస్యా దితిమత్వా ప్రకాశితం॥ 73

ఎంతవరకు పెద్దలీ గ్రంథమును లోకములో బారాయణచేతోచుండురో అంతవరకు నాకునుక్షేమము కలుగగలదనే విశ్వాసముయు దీనిని ప్రకటించుట కంగీకరించితి. నేనిగ్రంథ ప్రాస్తావిక శ్లోకములలో, పరదేవతాపదధ్యానముచువదలి పరుగులిడుచున్న నామనస్సును వట్టుటకు కళ్ళెములనుగా నీగ్రంథరచన చేయుచుంటినని మనవిచేసితి. అయితే ప్రకటించు టెందులకని, ఎవరైనను ప్రశ్నించ వచ్చును. దానికిది యర్థమని విశదపరచినాను.

ప్రమోదే వత్సరే మాఖే మమజన్మ దినే శుభే
జయత్యాం భానుసప్తమ్యాం ప్రమోదేన ప్రకాశితం॥ 74

చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంభవతు.

ఇతిమణిదీప్యం.

సమాప్తం.

ఈగ్రంథము మహిషూర్ గ్రామమున 1908 సంవత్సరములో సాగ్రంభించబడి ప్రమోద సంవత్సర మాఖ శుద్ధ సప్తమి రోజున అసగా నాజన్మదినమైన రథసప్తమిరోజున పూర్తి చేయబడినది.

ఈగ్రంథమును ప్రకటించదలచి పండిత పరిష్కారము చేయించునపుడు పెద్దలందరును దీని కాంధ్రీతాత్పర్యముకూడ నుండినగాని, ఉపయోగించదని చెప్పటచే, దానికై యోచించుచుండ బ్రహ్మశ్రీ బుగ్గి బాలకృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారు తామీపనిని జేసెదమని పూనుకొని కడుశ్రద్ధనహించి అచిరకాలములో మాకిది పూర్తిచేసి ఇచ్చి నంగులకై వీరికి మానంఘమువారు కృతజ్ఞతా పూర్వకమైన వందనముల నర్పించుచున్నారు.

ఇట్లు,

ప్రకాశకసంఘము.

JAMMALAMADAKA BROTHERS,

PUBLISHERS OF

Sri Lalita Grandha Mala Series,

Ramarao Peta.

COCANADA,

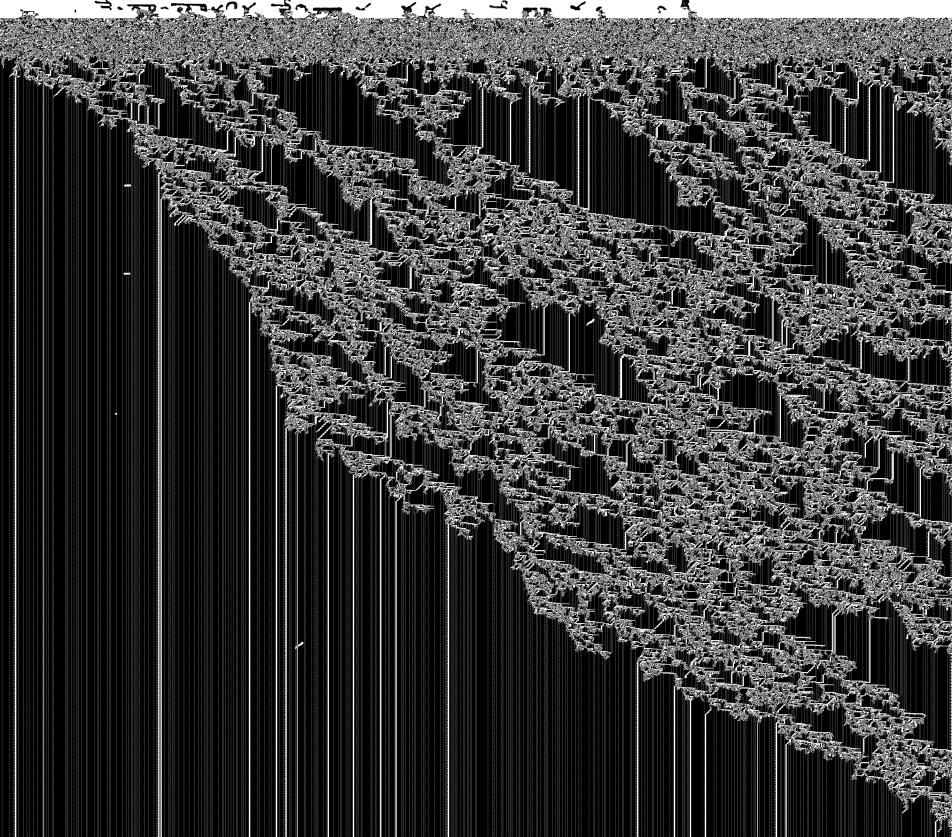
East Godavari District.

శ్రీ మత్పంచదశీస్తోత్రం

కల్యాణామృతక్షణీం కులసఖధ్యాంత్రైక సంచారిణీం
కల్యాణాంబునిధిం కళావలసితాం కందర్పసంజీవినీం!
కర్ణారణ్యవిహారిణీం కువలయా వాసాం కృత్యుభవంసినీం
కాంతాం కర్మఫలప్రదాం హృదినదా ధ్యా రూమి కామేశ్వరీం॥

2

ఏకామేకరసాం తరంగకలితాం తామేభమానాంశివా

హ్రీంకారాచ్చ సుజాత మాక్తికమణే హ్రీంకారసాదామిని
 హ్రీంకారాంబుజభృంగికే నతిరియం హ్రీంహ్రీం నమో హ్రీంసమః।

6

హంసే హంశరథాధిరూఢగమనే హర్యక్షయానప్రియే
 హస్త్యశ్వాది పదాతికావిలసితే హంసాగ్ని సోమేక్షణే।
 హాహాకారకృదుగ్రాక్షసగణే హత్యాదిపాపాపహే
 పందేత్వాం హరిణేక్షణే హరనుతే హానిర్మమే జాతుహే॥

7

సారాసారవిచక్షణే సహృదయే సర్వేశ్వరాలింగితే
 సానందే నకలార్థదాయిని సుధా ధారాభివరప్రదే।
 సంసారాణ్ణవతార్ణైకచతురే సంగీతలోలోద్యమే
 సర్వోత్కృష్టప్రదప్రదాననిపుణే త్వం నౌమి సిద్ధేశ్వరీ॥

8

కంజాతాయతలోచనే కవికులత్రాణే క్వణత్కంకణే
 కావ్యాలాపవినిద భాసురముఖే కాంతార్థదేహించితే।
 క్షోపాటోపవిదగ్ధశత్రునివహే కాంతామణే క్లింనుతే
 ధన్యస్త్వాంసముపైతి శాంతమనసా కంఖంసమః క్రంసమః॥

9

హేరంబప్రసవిత్ప్రహాటసనిభే హృష్టాంతరంగేనమో
 హేలాలాంఘితమండహంసగమనే హృహృహృకృతానీకిని।
 హస్తస్యస్త సమస్తలోకనివహే హస్తాంబుజాజ్ఞేనమో
 హాహావీజితచామరే హతత్పపే హారాసనేతేనమః॥

10

లీలామానుషవిగ్రహం లఘుతరాం లంబోదరాహ్లాదితాం
 లాభాలాభవివర్జితాం లయకరీం లక్ష్మీం లనత్పద్మినీం।
 లోలేందీవరలాంఘితాం లవమనూర్దిష్టాగకూటత్రయీం
 లబ్ధేశ్వర్యసముష్ఠిం హృదినదా వందేజగచ్ఛంద్రీకాం॥

11

హ్రీంకా గాద్రిగుహాప్రచుడ నినదత్కంఠీరవే హ్రీంనమో
 హ్రీంకారేభసమూహాకేళికుతుకే హ్రీంకారచింతామణే|
 హ్రీంకారాక్షరవందివందితపదే హ్రీంకారచింతాపరే
 హ్రీంకారప్రసవిత్రి నౌమిసతతం హ్రీంహ్రీంనమో హ్రీంనమః||

12

సర్వజ్ఞేసకలేష్టదేసురుచిరే సర్వాత్మికే సర్వగే
 సర్వానందకరే సమస్తజగదుత్పత్పాదితక్షేనమః|
 స్వాధ్యాయప్రతిభే సుమంగళకరే సౌందర్యరత్నాకరే
 త్యక్త్యాన్యస్థరణంగతోస్మి నసహే మాంపాహితాపత్రయాత్ ||

13

కంసర్వంసకరీం కృతాంతశమనీం కాకాసురోన్మూలినీం
 కందర్పానలదర్పహం కృతునిభాం కామేశ హృద్భృంగికాం|
 కల్లోలామృతసాగరై కనిలయాం కుండప్రసూనప్రభాం
 కాళీంకామకళాం ప్రహృష్టనునసా త్వమర్చయా మృత్యుకః||

14

లక్ష్మ్యాంలక్షణలక్ష్మీ తాంగలతికాం లభాకృతిం భావయే
 లంకాగాయక నాశ హేతుజననాం లబ్ధోన్నతిం చింతయే|
 లీలాలాలన కామినీజననతాం లోలేక్షణాం లాలయే
 లింగాలింగనతత్పరాం లిపిముఖం లాస్యప్రి కూమాశ్రయే||

15

హ్రీంకారేందుకళా పితంసరుచిరాం హ్రీంకారగానోత్సుకాం
 హ్రీంకారాంబరభాస్వదర్కవిమలాం హ్రీంకారభూభృన్నిభాం|
 హ్రీంకారదృషకోటరాంతరశుకీం హ్రీంకారకందాంకురాం
 హ్రీంకారాదిసమస్తమంత్రజననీం హ్రీంహ్రీంనమోహ్రీంనమః||

16

శ్రీమంత్రాక్షరమాలికాస్తవమిమం యోవాచరత్యస్వహం
తన్వే హేత్రిగుణాత్మికా శివతమా లక్ష్మీవసత్వాదరాత్ |
జహ్వగ్రేచసరస్వతీ హృదిపునస్సర్వేశ్వరీ చిత్సుఖ
తదోత్సంసుఖమేధతే సుయశసా ప్యాచంద్రితారాగణం ||

Burdwan

1—9—22

ఈస్తోత్రము మంత్రోత్పల్యమైనదిగనుక గురుముఖతః ఉపదేశమును
షాందివశించవలయును.

ఇచట పంచదశీ మంత్రముయొక్క ఔన్నత్యమును కొంత
విశదపరచెద. ఏమన? ఇదియు గాయత్రీమంత్రముతో అక్షరముల
లోను, మహిమలోనుగూడ తుల్యమైనదియె. ఎట్లన! గాయత్రీయం
దు 24 అక్షరములు గలవు. పంచదశీయని పేరుపట్టుకొని 24 అక్ష
రముల నెట్లుధరించినదనిన?

పంచదశి = అనగా = 15 — దీనిలోని 5 బీజాక్షరములను
తీసివేయగా, 12 అక్షరములు మిగులును. ఈ ఒకొక్క బీజమందు
4 గేసి అక్షరములు గలవు $4 \times 3 = 12$ నూ,

మొదటివి—12 నూ, మొత్తం 24

అక్షరములగుచున్నవి=గాయత్రీకి అర్థమేమన? బుద్ధివృత్తులను బాగు
చేయుటయే దీనియందలి ఫలితము. దానితోనే సమస్త కార్యములును
సిద్ధించగలవు. ఆ అర్థమునే శంకరభగవానులు పంచదశికిని జెప్పిరి
గాన రెండును సమస్త విధములూ సమానముని వప్పుకొనక తప్పదు.
గనుక దీనియందా మంత్రాక్షరములే ప్రతిష్ఠాకమందు 10 దేశి కూ
ర్చబడినవిగనుక మంత్రోత్పల్యముగ పఠించవలయునని యభిప్రాయము.

కామదహన స్తోత్రం

1

శంభోత్వం చతురాననోసి జగతాంప్రాణోసి భూతాధిపా
 వ్యానస్తవం కులపాలక స్మరహృదో జీవేష్యపానాభిధః|
 త్వద్రూపం ప్రణవాత్మకం శివకరం సేవే శివం దేహి మే
 నోచేత్త్వచ్ఛివనామకం శివకరం వ్యర్థం యశ స్సాస్యద్రువం|| 1.

2

శంభో! తావకలోచనా నలశిఖా దగ్ధస్మరఃపామరః
 సంజాతఃపునరప్యనూనబలవా స్వీగోఽభవత్తామసః|
 వ్యర్థంవీర్యమహా! తవైవశృణుమే స్నిగ్ధం వచ స్సాంప్రతం
 మూలంతస్యమనస్త దేవహారనో జాయేతలోకేపునః|| 2

3

శంభో!వన్నగభూషణోశి నిశితం తత్కూలకూటంపురా
 బాధంతే విషయేంద్రియా విషధరాథత్తుం సమర్థోనహి
 తస్మాత్తాస్యకలాస్తదామి కృపయా స్వీకృత్యదుశ్చేష్టితా
 స్థస్యం మాంకురుదేవదేవ! కరుణాసింహా! సమస్తేనమః|| 3

4

ఐశ్వర్యంతవసేనకాస్తురుచిరం నూనం లభంతేప్రభో!
 కింభిక్షాశస మీశ్వరస్యతవహీ యుక్తం సమృత్యంజయ|
 మద్దత్తం పరమామృతం హిమకరప్రస్తంయధేష్టం పిబ
 పార్యత్యా గణనాయకప్రభృతిభి ర్మయ్యేవవాసంసురు|| 4

5

కింతేమూర్ధ్నై జటాకలావడరగాః కంఠేకిమంగేష్యహా
 కింతద్భస్మ కపాలభోజనమిదం కింతే!దిగేవాంబరం|

అ!! జాతం విచిరోసి కుండలభరాం భార్యాం మనోన్మాదిత
సాసేతే హృదయే కులసతీ తుభ్యం దదామ్యే హిమాం॥

6

మాతంగీతవసుందరీ కథమహా! లింగాకృతిస్తేవపుః
పుత్రికింసు! గజానన సుఖితమా శయ్యావరేతస్థం
తత్రాప్యన్నత సార్వభౌమపదసిం ప్రాప్సోసినిశ్చేశ్వర!
శ్చేయంనో మహిమాసురా సురగణైర్వందే పదంతేముదా॥ 6

7

కైలాసాద్రివిచిత్రచిత్రితమః ప్రిసాదమన్యస్థిత
స్ఫూర్ణదాటకరత్నమాక్తిక లసచ్ఛ్యూయాధి రూఢాం శివాం
గాయంతీష్ణు సురాంగనాసు మధురం వృత్తం కృతం యత్త్వయా
తేనస్త్రీగణాలసస్త్వి మధునా మారపీయ శ్శంకర!॥

8

యద్దక్షాన్వరవంచనా నలహతా ప్రిణపీయా సుందరీ
యత్తద్భస్మనిధాయమూర్ధ్ని విరహాద్భ్రాంతోసి సర్వాదిశః
యత్రాప్త్యై కృతవాన్తపశ్చవిపినే ఘోరంసమా శ్శాశ్వతీః
తేనత్వంస్మరవంచితస్త్విమధునా నోవంచక త్ప్ర్యంబక॥

9

శక్తిశ్చేత్తవభీమకామహతకం నిరూలయక్షోభణం
భీమశ్చేచ్ఛిన తుచ్ఛకామహతకం లోకస్యసంక్షోభణం
రుద్రశ్చేద్ధనతుచ్ఛకామహతకం శాంతస్యవిదేషణం
శూలంచేద్ధనమస్తికామహతకం నామావశేషంకురు॥

10

కింకప్తం! సుమసాయకస్యహననం పంచైవతస్యేషవః
కింకప్తం! విజితస్యచక్షుధనుజో నిర్వాసయాం రాల్ఫలం

తింకెట్టం! శుక సైనికావిశససం భీమంపునర్దర్మయ
దాద్రింద్రాంద్రావయ నీచకామహతకం ప్రేతాలయం ప్రావయ॥

11

భిక్షాల్మన్నపలాత్మకస్మరసదా గూఢం త్వజస్యా తుగా
నింతమ్యద్ధమశే!పుమానసి యదద్రాగేహిమే సశ్మభం|
నారాచాన్నబిభేమి పేలవతరా నాబ్బహోర్బలం తర్మయా
స్యోనాస్మి కరోమి బాహుసమరం భీమోహమేహ్యేహిమాం॥

Burdwan 25—9—22

సమస్తేంద్రియ చాపల్యములలోను ఉపస్థేందిశ్రియ తాల్య
మేవిశేషానర్థదాయకమైనది గనుక ఆధ్యాత్మిక స్వరూపుడగు పరమ
శివునిట్లు నదాస్తుతిచేయవగును.

శ్రీ లలితా గ్రంథమాలా రత్నములు

1. మణిదీపము.
2. ఖేటకదర్శనము.
3. అసందర్భసంధ్యాసందర్భము.
4. సాంఖ్యసూత్రములు.
5. వేదాంతసూత్రములు.
6. యోగసూత్రములు.
7. గర్భసూత్రములు
8. సర్వవేదాంతసారసంగ్రహము
9. శతశ్లోకి.
10. ప్రౌఢానుభూతి.
11. యోగతాతావళి.
12. అస్తామలక భాష్యము.
13. మనుస్మృతి.
14. సర్వదర్శన సంగ్రహము.
15. లలితోపాసన.

శంకరభగవానులు

వ్రాసినవి.

ఈమొదలగునవన్నియును మూలమునహా ఆంధ్రతాత్పర్యము తోకూడ సుకబోధకముగ నుండునటుల ప్రచురించబడును.

2-1-53

Rs. 2-0-0

